

VEDLEGG 1

Referat fra åpen høring i kontroll- og konstitusjonskomiteen om

Ny maritim innsatsskvadron i Ramsund

Høring 4. juni 2025 kl. 09:00

Høring med forsvarsminister Tore Onshuus Sandvik og tidligere forsvarsminister Bjørn Arild Gram*	*1
Høring med leder i Norges offisers- og spesialistforbund Torbjørn Bongo.....	*16
Høring med forsvarssjef Eirik Johan Kristoffersen	*24
Høring med sjef Sjøforsvaret kontreadmiral Oliver Berdal, sjef Forsvarets spesialstyrker generalmajor Joar Eidheim og direktør i Forsvarsbygg Thorbjørn Thoresen	*37
Høring med sjef Marinejegerkommandoen (MJK)	*48

**Åpen høring i kontroll- og konstitusjonskomiteen
onsdag den 4. juni 2025 kl. 9**

Møteleder: Peter Frølich (H) (komiteens leder)

Sak:

Ny maritim innsatsskvadron i Ramsund

Møtelederen: På vegne av kontroll- og konstitusjonskomiteen vil jeg få ønske velkommen til denne høringen, som er et ledd i komiteens behandling av initiativsaken om ny maritim innsatsskvadron i Ramsund.

Komiteen startet undersøkelser i saken 6. mai 2025 og har sendt flere brev til forsvarsministeren. Bakgrunnen var oppslag i Dagsrevyen 29. april 2025, der det framgikk at det er forsinkelser i etableringen av ny maritim innsatsskvadron tilknyttet orlogsstasjonen i Ramsund. Komiteen vedtok i møte 20. mai 2025 å åpne initiativsak og avholde kontrollhøring. Komiteen besluttet at høringen skulle omhandle, men ikke begrense seg til, følgende problemstillinger:

1. Hva er status for arbeidet med å etablere en ny maritim innsatsskvadron i Ramsund når det gjelder:
 - finansiering
 - rekruttering av personell
 - eiendom, bygg og anlegg
 - spesialfartøyer
2. Hvordan er stortingets vedtak IX av 1. desember 2020 fulgt opp, og hva er årsakene til forsinkelsene?
3. Hvorfor har ikke Stortinget blitt bedre informert om forsinkelsene?

De som møter til høringen i dag, er forsvarsminister Tore Onshuus Sandvik, tidligere forsvarsminister Bjørn Arild Gram, forsvarssjef general Eirik Johan Kristoffersen, sjef Forsvarets spesialstyrker generalmajor Joar Eidheim, sjef Sjøforsvaret kontreadmiral Oliver Berdal, Forsvarsbygg v/direktør Thorbjørn Thoresen, sjef Marinejegerkommandoen kommandør Kåre Karlsen og leder i Norges offisers- og spesialistforbund Torbjørn Bongo.

Det er komiteens håp at denne høringen skal gi nyttig tilleggsinformasjon i saken – som bakgrunn for de konklusjoner komiteen skal treffe i sin innstilling til Stortinget. De prosedyrene som er fastsatt i reglementet for kontrollhøringer, vil bli fulgt.

Jeg minner for ordens skyld om at komiteen bare kan motta taushetsbelagte opplysninger i lukket rom. Derfor ber vi alle inviterte, men også medlemmer av komiteen, om at de selv er oppmerksomme på dette under høringen. Dersom et spørsmål ikke kan besvares uten å røpe opplysninger underlagt taushetsplikt, må komiteen gjøres oppmerksom på dette. Under høringen er det også viktig at man ikke viser til opplysninger underlagt lov- eller instruksfestet taushetsplikt.

De inviterte er også informert om at det kan være behov for å avholde en lukket høring i etterkant av denne åpne delen. Dersom det skal avholdes en lukket kontrollhøring, vil den bli avholdt i et gradert møterom på Stortinget med oppstart kl. 17.30. Komiteen vil i løpet av denne åpne høringen ta stilling til om det er behov for dette, og gi beskjed så snart det er mulig.

For ordens skyld vil det også bli tatt stenografisk referat fra høringen, og den vil følge som vedlegg til komiteens innstilling i saken.

Høring med forsvarsminister Tore Onshuus Sandvik og tidligere forsvarsminister Bjørn Arild Gram

Møtelederen: Da tror jeg vi er klare til å starte opp. Jeg ønsker først velkommen til forsvarsminister Tore Onshuus Sandvik og tidligere forsvarsminister Bjørn Arild Gram, som har med departementsråd Frede Hermansen som bisitter. Velkommen til dere alle.

Dere kjenner prosedyrene: Dere får 10 minutter til en innledning, og etter innledningen er det komiteens utspørring. Det er saksordføreren for dagen, Audun Lysbakken, som først får 10 minutter til sine spørsmål. Deretter får hvert parti 5 minutter, og så blir det en åpen runde på inntil 15 minutter for oppklarende spørsmål. Som alltid får dere en mulighet på slutten til en kort oppsummering dersom dere ønsker det.

Da starter vi, og jeg gir først ordet til tidligere forsvarsminister Bjørn Arild Gram, som har 10 minutter til sin innledning. Vær så god.

Bjørn Arild Gram: Takk for det, leder.

Vi er i ferd med å gjennomføre mange store satsinger i Forsvaret, og det er helt nødvendig i en mer alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon. En av de viktige satsingene er knyttet til Ramsund orlogsstasjon. Ramsund orlogsstasjon vil være Sjøforsvarets hovedbase i Nord-Norge for understøttelse av Sjøforsvarets ulike fartøyer, og for understøttelse av bl.a. Kystjegerkommandoen og mine-mottiltakskapasiteter. Dessuten vil Ramsund utvikles videre som sentral lokasjon for alliert trening, øving og operasjoner og for utvikling av Forsvarets spesialstyrker gjennom etableringen av en fjerde innsatsskvadron i Marinejegerkommandoen, en såkalt Special Operations Task Group, SOTG.

I sum er det i den nye langtidsplanen for forsvarssektoren satt av 3,4 mrd. kr pluss fellesfinansieringsmidler fra NATO til ulike investeringer i Ramsund – en betydelig økning fra forrige LTP.

Leder, Stortinget vedtok gjennom innstillingen til forrige LTP at:

«Det opprettes en ny maritim innsatsskvadron (SOTG) i Marinejegerkommandoen, med utgangspunkt i Ramsund orlogsstasjon.»

Dette vedtaket ble fra Forsvarsdepartementet fulgt opp i tildelingsbrevet for 2021 med krav om at Forsvaret skulle opprette en ny SOTG i Marinejegerkommandoen, MJK, med utgangspunkt i Ramsund. Departementet la i dette tildelingsbrevet inn en mer tydelig forventning om ambisjonen enn det man direkte kunne lese ut av LTP-teksten, nemlig at SOTG-en skulle ha full operativ evne innen utgangen av 2026.

Samme krav som i tildelingsbrevet for 2021 ble videreført i tildelingsbrevene for 2022, 2023 og 2024. De to sistnevnte hadde jeg ansvaret for. Forsvaret rapporterte i samme periode på dette kravet. Fram til andre tertial-rapport 2023 rapporterte Forsvaret at etableringen var i rute i henhold til kravet, og jeg kommer straks tilbake til det.

Underveis i denne perioden, nærmere bestemt 2. desember 2022, mottok jeg en skriftlig anbefaling fra forsvarssjefen om å terminere den fjerde SOTG-en med tilhørende materiell- og EBA-prosjekter. Anbefalingen var begrunnet i en erkjennelse av ubalansen mellom ambisjoner og ressurser gjeldende i LTP samt en henvisning til strategisk forsvarsanalyse fra FFI.

Til dette forslaget fra forsvarssjefen vil jeg først si at det ikke kan betraktes som kritikkverdig at forsvarssjefen fremmer et sånt forslag. Tvert imot må det være hans plikt å gjøre samlede vurderinger av hvordan knappe ressurser må disponeres og ubalanser håndteres for å oppnå best mulig forsvarsevne. Derimot må det selvsagt være en politisk beslutning hvorvidt forslaget skal følges opp.

Anbefalingen fra forsvarssjefen ble behandlet raskt. Allerede i et brev 16 dager etterpå slo Forsvarsdepartementet fast at implementeringen av ny SOTG skulle fortsette som vedtatt, inkludert investeringsprosjektene knyttet til etableringen, inntil forsvarssjefen eventuelt framsendte en mer utfyllende vurdering av anbefalingen. I praksis inngikk vel da problemstillingen i arbeidet med fagmilitært råd til ny LTP.

Høsten 2023, nærmere bestemt den 29. september, mottok Forsvarsdepartementet for første gang rapportering om at full operativ evne for SOTG først ville være nådd i 2028, altså en forsinkelse på to år i forhold til forrige rapportering. Det medførte en betydelig oppfølging fra departementet, med tett dialog og forsøk på å finne løsninger som kunne realisere ambisjonen om full operativ evne i 2026.

På forespørsel mottok Forsvarsdepartementet 12. oktober 2023 – det var ca. 14 dager etterpå – en utdypende forklaring på årsakene til den forverrede prognosen på ny SOTG. Her pekte Forsvaret bl.a. på at man gjennom balansering av investeringsporteføljen hadde skjøvet på materiellprosjekter, og at det i de opprinnelige EBA-planene for Ramsund ikke var tatt høyde for økt forlegningsbehov for mannskapene.

Den 17. januar mottok Forsvarsdepartementet deretter svar på tilleggsspørsmål om status for de enkelte innsatsfaktorene og hvordan ambisjonen om full operativ evne innen utgangen av 2026 kunne nås. Her viste Forsvarsstaben bl.a. til at personellrettet EBA, eiendom, bygg og anlegg, ikke hadde vært inkludert i pågående prosjekter, og at økningen av årsverk var i henhold til planen, men kom for sent til å kunne realisere full operativ effekt innen 2026.

I den videre oppfølgingen presiserte departementet at resultatkravet om full operativ evne besto, og ba om en redegjørelse for hvilke konsekvenser som ville følge av interne omprioriteringer for å nå full operativ evne som forutsatt for øvrig oppgaveløsning og måloppnåelse i Forsvaret.

Den 22. februar 2024 mottok Forsvarsdepartementet et svar på dette. Her ble det konkludert med at «med interne omprioriteringer vil det fortsatt ikke være mulig å nå full operativ evne av ny SOTG med alle planlagte innsatsfaktorer i løpet av 2026. Omprioriteringer vil i tillegg ha negative konsekvenser for tetting av gap i eksisterende struktur, skape samtidighetsutfordringer og ytterligere anstrengelse Forsvarets driftsprofil».

Den 3. mai 2024 var SOTG tema i etatsstyringsmøtet med Forsvaret. Forsvarsdepartementet påpekte, som referert, at

«både departementet og Forsvaret må ta grep for at etableringen av SOTG, med utgangspunkt i Ramsund, ferdigstilles innen utgangen av 2026, og at det kan være aktuelt å benytte midlertidig EBA for å oppnå dette. Med nåværende status på innsatsfaktorene vil det være naturlig at oppbyggingen mot full operativ evne fortsetter også etter 2026.»

Den 8. mai 2024 mottok Forsvarsdepartementet vurderinger fra Forsvaret om prognosen for hvilken operativ evne som kunne oppnås i 2026. Forsvaret rapporterte at

«ved utgangen av 2026 vil ny maritim SOTG være etablert med utgangspunkt i Ramsund. Det innebærer at SOTG vil kunne operere og bidra til oppgaveløsning.»

I dialog med Forsvaret ble endelig konklusjonspunkt etter etatsstyringsmøtet 3. mai:

«Forsvarets resultatkrav om at det skal opprettes en ny maritim innsatsskvadron (SOTG), med utgangspunkt i Ramsund, med full operativ evne innen utgangen av 2026 endres. Nytt resultatkrav er at etableringen av en ny maritim innsatsskvadron (SOTG), med utgangspunkt i Ramsund, ferdigstilles innen utgangen av 2026. Dette innebærer at avdelingen vil ha en operativ evne i 2026, men at oppbyggingen mot full operativ evne fortsetter også etter 2026.»

Det nye resultatkravet ble 7. oktober i fjor kommunisert til Stortinget ved framleggelse av Prop. 1 S for 2024–2025. Det som står der, er rett, men jeg er enig med forsvarsministeren, som i brev til Stortinget har skrevet at teksten i proposisjonen på en tydeligere måte burde beskrevet at oppbyggingen var forsinket i forhold til ambisjonen om å oppnå full operativ evne innen utgangen av 2026. Jeg er enig i at det burde vært tydeligere uttrykt i Prop. 1 S for 2024–2025.

Jeg vil avslutningsvis legge til at selv om det til slutt måtte konkluderes med et endret resultatkrav overfor Forsvaret, så vi likevel etter grep som kunne bidra til at ny maritim SOTG kunne opprettes mest mulig i henhold til Stortingets vedtak, jamfør også den refererte korrespondansen. Derfor besluttet vi å skille ut et prosjekt for å bygge 50 forlegningskvarter i Ramsund av det helhetlige utviklingsprosjektet for Ramsund, for å få til raskere framdrift. I juni 2024 ga Forsvarsdepartementet et oppdrag om å realisere dette forlegningsbygget. Dette sikrer at denne forlegningen kan etableres innen utgangen av 2026 og bidrar dermed til at den fjerde SOTG-en i større grad kan operere ut fra Ramsund.

Oppsummert: I min tid i Forsvarsdepartementet har vi holdt fast på resultatkravet om etablering av SOTG-en innen 2026. Forslaget om å terminere opprettelse er avvist. Det er lagt fram en ny LTP som har forsterket den samlede satsingen i Ramsund, og opprettholdt ambisjonene om etablering av den fjerde SOTG-en.

Da Forsvaret høsten 2023 for første gang rapporterte om forsinkelser i forhold til kravet om full operativ evne innen 2026, gikk vi mange runder for å se om det likevel kunne gjøres noe for å nå målet. Når konklusjonen til slutt ble at det ikke var mulig, endret vi omtalen av SOTG-en til Stortinget, men den meldingen burde ha vært tydeligere, sånn at man lettere kunne ha sett at resultatkravet var endret. Samtidig tok vi grep for å sikre størst mulig grad av måloppnåelse gjennom å forsere et viktig EBA-prosjekt. Med dette som bakgrunn har vi meldt at det vil skje en etablering av SOTG-en i 2026 som gir evne og mulighet til å operere, men at videre opptrapping til full operativ evne må komme i de påfølgende år. Takk så langt.

Møtelederen: Tusen takk skal du ha.

Da går vi videre til forsvarsminister Tore Onshuus Sandvik, som har 10 minutter til sin innledning. Vær så god.

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Jeg vil først takke komiteen for invitasjonen. Jeg er glad for å kunne stille i høringen og gi mine svar til saken. Bjørn Arild Gram har nå redegjort godt for tidslinjen fra vedtaket ble fattet i 2020 og fram til 4. februar i år, da jeg ble utnevnt til forsvarsminister.

Min jobb er å realisere langtidsplanen innenfor de økonomiske rammene som er satt, samt rapportere til Stortinget om endrede forutsetninger som utfordrer planen, sånn at det kan tas nødvendige grep for å sikre Norges forsvarsevne. Innenfor denne rammen er min ambisjon så raskt som mulig å realisere SOTG med full operativ evne i Ramsund.

Første gang jeg mottok rapportering på status, var i årsrapporten til Forsvaret, som vi mottok 15. mars. Der rapporterte Forsvaret at status på oppbygging av SOTG var uendret i forhold til rapportert status fra mai 2024, med andre ord at ny maritim SOTG vil være etablert med utgangspunkt i Ramsund ved utgangen av 2026, med gradvis utvikling av operativ evne. Stortinget ble som kjent informert om den endrede prognosen for full operativ evne gjennom Prop. 1 S for 2024–2025.

Jeg vil understreke – som jeg tidligere har skrevet til Stortinget – at proposisjonsteksten etter mitt syn burde ha beskrevet tydeligere at oppbyggingen var forsinket i forhold til ambisjonen om å oppnå full operativ evne innen utgangen av 2026, som også Gram nå har omtalt.

På dette grunnlaget har jeg derfor vært trygg på at det vil etableres en ny maritim innsatsskvadron med utgangspunkt i Ramsund orlogsstasjon, som Stortinget har vedtatt. Oppbyggingen av ny maritim innsatsskvadron med utgangspunkt i Ramsund er likevel – som komiteen er kjent med – forsinket i forhold til den opprinnelige ambisjonen om å oppnå full operativ evne innen utgangen av 2026. Avdelingen vil kunne operere ut fra både Ramsund og Haakonssvern fra 2026, og den operative evnen vil øke gradvis etter det. Målet er full operativ evne i 2028, gitt at alle innsatsfaktorene kommer på plass, og at avdelingen får øvd og trent tilstrekkelig.

Når det gjelder forsinkelsen, forstår jeg at den har flere årsaker. Materiellet tar lengre tid å anskaffe enn forutsatt, og anskaffelsen ble skjøvet på underveis i forrige langtidsplan. Det var opprinnelig planlagt et eget prosjekt for understøttelse av SOTGs virksomhet, som omfatter areal til kontor, lager, vedlikehold av materiell og småbåthavn. Etter utredning ble det i 2023 besluttet at bygging av et fellesbygg som også dekker behovene for Kystjegerkommandoen og maritim minemottiltaks-kapasitet, vil gi stordriftsfordeler og bedre plassutnyttelse på Ramsund som helhet. Dette gjør at prosjektet for EBA-understøttelse for ny SOTG har blitt større og mer komplisert enn først forutsatt, og dermed har tatt lengre tid.

I forbindelse med besøket fra NATOs generalsekretær i Ramsund utvidet jeg besøket for å møte sjef i Marinejegerkommandoen, orlogsstasjonen og Forsvarsbygg for med selvsyn å få bedre forståelse for planene, og jeg har også møtt ledelsen i Forsvarets spesialstyrker, FS. Der kom det fram bekymring om at kostnadsvekst og økonomien i

FS kan påvirke den videre oppbyggingen av SOTG om det ikke tas grep, samt at stenging av det såkalte dykkerbygget som følge av vanninntrengning, setnings- og soppskader vil skape utfordringer med å drive øving og trening for Marinejegerkommandoen og allierte i Ramsund hvis det ikke gjøres tiltak.

Regjeringens budsjettforslag i revidert nasjonalbudsjett foreslår en betydelig styrking av Forsvarets driftsbudsjett gjennom omdisponering fra investering til operativ virksomhet. De foreslåtte omdisponeringene til FS er ikke i sin helhet øremerket til SOTG, men midlene skal prioriteres sånn at driftssituasjonen ikke påvirker oppbyggingen av avdelingen.

Jeg er gjort trygg på at forsvarssjefen tar tak i utfordringene og gjør det som er nødvendig for å nå målet om etablering av SOTG innen utgangen av 2026. Forsvarsstaben har forsikret meg om at de nå vil finne løsninger som vil bedre situasjonen på både kort, mellomlang og lang sikt, sånn at spesialstyrkenes aktivitet fra Ramsund og oppbygging av ny maritim innsatsskvadron kan følge planen.

Materiellprosjektet tilknyttet ny SOTG har blitt markert dyrere enn planlagt. Årsakene er – etter det jeg har fått oppgitt – høy etterspørsel i markedet, høy prisvekst på militært materiell og svak norsk kronekurs. Dette gjelder for store deler av investeringsporteføljen til Forsvaret. Forsvarsstaben opplyser at det planlegges å omfordele midler fra andre investeringsprosjekter, sånn at materiellet som er planlagt til ny maritim innsatsskvadron, blir finansiert og levert i henhold til oppdatert plan.

I gjennomføringen av Forsvarsløftet styrer vi etter å bevare helheten i planen, for å oppnå samlet sett høyest mulig operativ evne. Alle vestlige land ruster nå opp sine forsvar samtidig. Prisene øker betydelig, og leveringstidene for materiell blir lengre. Dette kan medføre behov for krevende prioriteringer mellom vedtatte strukturelementer, som igjen kan føre til at oppbygging av enkelte strukturelementer blir forsinket også i framtiden. Sånne større prioriteringer skal skje i tett dialog med Stortinget, og vi vil informere årlig om status i langtidsplanen gjennom en stortingsmelding på våren. For første år ba Stortinget om at den skulle komme i løpet av 2025, men vi framskynder den, sånn at den nå kommer før sommeren.

For å få et godt beslutningsgrunnlag er planleggingsprosessene i sektoren endret fra 2025. Det er nå etablert en endret innretning ved at etatsledelsen i Forsvaret, Forsvarsmateriell, Forsvarsbygg og FFI gjennomfører tettere og mer integrert planlegging for å koordinere bedre. Dette foregår under forsvarssjefens ledelse. Han har fått ansvaret for å fremme råd basert på hva som gir samlet høyest operativ evne, ved at alle innsatsfaktorene koordineres.

FS opplever nå – i likhet med flere andre av Forsvarets avdelinger – at materiellet og infrastrukturen blir dyrere og tar lengre tid å anskaffe.

Dersom personellopptrappingen og styrkeproduksjonen kommer i utakt med øvrige innsatsfaktorer, oppstår ubalanser. De nye prosessene med integrert planlegging legger til rette for å unngå det. I Forsvarsløftet er det som kjent besluttet å fornye Sjøforsvaret med nye fregatter, ubåter og ny standardisert fartøysklasse. Det er besluttet å øke volumet og kampkraften til Hæren, og det er en stor satsing på luftvern som skal beskytte mot både ballistiske missiler, droner og andre lufttrusler, bl.a.

Ny maritim innsatsskvadron i Ramsund er en viktig del av den historiske satsingen på Forsvaret som Stortinget har vedtatt. I dag har Forsvarets spesialstyrker tre kampskvadroner og samlede ressurser til å sette opp tre SOTG-er. Med etableringen av ny maritim innsatsskvadron vil antallet kampskvadroner i spesialstyrkene økes fra tre til fire. Spesialstyrkene vil til sammen kunne sette opp fire SOTG-er, mot dagens tre. Den økte kapasiteten til spesialstyrkene er viktig, men samtidig utgjør spesialstyrkene bare én av mange deler i Forsvarets totale operative evne.

Som jeg har redegjort for, er årsakene til forsinkelsene i SOTG-en sammensatt. Jeg tar forsinkelsene på alvor, og jeg mener at departementet burde ha vært tydeligere i sin kommunikasjon til Stortinget. Jeg vil følge opp den videre oppbyggingen tett, og jeg kan forsikre komiteen om at ny maritim innsatsskvadron vil etableres i tråd med Stortingets vedtak. Avdelingen vil bli etablert innen utgangen av 2026, med de forutsetningene som nå er lagt til grunn.

Jeg har også tillit til at forsvarssjefen gjennomfører nødvendige tiltak for at avdelingen etter etablering oppnår full operativ evne så raskt som mulig.

Takk så langt, og da er jeg klar til å svare på komiteens spørsmål.

Møtelederen: Tusen takk skal du ha. Da går vi til saksordfører Audun Lysbakken, som har 10 minutter til sine spørsmål.

Audun Lysbakken (SV): Takk, leder.

Dere kjenner drillen her, så jeg kommer til å avbryte dere hvis svarene blir for lange – ikke på grunn av manglende respekt, men for effektivitetens skyld.

Jeg begynner med Sandvik. Du skriver i brevet til komiteen av 9. mai at årsaken til at målet om full operativ evne ikke kunne nås, var «lange ledetider på innsatsfaktorene». Så, i brevet av 19. mai, skriver du noe som er mer i tråd med det du nå sier. Du skriver at det skyldes «delvis lange ledetider og delvis utsettelse av materiellprosjektet», i tillegg til at planleggingen av EBA-prosjekt-

ene har tatt lengre tid enn forutsatt – altså et ganske annet bilde. Hvorfor ga du ikke fullstendig informasjon om dette i det første brevet til komiteen?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: I det første brevet til komiteen ga jeg de opplysningene som da forelå. Det som har blitt kjent i ettertid, som jeg ga uttrykk for og også presiserte i det siste brevet som du refererer til, var at det også var utfordringer knyttet til bekymring for driftssituasjonen i Forsvarets spesialstyrker. Dette var en pågående saksbehandlingsprosess internt i Forsvaret, og forsvarssjefen er den som har ansvaret for å balansere helheten. De innspillene vi fikk til revidert nasjonalbudsjett fra forsvarssjefen om å øke driftsmidlene til Forsvaret, imøtekommer det.

Audun Lysbakken (SV): Jeg må stoppe der. Det betyr at Forsvarsdepartementet den 9. mai ikke var kjent med hele bildet og grunnen til utsettelsen. Det ble dere først i tiden etter det – mellom 9. mai og 19. mai i år?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Sann som jeg forstår situasjonen, er grunnlaget for utsettelsen fortsatt det som er knyttet til EBA-utfordringer og materiellutsettelse, som allerede er redegjort for, men så er det en bekymring for at det kunne komme ytterligere utsettelse hvis man ikke har tilstrekkelig med driftsmidler ...

Audun Lysbakken (SV): Men du er enig i at det er en forskjell på å skrive at årsaken er lange ledetider, og det du skriver i det andre brevet, som handler om å vente på beslutninger og at planleggingen har tatt lengre tid? Det var ikke du klar over den 9. mai – du fikk flere opplysninger om dette etter 9. mai?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Ja.

Audun Lysbakken (SV): Greit.

Gram: Sandvik skriver i sitt brev at teksten i proposisjonen som Stortinget fikk høsten 2024, var riktig, men kunne ha vært tydeligere, og du sa at du var enig i det. Er ikke det et skikkelig understatement? Er ikke en avgjørende del av informasjonsplikten at Stortinget skal slippe å lete med lupe i budsjettproposisjoner for å finne ut om det har skjedd noe nytt?

Bjørn Arild Gram: Som jeg sa: Når jeg nå leser teksten, er den riktig. Det står også der at man vil få til en etablering i 2026, men at den operative evnen må utvikles i etterkant av det. Samtidig er jeg enig i at vi mer eksplisitt burde ha sagt at det var en endring av målbildet for SOTG-en. Jeg er enig med deg i det.

Audun Lysbakken (SV): Fram til høsten 2024 – fortsatt til Gram, siden du hadde ansvaret da – informerer Forsvarsdepartementet hver høst Stortinget om at

prosjektet går etter planen. Det som nå har kommet fram, er at allerede i slutten av september 2023 fikk du og departementet rapport om at prognosen var forsinket. Hvorfor ble ikke Stortinget informert om det før mer enn et år etterpå?

Bjørn Arild Gram: Først bare til hvordan forsvarsstaben informerer departementet. På den tiden var det tertialrapportering til departementet. Det betyr at i første tertial 2023, altså etter april, ble det informert om at etableringen mot full operativ evne var i rute. Andre tertialrapportering, som kom 29. september 2023, var den første rapporten om at det ville bli forsinket. Da var det veldig naturlig for meg og for departementet å gå inn i det og finne ut hva som var begrunnelsen for det, hva som var årsaken til at man rapporterte om det. Så får man svar på det og ønsker kanskje å få utesket et svar på det – jeg viste jo litt i innledningen min til den korrespondansen.

Når man får klarhet i faktagrunnlaget, blir det også et spørsmål om hva man gjør med det. Da var fortsatt vårt budskap at vi må jobbe for å få til dette og komme i mål med full operativ evne, så vi brukte noen måneder på den prosessen. Den endelige konklusjonen om at vi ikke kom i mål med full operativ evne, ble trukket i mai 2024, og det første dokumentet som gikk fra Forsvarsdepartementet til Stortinget etter det, var Prop. 1 S for 2024–2025, som ble lagt fram i oktober 2024.

Audun Lysbakken (SV): Er det riktig forstått at fram til 2023, da du får den informasjonen og går inn i prosessen, var det ikke gjort noen ting for å følge opp Stortingets vedtak? Det ble – som Sandvik var inne på i innledningen, tror jeg – foreslått skrinlagt av forsvarssjefen. Betyr det i realiteten at dette prosjektet lå helt dødt fram til du tok tak i det høsten 2023?

Bjørn Arild Gram: Nei, det mener jeg ikke at det er grunnlag for å si. Det var startet tidligere med tilføring av noen årsverk, og det pågikk jo en KVVU-prosess for utviklingen i Ramsund som også inkluderte oppbyggingen av marinejegerkommandoen. Så det var jo utrednings- og utviklingsprosesser som hadde pågått tidligere.

Audun Lysbakken (SV): Betyr det at du mener at det ikke var noen tapt tid i tiden mellom Stortingets vedtak og høsten 2023 som kunne ha påvirket målet om full operativ evne i 2026?

Bjørn Arild Gram: Det er litt vanskelig å svare på. Da går vi jo også inn i f.eks. personellbanene, og spørsmål om kvalifikasjoner og hvordan man rekrutterer folk, tror jeg kanskje Forsvarets representanter i dag er bedre til å svare på.

Audun Lysbakken (SV): Da kan vi spørre dem om det.

Litt tilbake til spørsmålet: Der komiteen etter det første brevet fikk beskjed og informasjon om at hele utsettelsen skyldtes lange ledetider på innsatsfaktorene, står det i det andre brevet at det også handlet om «påvente av beslutninger om tilstrekkelig finansiering». Det betyr altså – og jeg tenker fortsatt at det er Gram som kan svare på det – at det her var et spørsmål om politisk prioritering i perioden fram til høsten 2023. Burde ikke forsvarsministeren ha vært trukket inn i det på et tidligere tidspunkt – for det er vel ikke sann at forsvarssjefen kan velge på fritt grunnlag hvilke av Stortingets vedtak som skal følges opp, uten at det er forankret hos statsråden?

Bjørn Arild Gram: Nei, det er jeg enig i.

Det er klart at det pågår mange løpende tilpasninger og vurderinger. Spørsmålet er hvor man er i beslutningshierarkiet, og hvor store konsekvenser det har, hvor store prosjekter man har. Etatene våre gjør mange vurderinger for seg, også noen ganger avstemt med departementet, men er det noe som grunnleggende sett handler om gjennomføringen av Stortingets vedtak, skal jo det være politiske beslutninger, jamfør det forsvarssjefen foreslo i desember 2022 om å terminere SOTG-en. Som jeg sa: Det var lov å fremme det forslaget hvis man mente det var riktig, gitt den situasjonen man så, men han fremmet det som et råd til meg og fikk ikke medhold i det. Det fortalte jeg også i Stortinget på spørsmål som jeg fikk her.

Så det er naturlig at det som handler om den grunnleggende strukturutviklingen i tråd med Stortingets forutsetninger, forankres politisk, om nødvendig også i Stortinget.

Audun Lysbakken (SV): Det forslaget som da kom om å terminere, som du avviste, var det begrunnet kun i manglende økonomi, eller forelå det også en faglig uenighet knyttet til prioriteringen?

Bjørn Arild Gram: Det var veldig knapt begrunnet. Det er et ett og et halvt siders brev som jeg mottok – får jeg litt tid, skal jeg klare å lete det fram – og hovedbegrunnelsen var bekymring for totaløkonomien i sektoren og balansen i forsvarsøkonomien. Det var jo en rekke ubalanser. Det ble også vist til en rapport fra FFI, Forsvarets forskningsinstitutt. Da var beskjeden raskt tilbake fra meg og Forsvarsdepartementet at dette skal fortsette som planlagt. Hvis forsvarssjefen mente at det likevel var grunnlag for å se videre på dette, måtte det begrunnes bedre enn det grunnlaget vi hadde fått.

Som jeg sa i innlegget mitt – hvis jeg ikke husker feil – gikk i realiteten disse vurderingene inn i forsvarssjefens arbeid med fagmilitært råd. Hans hovedanbefaling i

fagmilitært råd var jo at den fjerde SOTG-en skulle etableres i tråd med Stortingets forutsetninger.

Møtelederen: Takk til saksordføreren.

Da går vi videre til utspørring fra resten av komiteen. Vi starter med meg selv, som stiller spørsmål fra Høyre – nei, unnskyld det er Arbeiderpartiet først.

Frode Jacobsen (A): Det er fortsatt forrige valg som gjelder! (Latter i salen) Så får vi snakkes om 95 dager.

Første spørsmål går til Gram. I forlengelsen av det Lysbakken også spør om her: Når du får en anbefaling i desember 2022 om å terminere dette, og i og for seg svarer raskt ut at det ikke er aktuelt, følte du da et sterkere behov for å følge opp at dette faktisk skjer etter det, eller tenkte du at det ordner seg selv?

Bjørn Arild Gram: Det jeg valgte i 2023, ikke spesielt knyttet til denne saken – da hadde jeg vært i departementet noen måneder og blitt mer varm i trøya – var at jeg ville ha meg forelagt alle tertialrapportene fra etatene våre umiddelbart, og de leste jeg gjennom. I tertialrapport 1 for 2023 sto det at dette var i rute, i tertialrapport 2, den 29. september 2023, sto det at det var forsinket. Det gjorde at jeg tok opp dette med mitt embetsverk allerede før de hadde rukket å legge fram en sak for meg, hvor de selvsagt rapporterer om viktige hendelser fra denne tertialrapporteringen.

Frode Jacobsen (A): Så du fikk ikke noen rapport eller henvendelse underveis som kunne tyde på at det i og for seg var en motstand mot faktisk å gjennomføre dette prosjektet fra ledelsen i Forsvarets side?

Bjørn Arild Gram: Det var ingen annen korrespondanse mellom Forsvaret og departementet som jeg er kjent med, som sa noe om at dette ikke skulle gjennomføres.

Frode Jacobsen (A): Da går spørsmålet til statsråd Sandvik.

Etableringen av SOTG er, så vidt jeg skjønner, en ganske liten del av totalen av det norske Forsvaret og også av det som skjer i Ramsund. Kunne du sagt noe om etableringen av SOTG og hvordan utsettelse av den vil påvirke forsvarsevnen vår og også den aktiviteten som allierte har der oppe – i den grad det er mulig å si noe om det siste uten å bryte noen regler?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Jeg vil først bare understreke at det er en viktig etablering. Det er utstrakt alliert samarbeid også med spesialstyrkene. SOTG-en er det gode grunner til å etablere. Ramsund er et veldig godt øvingsområde, som også allierte setter pris på å øve i.

Så skal vi huske at Ramsund også er en veldig stor oppbygging for Sjøforsvaret. Først og fremst er det Sjøforsvarets hovedbase i nord. Det skal investeres for flere milliarder kroner. Og en av grunnene til at det har vært lengre arbeid med EBA, eiendom, bygg og anlegg, er at man også skal bygge opp for Kystjegerkommandoen når man bygger opp Sjøforsvaret. Vi skal legge til rette for minemottiltakskapabilitetene, og man skal ha inn den fjerde SOTG-en. Det er en massiv investering i Ramsund. Det er et lite sted, for dem som ikke har vært der. Da må man legge om tilførsel til orlogsstasjonen, og det blir litt rekkefølge.

Min forgjenger tok et godt grep ved å ta ut innkvartering, som gjør at man får rom for SOTG-en til å være der i større grad. Nå har det vært utfordringer knyttet til dette såkalte dykkerbygget. Der tar forsvarssjefen grep og har varslet at det vil komme midlertidige løsninger på plass så raskt som mulig, slik at alliert og norsk trening kan fortsette. Det vil uansett være økt kapasitet.

Vi opplever nå, i den nye sikkerhetspolitiske situasjonen, økt alliert samtrening. Det påvirker hele balansen også i forsvarsplanen. For økt alliert trening i norske nærområder gjør at norske styrker i større grad også trener sammen med allierte. Det gjør at kostnadene øker. Det er veldig bra for forsvarsevnen, og det er bra for å knytte nære allierte tettere på Norge, men det sier også noe om driftssituasjonen i Forsvaret. Det er bl.a. det forsvarssjefen har bedt om ekstra driftsmidler til, som vi har gitt gjennom å omprioritere i revidert nasjonalbudsjett, for å opprettholde øvings- og treningsaktivitet, for å sikre forsvarsevnen og for å ivareta behovet for allierte som trener mer sammen med oss, herunder også med spesialstyrkene.

Frode Jacobsen (A): Et siste spørsmål, også til statsråd Sandvik.

Jeg tror noe av det som kanskje forvirrer litt her, er at det snakkes om at det skal være etablert i løpet av 2026, og så er det hva som er full operativ evne. Så er det en glidende overgang – når er man fullt operativ, og når er man etablert? Kan du, når du fortsatt sier at det skal være etablert i løpet av 2026, si hva det betyr? Hva er på plass da? Hvor langt unna full operativ evne vil man være når dette er etablert i løpet av 2026, og man skal være ferdig og fullt operativ i løpet av 2028?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Etablert i 2026 betyr at man med utgangspunkt i Ramsund skal kunne drive en SOTG. Men den vil også måtte drives fra både Haakonvern og Ramsund.

Det ene er innkvarteringen til 50 nye som kommer. Så må vi vente til 2028 på dette bygget, som har flere elementer i seg, også for Marinejegerkommandoen.

Utfordringen er at dykkerbygget er stengt. Det er et viktig bygg fordi det er fasiliteter der som man trenger for å være til stede. Der vil det bli satt opp midlertidige lokaler som da vil gjøre at man med utgangspunkt i Ramsund vil kunne drive den fjerde SOTG-en.

Full operativ evne innebærer flere elementer. Man skal ha nok personell. Det personellet skal øve og trene sammen. Man er ikke ferdig utdannet marinejeger den dagen man går ut porten, man må også trene sammen med andre elementer. Det foregår kontinuerlig rekruttering. Det tror jeg sjef Marinejegerkommandoen kan si mer om når han kommer senere i dag – det pågår kontinuerlig. Vi bygger opp personell. Forsvarssjefen har forsikret om at man skal ha fasiliteter på plass i Ramsund som gjør at Ramsund fortsatt kan brukes som utgangspunkt.

Møtelederen: Takk, da var turen kommet til under tegnede. Jeg starter med Gram.

Vi må gå tilbake på tidslinjen her. Oktober 2023 får du en melding fra Forsvaret om at etableringen ikke går etter planen. Det startes et internt arbeid for å finne ut hva man kan gjøre med dette.

Mens dere sitter på den informasjonen om at ting ikke går etter planen, får Stortinget ved flere anledninger, og da spesielt i budsjettokumentet for 2024, beskjed om at etableringen av SOTG-en «går i henhold til planen». Jeg er nødt til å bore litt i hvorfor dere ikke velger å opplyse om Forsvarets egen vurdering av situasjonen når de sier at det ikke går etter planen.

Bjørn Arild Gram: Det var ikke oktober, men det var 29. september 2023, i andre tertialrapport, at meldingen om at man var forsinket, kom fra Forsvaret. Da var jo budsjettproposisjonen for 2024 allerede ferdigstilt og trykt. Den ble lagt fram noen dager etterpå, men det var ikke en anledning for departementet til å si noe om dette der.

Dessuten var ikke den første reaksjonen når man i en setning i en tertialrapport leste dette, at nå må vi springe til Stortinget for å fortelle det. Da måtte vi jo finne ut hva i all verden dette er. Enhver saklig saksbehandling tilsier at da går man først inn i saken og prøver å finne ut av det. Hva er begrunnelsen? Hva kan man gjøre med det? Den endelige konklusjonen ble ikke trukket før ...

Møtelederen: Jeg må bare avbryte deg der – ikke for å være uhøflig, som saksordføreren sa, men det har vært rikelig med anledninger til å informere Stortinget underveis. Dere har sittet på denne informasjonen i ganske lang tid før den kom. Hvorfor fant dere ikke en annen egnet anledning til å komme til Stortinget og informere om dette?

Bjørn Arild Gram: Den første egnede anledningen, når konklusjonen var trukket om at dette ikke var mulig, var i mai 2024. Neste dokument til Stortinget da var statsbudsjettet for 2025, som ble lagt fram tidlig i oktober 2024.

Møtelederen: Det er meldt fra Forsvaret på et veldig tidlig tidspunkt i denne fasen at de ikke har ressurser, det er ikke balanse mellom ressurser tilgjengelig og ambisjonene i planene. Det kommer det ganske tidlig beskjed om, og det gjentas ved flere anledninger. Hvorfor forsøkte ikke du som statsråd da å allokere de ressursene – enten internt eller ved å gå til Stortinget og be om mer?

Bjørn Arild Gram: Noe av det første regjeringen gjorde etter regjeringsskiftet høsten 2021, var å gjennomgå status i forsvarssektoren. Min forgjenger, jeg tror det var en av de siste handlingene han gjorde før han gikk av, altså Enoksen, la fram Meld. St. 10 for 2021–2022 i april, som sa noe om driftssituasjonen og ubalansene i forsvarssektoren. Etter det har vi ved en rekke anledninger tilført Forsvaret mer ressurser, også utover gjeldende langtidsplan. Blant annet har vi forsert årsverksoppbyggingen i Forsvaret, men vi har ikke detaljstyrt hvordan det skal fordeles. Vi har overlatt til forsvarssjefen og fagfolkene våre å nøyaktig disponere de økte ressursene for å få mest mulig forsvarsevne ut av dem.

Møtelederen: Kan jeg bare spørre veldig kort: Betyr det at du aldri på noe tidspunkt aktivt har gått inn og sagt at dette er så viktig at det skal prioriteres, det skal settes av midler? Det har ikke vært gjort?

Bjørn Arild Gram: For det første: Første gang vi hørte om at det var forsinkelser, var den 29. september 2023. Det som da skjedde, var at vi gikk inn i saken for å kartlegge hva årsakene var, og finne ut hva vi kunne gjøre med det for å nå full operativ evne. På den tiden, da vi kom til den konklusjon at vi ikke kunne komme dit vi ville, handlet det ikke først og fremst om de økonomiske bevilgningene.

Møtelederen: Noen korte spørsmål til Sandvik: Er disse forsinkelsene meldt inn til NATO?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Nå må jeg nesten spørre de rundt meg. (Statsråden snur seg for å konferere med bisitter og ansatte bak seg.) Nei.

Møtelederen: Så til det neste spørsmålet. Dere har skrevet til komiteen at skvadronen vil være fullt bemannet i løpet av 2026. Det antar jeg er riktig og noe

dere fortsatt står på. Hva er gjort nå konkret for å starte oppbemanningen – helt konkret?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Helt konkret for å starte oppbemanning tror jeg sjef Marinejegerkommandoen må svare på, men fra vår side er det å sørge for at det er nok ressurser til drift i Forsvaret. Forsvarssjefen ba om en styrking av driftssituasjonen i Forsvaret, og det er vårt forslag til revidert nasjonalbudsjett, sånn at det skal finnes midler til både å oppbemanne og også å bygge opp, øve, trene og holde driften ved like.

Møtelederen: Nå stenges kanskje aktiviteten ved Ramsund ned i løpet av kort tid. Når ble du kjent med dette?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Det ble jeg kjent med fra et møte med Forsvarets spesialstyrker – jeg husker ikke akkurat datoen – i slutten av mai, dagen før jeg reiste til Ramsund. Jeg fikk der oppe bekreftet at det var deres anbefaling.

Møtelederen: Men det var aldri aktuelt å prøve å allokere midler i revidert nasjonalbudsjett for å reparere den driftssituasjonen som har oppstått i spesialstyrkene?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Forsvarssjefen har bedt om en styrking, bl.a. av Forsvarets spesialstyrker, som vil ta høyde for at man kan fortsette som man ønsker og har planlagt for.

Møtelederen: Da skal vi videre til Senterpartiet. Willfred Nordlund har 5 minutter.

Willfred Nordlund (Sp): Det første spørsmålet går til Sandvik. I innledningen din refererte du til at man kommer tilbake til omdisponering i revidert nasjonalbudsjett. Er det kommende revidert nasjonalbudsjett man da snakker om, altså mellom investering og drift? Ja, så det er riktig. Det klarer ikke vi å forholde oss til i etterkontrollen.

Det neste spørsmålet blir egentlig en oppfølging av det som saksordføreren sa, også til Sandvik, knyttet til de økonomiske forutsetningene i opptrappingen. I det første brevet til komiteen viste man til at det ikke var noen kjente økonomiske problemer, mens man i det andre brevet viste til at det er økonomisk ubalanse i dette. Hva er årsaken til det? Jeg skjønnte at statsråden svarte delvis på det, men gitt den historien som burde ligge i Forsvarsdepartementet om oppbygging av Ramsund: Var det ikke allerede da komiteen stilte de første spørsmålene, klart at det var økonomisk ubalanse mellom målbildet og leveransen som var bestilt?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Jeg tror vi må skille mellom investering og drift. Det som var kategorisk i det første brevet, var at driftssituasjonen i spesialstyrkene kunne påvirke oppbyggingen hvis det ikke ble gjort noe med den. Det var internt meldt inn for FS og pågående saksbehandling i Forsvaret. Da vi ble kjent med det, fant jeg det også riktig å orientere Stortinget om at det også kan være en utfordring. Så har forsvarsjefen tatt høyde for det i sine bestillinger til oss i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. På grunn av ekstraordinær kostnadsvekst i forsvarssektoren når det gjelder både materiell og drift, er det behov for å vri fra investering til drift. Derfor var det viktig å formidle de opplysningene til komiteen, men jeg vil understreke: Det er forsvarssjefen som til slutt må balansere dette, og forsvarsjefen har forsikret meg om at de vil følge opp.

Willfred Nordlund (Sp): Det er greit. Da blir det neste en oppfølging av det. I forbindelse med investeringsproposisjonene for Forsvaret som er gått til Stortinget, rapporterte man allerede i investeringsproposisjonen for i fjor knyttet til EBA og KS2 som var gjort for Kystjegerkommandoen, ikke Innsatsstyrken. Er det riktig å forstå at det skulle være flerbruk av det bygget, slik at KS2 egentlig burde ha avdekket at man ikke klarte å nå det samlet?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Hvis du snakker om situasjonen i fjor, må nesten andre svare på det.

Willfred Nordlund (Sp): Det er egentlig relatert til spørsmålet om det økonomiske. Altså: Gitt den KS2-en, burde man allerede da sett at man ikke klarte å nå de EBA-forutsetningene, som du i det første brevet rapporterte om at man ikke hadde kjennskap til?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Til EBA-forutsetningene: Dykkerbygget ble stengt i november 2024, så det vil være etter at den KS2-en var gått. Så at dykkerbygget ble stengt, er en sak som har dukket opp i ettertid. Det har vært gjort en jobb for å se om man kan beholde bygget eller om det må saneres. Der forstår jeg at anbefalingen fra Forsvarsbygg er at man må sanere bygget og bygge på nytt. Derfor jobber forsvarssjefen nå med midlertidige løsninger.

Willfred Nordlund (Sp): Vi vet alle at EBA-anskaffelser i Forsvaret er komplisert.

Neste spørsmål blir til Gram: Er det riktig å forstå ut fra innledningen at den ambisjonen som var lagt om full operativ evne i 2026, var en bestilling fra forrige regjering som går utover det Stortinget forutsatte i romertallsvedtaket?

Bjørn Arild Gram: Det er litt vanskelig å svare på intensjonen. Hvis man ser på teksten i forrige LTP, står det der om en etablering i Ramsund. Det står for så vidt ikke noe årstall verken i teksten eller i vedtaket, men i strukturtabellen står det fram til 2026. Daværende statsråd valgte i tildelingsbrevet å beskrive det som full operativ evne. Jeg sier ikke at det er noen motsetning, men det er en skjerpet ordlyd, i hvert fall.

Så må jeg konstatere at det i planene som ble lagt den gangen, ikke nødvendigvis ble tatt høyde for alt som skulle skje. Blant annet viste det seg at man ikke hadde tatt med forlegningskapasitet 50 kvarter. Jeg registrerer også at forsvarsstaben har skrevet i et brev at avdelingen planlegges etablert med inntil xx antall årsverk fram til 2028. Hva som lå i plangrunnlaget når det gjelder oppbemanning, ville det sann sett vært naturlig å stille tidligere statsråd Frank Bakke-Jensen spørsmål om.

Møtelederen: Da går spørsmålene videre til Carl I. Hagen – 5 minutter.

Carl I. Hagen (FrP): I 2022 gikk forsvarssjefen inn for at vi skulle terminere dette prosjektet, som nevnt flere ganger tidligere. Hvilke tiltak gjorde da statsråden for å sikre etableringen av SOTG-en når det ble en anbefaling om terminering? Da ville jeg sagt at man må passe ekstra på at Forsvaret og forsvarsledelsen gjennomfører Stortingets vedtak, som man personlig mener bør termineres. Hvilke ekstra tiltak ble da satt i verk for å passe på at Forsvaret gjorde det Stortinget hadde vedtatt?

Bjørn Arild Gram: Det vi gjorde, var å svare på forespørselen med å slå fast at målet om etablering med full operativ kapasitet innen 2026 ligger fast. Jeg minner dessuten om at rapporteringen både før og etter den prosessen var at det var i rute. Så det at dette forslaget ble fremmet, var ikke begrunnet med at noe var forsinket.

Carl I. Hagen (FrP): Ble det fra departementet stilt spørsmål om man hadde begynt rekrutteringen av de personene som skulle inngå i SOTG-en? De trenger vel et år eller to med opplæring før de er fullt operative. Da burde det vel på omtrent samme tidspunkt vært begynt å rekruttere personer til den nye innsatsstyrken. Ble det gjort?

Bjørn Arild Gram: Vi visste at det var begynt tilført årsverk til innsatsstyrken det første året ...

Carl I. Hagen (FrP): Var personene plukket ut – ikke bare årsverkene som hjemler? Var de menneskene som skulle være i styrken, plukket ut og satt sammen?

Bjørn Arild Gram: Jeg vet at det var tilført årsverk spesifikt til den nye SOTG-en. Jeg har ikke noen oversikt over hvordan stillingshjemlene spesifikt var disponert, men jeg hadde ingen rapporter om at årsverksrammene ikke var benyttet.

Carl I. Hagen (FrP): Til neste spørsmål: Det ble stilt spørsmål fra Stortinget flere ganger, bl.a. fra Christian Tybring-Gjedde den 16. september 2022, besvart den 25. september. Der ble det også gitt uttrykk for at alt gikk som planlagt, og at alt var i gang. «[D]epartementet [vil] følge opp at etableringen av ny maritim SOTG gjennomføres som forutsatt av Stortinget», var slutten på svarbrevet fra forsvarsministeren. Er det ikke da litt rart at så vidt vi vet, har nesten ikke noe skjedd i Ramsund? Det ble vist til i svaret at man skulle bygge opp EBA, altså eiendom, bygg og anlegg, og i dag er det, så vidt vi vet, ikke noen entreprenører som er i full sving med å gjøre dette i Ramsund. Hvorfor ikke?

Bjørn Arild Gram: Før jeg svarte Christian Tybring-Gjedde på det spørsmålet, innhentet jeg informasjon fra Forsvaret, noe som er vanlig når en skal svare Stortinget på spørsmål som angår Forsvaret. Tilbakemeldingen fra Forsvaret bekreftet at etableringen var i rute, og det var det jeg meldte til Stortinget.

Carl I. Hagen (FrP): I hele denne situasjonen virker det som om Forsvaret har gitt uriktig eller feilaktig informasjon til departementet gjennom flere år. Når vi nå sitter her i 2025, fem år etter at det første stortingsvedtaket i realiteten kom, om å etablere SOTG i Ramsund, kan man da stole på informasjonen fra Forsvaret?

Bjørn Arild Gram: Jeg stoler på informasjon fra Forsvaret. Jeg har prøvd å ha god dialog. Det vil bli etablert en fjerde SOTG i Ramsund innen utgangen av neste år, men man vil ikke nå den operative evnen som opprinnelig var forutsatt.

Carl I. Hagen (FrP): Hvorfor skal vi stole på denne opplysningen når opplysningene i flere år har vist seg å ikke være riktige?

Bjørn Arild Gram: Jeg er usikker ...

Carl I. Hagen (FrP): Hvor mange i dag er det som er rekruttert til SOTG? Jeg kan få høre fra statsråd Sandvik. Er det opp mot hundre personer som nå er der, og er de i gang med trening, eller er de ikke det?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Det er satt av ressurser for å oppbemanne SOTG-en, men jeg kan ikke gå inn på antall. Det er graderte opplysninger.

Carl I. Hagen (FrP): Så man kan ikke si om vi snakker om ti, hundre eller to hundre mennesker som skal være der? Da får vi ta det i en eventuell lukket høring, hvis det skulle være så veldig hemmelig. Hvorfor er det det?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Årsaken er at vi ikke ønsker å gå ut med hvilke kapasiteter vi besitter. Det er gradert. Det er foretatt oppbemanning i SOTG-en. Det kan sikkert sjef for Marinejegerkommandoen svare på. Han er også mer trygg på hvilke rammer han kan operere innenfor.

Carl I. Hagen (FrP): Treningen er altså i gang?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Slik jeg forstår det, pågår det kontinuerlig rekruttering til Marinejegerkommandoen. I Marinejegerkommandoen rekrutterer man ikke bare til Ramsund, men man rekrutterer samlet – slik jeg forstår det – og så bygger man opp kapasitet og er på ulike steder. Det pågår kontinuerlig rekruttering av marinejegere og støttepersonell.

Carl I. Hagen (FrP): Dette er den fjerde mannskapsstyrken. Det er de tre som har vært tidligere, og nå blir det en fjerde. Da må det jo være sann at de i den fjerde er et sett med mennesker som tilhører det som skal være i Ramsund, og ikke spredt på mange.

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Man bygger opp en samlet kapasitet, sann jeg har forstått det, men det kan sjef for Marinejegerkommandoen komme nærmere inn på. Det pågår kontinuerlig rekruttering fordi det tar tid, og det er stort frafall i rekrutteringsprosessen. Jeg var selv i Ramsund og besøkte dem for å se det ved selvsyn, og jeg tilbød meg ikke å prøve meg på den løypen man må gjennom for å ende opp som marinejeger.

Møtelederen: Da går vi videre til Venstre og Naomi Røkkum, som har 5 minutter. Vær så god.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Fremskrittspartiet spurte om man kan stole på informasjonen fra Forsvaret. Jeg vil heller spørre om vi kan stole på at statsråden har hatt eller har den kontrollen som trengs overfor Forsvaret for å sikre at Stortingets vedtak følges.

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Ja, det mener jeg vi kan si. Vi har jevn dialog med Forsvarsstaben og forsvarssjefen. De styrer innenfor rammene som er gitt, og gir tilbakemeldinger og uavhengige fagmilitære råd til oss. Noen av de rådene ...

Naomi Ichihara Røkkum (V): Har dere gjort noen forbedringer slik at den informasjonen tilflyter oftere, i

og med at det stadig vekk virker som dere er litt bakpå med informasjonen som tilflyter?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Det pågår interne budsjettprosesser i Forsvaret helt ned på avdelingsnivå. De prosessene går opp gjennom systemet og kommer til forsvarssjefen, som skal foreta en helhetlig balansering og tverrprioritering og gi tilbakemelding om hva som er fornuftig å gjøre ut fra en helhet. Vi i departementet kan ikke følge helt ned på det enkelte avdelingsnivå. Det er heller ikke sånn at konklusjonen gis på enkelte avdelingsnivåer; de må melde oppover, og så må forsvarssjefen si om det er riktig eller ikke.

Et eksempel: Vi fikk beskjed om at man nå ønsker å forlate Ramsund fordi man ikke har fasiliteter til å være der. Da vil forsvarssjefen si at vi fortsatt ønsker å være i Ramsund og må tilføre ressurser til det. Det er det vi må forholde oss til.

Naomi Ichihara Røkkum (V): La meg bore litt videre i akkurat det med at MJK trekker seg fra Ramsund. Det har helt åpenbart beredskapsmessige konsekvenser for Norge. Er det andre deler av Forsvarets spesialstyrker som i dag er i en vanskelig økonomisk situasjon, som har beredskapsmessige konsekvenser for deres evne til å løse sine pålagte oppgaver?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Forsvarets spesialstyrker er, i likhet med flere andre av grenene, hardt presset økonomisk på driftssiden. Det er derfor forsvarssjefen har bedt om ekstra bevilgninger i revidert nasjonalbudsjett knyttet til driftssituasjonen, noe vi har fulgt opp med en omdisponering.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Og vi er trygge på at det ikke går ut over deres beredskapsevne, slik det ligger an nå?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Forsvarssjefens jobb er å sikre best mulig operativ evne og ivareta beredskapen for Norge. Forsvarssjefens råd til oss er at vi styrker driftssituasjonen, og det har vi foreslått gjennom revidert nasjonalbudsjett, sånn at man skal ivareta Norges operative evner, beredskapen og tryggheten og sikkerheten for Norge.

Naomi Ichihara Røkkum (V): La meg bore litt videre i det. Vi har spurt forsvarsministeren skriftlig også, men i og med at du tar det opp her: Du sier at økonomien i FS kan påvirke etableringen av SOTG hvis det ikke gjøres grep. Da lurer jeg på hvor mye av de 249 mill. kr som ble omfordelt til Forsvarets spesialstyrker i revidert nasjonalbudsjett, som kan gå til økt satsing, øving og til å framskynde etablering av maritim innsatsskva-

dron, og hvor mye går til å dekke eksisterende forpliktelser og bundne utgifter?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: De detaljene tror jeg kanskje vi må overlate til forsvarssjefen å svare på, men det som er bestillingen fra forsvarssjefen, og som vi ...

Naomi Ichihara Røkkum (V): Kanskje bisitter kjenner til dette?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Helt ned på det detaljnivået tror jeg fortsatt ligger til ... Først må revidert nasjonalbudsjett vedtas, og så vil forsvarssjefen kunne fordele midlene.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Jeg regner med at dere har et underlag som dere har basert denne økningen på, som gjør at dere kanskje også har vurdert nettopp denne saken, som åpenbart har vært kjent over lengre tid at har vært forsinket, og som har en beredskapsbetydning.

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Det er veldig mange deler av Forsvaret som nå sliter med økte kostnader. Det treffer hele forsvarssektoren, alle avdelingene, så det er ikke et ukjent fenomen. Det forsvarssjefen har bedt om, er bevilgninger for å opprettholde planlagt aktivitet og øving i Forsvaret og ivareta driftssituasjonen, på grunn av økte driftsutgifter. Det er det vi har svart på i revidert nasjonalbudsjett. Når det gjelder detaljer helt nede på hvordan forsvarssjefen disponerer de midlene, må forsvarssjefen svare på det. Det er heller ikke sikkert at han kan svare ennå.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Så det er ikke så prioritert at dere faktisk følger opp dette på det nivået, når det åpenbart ikke har blitt fulgt opp på en tilstrekkelig måte?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Det er prioritert å etablere SOTG, og det er prioritert å opprettholde planlagt aktivitet i Forsvaret. Det er svært høy aktivitet i Forsvaret. Forsvarssjefen har også sagt at man ønsker å bygge opp lager, sånn at vi er i stand til å forsvare oss lenge når og om det eventuelt skulle komme en situasjon hvor vi har behov for det. Driftssituasjonen er derfor presset i hele Forsvaret – på grunn av kostnadsvekst, men også fordi det nå er nødvendig å bygge opp beredskap og lager av ammunisjon og deler, som gjør at vi kan holde ut lenge hvis det skulle oppstå en krisesituasjon.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Statsministeren sier til media at MJK kan trene andre steder. Jeg lurer på om amerikanerne og/eller britene signaliserer noe om det-

te: Er de fornøyd med å trene andre steder, og er det i tråd med det såkalte veikartet om videreutvikling av samarbeidet mellom spesialstyrkene i USA og Norge som vi har med amerikanerne?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Slik jeg forstår det, trener MJK også andre steder. Vi ønsker å trene i Ramsund, og slik jeg forstår forsvarssjefen, har forsvarssjefen bestemt at det fortsatt skal være muligheter til å trene ut fra Ramsund. Man leter nå etter midlertidige tiltak for å sikre at man fortsatt kan være i Ramsund, øve fra Ramsund, sammen med allierte, til tross for at dykkerbygget nå er kondemnert og ikke kan brukes, noe som dermed svekker evnen til MJK til å drive den aktiviteten derfra. Da vil man finne midlertidige løsninger, og forsvarssjefen har rammer for å gjøre det.

Møtelederen: Da har vi kommet til den åpne runnen i komiteen, og vi starter med saksordfører Audun Lysbakken.

Audun Lysbakken (SV): Takk.

Et spørsmål til Gram først, og jeg vil bare følge opp det som Willfred Nordlund var inne på: Det står ingenting om 2026 i Stortingets vedtak. 2026 dukker opp i informasjonen til Stortinget først med «etablert i løpet av 2026» i svaret til Christian Tybring-Gjedde i september 2022. Så vidt jeg kan se, er det i budsjettproposisjonen høsten 2023 at Stortinget første gang får beskjed om at målet er full operativ evne i 2026.

Det gjør at spørsmålet om hvor dette målet egentlig kom fra, og hvem som kom med det, er relevant. Siden vi nå vet at det ble foreslått terminert samme høst som Stortinget ble informert om at det skulle være full operativ evne i 2026, er det naturlig å spørre om målet om 2026 kom fra Forsvaret selv, eller om det kom fra politisk hold, og om det var uenighet om det.

Bjørn Arild Gram: Dette er jo under den forrige regjeringens tid, som la fram langtidsplanen, og som også ga det første tildelingsbrevet, for 2021. Det er veldig vanskelig for meg å gjøre kvalifiserte vurderinger av hva som var intensjonen, og hva man tenkte, men det var ...

Audun Lysbakken (SV): Men du var jo der høsten 2023?

Bjørn Arild Gram: Det var i det første tildelingsbrevet at man spesifiserte, at man la inn, som jeg sa, en mer tydelig forventning enn det som sto i selve teksten i langtidsplanen den gangen, om «full operativ evne». Det ble gjentatt i alle tildelingsbrev etter det, og jeg klarer ikke å ta igjen grunnen til hvorfor det da, høsten 2023, ble skrevet inn, men det var jo i tråd med tildelingsbrevene at det uttrykket ble brukt første gang.

Audun Lysbakken (SV): Jeg bare spør, for det er jo interessant at Stortinget ikke ble informert om det tidlige. Det er derfor vi sitter her – spørsmålet om informasjon til Stortinget. Da vil jeg gjerne spørre deg om du kan gå litt mer i detalj på hva du gjorde i tidsrommet mellom 29. september 2023 og mai 2024, da konklusjonen om forsinkelse blir tatt. Det kan synes litt underlig at det tok så lang tid å nå den konklusjonen. En ting er at du ønsket å fortsette prosjektet, men hvorfor er det ikke før mer enn et halvt år etter at Forsvaret har kommet med denne beskjeden, at du konkluderer med at det blir forsinket?

Bjørn Arild Gram: Den forsinkelsen var, som jeg sa, bare nevnt som et prikkpunkt i den tertialrapporten, som jeg selv leste meg til, for jeg hadde spesifikt bedt om å få lese gjennom alle tertialrapportene. Jeg er usikker på om alle mine forgjengere har gjort det – det vet jeg ikke noe om – men jeg gjorde det. Derfor gikk jeg umiddelbart til embetsverket mitt, som hadde kommet til å komme til meg, det ville bare tatt litt lengre tid, når man selv hadde fått gått gjennom dette. Da startet vi med å få nærmere redegjørelse for hva dette var for noe. Så fikk vi kartlagt det og fikk nærmere begrunnelse, som jeg viste til i innlegget mitt. Når man begynner å skjønne hva som er vurderingene der, spør man seg: Hva kan vi gjøre med det? Så brukte vi da litt tid på det.

En kan kanskje si at det ideelt sett burde gått enda forttere, men det var i hvert fall en systematisk korrespondanse, møter og diskusjoner om dette. Og selv om vi virkelig trykket på – jeg personlig i departementet – for at vi måtte ta grep for å komme i mål, var konklusjonen at det rett og slett ikke lenger var mulig. Da var konklusjonen å justere styringsmålet, men samtidig se på om vi kan ta grep: Om vi ikke når full operativ evne, hvor langt kan vi komme? Deriblant var det forslaget om å framskynde og trekke ut av det store EBA-prosjektet innkvartering for de folkene som skulle dit, som nå etter planen skal komme på plass neste år.

Audun Lysbakken (SV): Så du var tett på gjennom vinteren og våren? Det var ikke noe grunnlag for å trekke den konklusjonen om forsinkelse på et tidligere tidspunkt, som da også ville medført at Stortinget ville blitt informert før?

Bjørn Arild Gram: Jeg prøvde virkelig å få til dette, først å få oversikt over situasjonen og – til tross for at ting hadde skjedd – komme i mål med prosjektet, for var jo ikke noe vi ønsket mer, men på et tidspunkt måtte vi trekke konklusjonen om at det ikke gikk.

Møtelederen: Carl I. Hagen.

Carl I. Hagen (FrP): Til dette spørsmålet om målsettingen om «fullt operativ i 2026»: Det har jo stått i alle tildelingsbrevene, allerede fra den foregående regjering. I tildelingsbrevet datert 18. desember 2020 står det:

«Ambisjonsjusteringer i tråd med politiske føringer:

Opprette en ny Special Operations Task Group (SOTG) i Marinejegerkommandoen med utgangspunkt i Ramsund orlogsstasjon, med full operativ evne innen utgangen av 2026.»

Det står da videre nøyaktig det samme. Er det ikke da litt flaut at vi i 2025 får beskjed om at en av de store bygningene skal kondemneres, og at det skal bygges nytt, og at det i realiteten ikke har skjedd noe på Ramsund fem år etterpå?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Det var svært uheldig at det bygget viste seg ikke mulig å berge. Det har vært utfordringer med det bygget, forstår jeg, fra før, men det var vel siste flom som tok knekken på det, da det rant vann inn under bygget, som gjorde at det har fått setningsskader og soppskader som gjør at det ikke er mulig å være i det. En ting er at det er av helsemessige årsaker, men jeg har også forstått at det er farlig å være der. Så det er jo ...

Carl I. Hagen (FrP): Hvorfor ble ikke dette oppdaget i 2022 eller i 2023? Når man har fått et klart tildelingsbrev om at noe skal være fullt operativ i 2026, da må man jo sette i gang og planlegge, få entreprenør, kontrakter osv. Så viser det seg nå at intet i realiteten er skjedd. Kan man da stole på de opplysninger som kommer fra Forsvaret?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Nå er dette før min tid, men jeg tror det skulle godt gjøres å oppdage i 2022 at man i løpet av 2024 kom til å få setningsskader som følge av en flom som undergravde bygget ytterligere. Nå har det vært tema at bygget har vært dårlig og lite hensiktsmessig, men det skal mye til med den oppbyggingen man skal ha av Forsvaret nå, at man kvitter seg med et bygg som man fortsatt kan bruke, hvis man kan bruke det. Så viste det seg, i november 2024, at det dykkerbygget ikke lenger var mulig å være i. Det tror jeg var vanskelig å forutse i 2022. Men det er fortsatt sann, som forsvarssjefen har tatt initiativ til nå, at man skal operere ut fra Ramsund, man skal etablere SOTG-en i Ramsund. Man vil også være i stand til å drive forenklet oppdragsløsning med ett av de tre planlagte CCM-ene i drift, altså de nye skipene, men så må man da bygge full operativ evne etter hvert. Så dykkerbygget er altså en uheldig situasjon som har oppstått i ettertid, som skaper ytterligere utfordringer.

Carl I. Hagen (FrP): Du nevnte nå de nye båtene, som også er forsinket, ifølge media. Når ble de bestilt?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Ganske tidlig, forstår jeg, men der er det forsinkelser fra leverandøren som er utfordringen.

Carl I. Hagen (FrP) [10:09:22]: Igjen: Dette har med oppfølgingen av Stortingets vedtak og tildelingsbrevene å gjøre, for dette er vel noen standardbåter, så vidt jeg forstår, og da kunne jo de vært bestilt allerede i 2022/2023?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Skal vi se: I mai 2020 ble det opprettet et prosjekt med FMS, altså Foreign Military Sales, med U.S. Navy i denne saken, så dette arbeidet startet allerede i 2020.

Carl I. Hagen (FrP): Men «en forsinket leveranse» – det er jo etter at man har bestilt?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Kontrakten på fartøyene ble signert i 2023, med planlagt leveranse i 2025.

Møtelederen: Da er det Naomi Røkkum som er neste.

Naomi Ichihara Røkkum (V): De nye spesialstyrkebåtene, CCM, skulle i henhold til langtidsplanen for Forsvaret innføres fra 2025 for økt evne til situasjonsforståelse og mobilitet. Disse er forsinket fra amerikanske leverandører, men er forventet levert til Forsvaret i 2026 og 2027.

Spørsmålet mitt er hvilken rolle disse spesialstyrkebåtene vil spille for Marinejegerkommandoen, og om den forsinkede opprettelsen av SOTG vil påvirke Norges evne til å innføre og ta spesialstyrkebåtene i bruk som planlagt.

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Nå har det vært en diskusjon om hvorvidt man er avhengig av disse båtene for å oppnå full operativ evne. Hvordan det defineres, tror jeg kanskje forsvarssjefen kan komme inn på. Men man vil som sagt delvis ha operasjoner; man vil kunne opptre ut fra Ramsund med forenklet oppdragsløsning med ett av de tre planlagte fartøyene i drift allerede når det er levert. Så vil de to resterende komme i løpet av 2027, har jeg forstått. Der er vi avhengige av leverandøren.

Da jeg var i Ramsund, var amerikanerne der med tilsvarende fartøy, så man trener jo sammen med dem. Noe av det vi viste NATOs generalsekretær, var et sånt fortettet krigsspill. Der opererte man bl.a. med de amerikanske båtene og øvde sammen med både F-35 og helikopter og mer til.

Fartøyene er altså forsinket fra leverandøren.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Hvis jeg bare kan følge det opp litt: Hvordan hadde det gått hvis det ikke tilfeldigvis hadde vært forsinkelse? Hadde vi da vært i stand til å ta dem imot og innfase dem? For det er egentlig det som er interessant fra Stortingets side. Vi får jo ikke gjort noe med leverandørene.

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Slik jeg forstår det, ville man vært i stand til å ta imot fartøyene tidligere.

Som et svar på det representanten Carl I. Hagen spurte om i stad: Jeg får lov til å si at man er om lag halvveis i oppbemanningen knyttet til ansettelsene. Sånn jeg forstår det, ville man, hvis de hadde vært levert i 2025, klart å innfase båtene og starte øving og trening med dem og forberede dem som en del av innsatsstyrken. Vi har jo allerede en rekke marinejegere i systemet.

Møtelederen: Jeg har tegnet meg selv, og det går på begrunnelsen for at Ramsund-aktiviteten nå stenges ned. Der virker det som dette dykkerbygget er den store begrunnelsen. For det første er jo det kjent for ganske lenge siden, men man har allikevel opprettholdt aktivitet. Er det dykkerbygget som er grunnen til at man nå trekker seg ut, eller er det også en utfordrende driftssituasjon?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Sånn jeg forsto det på sjef Marinejegerkommandoen da jeg var på besøk i Ramsund, er det først og fremst dykkerbygget som skaper store driftsutfordringer. Man har rett og slett vanskelig for å planlegge og gjennomføre aktiviteten som ønsket. Så ble dette kjent, og da tror jeg man har fortsatt aktiviteten fram til nå, men ser at det er en utfordring.

Marinejegerkommandoen har også spilt inn en utfordrende driftssituasjon. Det er det som går på budsjettprosessen internt hos forsvarssjefen. De melder i likhet med andre avdelinger i Forsvaret nå inn at økte kostnader knyttet til drift, materiell og andre ting gjør at man får en utfordrende driftssituasjon. Det prøver vi å bote på gjennom revidert nasjonalbudsjett.

Forsvarssjefen har gitt beskjed til oss om at han ønsker å følge opp, og også gitt beskjed om at man ønsker fortsatt aktivitet i Ramsund. Så primært er det dykkerbygget, men det er sikkert også sammenblandet med en bekymring for at man ikke har midler til drift.

Møtelederen: Så du mener at hadde det ikke vært for dykkerbygget, kunne og ville marinejegerne fortsatt vært der oppe i tiden framover?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Slik jeg forstår det, ja, men det tror jeg man må utdype fra Marinejegerkommandoen.

Møtelederen: Vi går videre, først til Willfred Nordlund fra Senterpartiet og deretter til Frode Jacobsen.

Willfred Nordlund (Sp): Takk for det.

Jeg er litt usikker på om Gram eller Sandvik kan svare på det, men det jeg sitter og lur på, er dette økte ambisjonskravet, for det er jo allerede stadfestet at Stortingets romertallsvedtak er tydeliggjort gjennom egen bestilling fra politisk ledelse tidligere, for så vidt før begge statsrådene var ansvarlige.

Kan man gjøre et estimat? Var ambisjonen om at det skulle være full operativ evne i 2026, da daværende regjering bestilte det, for høy, gitt den oppbyggingsfasen og den kjennskapen man har hatt?

Jeg prøver rett og slett å skjønne bestillingen når man da velger den ambisjonen, som jeg for øvrig har full forståelse for. Men når man velger den, gjør man noen kontroll av om det faktisk i seg selv er gjennomførbart på det måltallet?

Det er vel kanskje Sandvik som må svare på det.

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Jeg kan ikke svare for om man gjorde det den gangen, men jeg tror vi også vil høre forsvarssjefen si, og som også Gram har vært inne på, at forrige langtidspan ikke var finansiert. Det har også Stortinget enstemmig erkjent i behandlingen av ny langtidspan.

Det første vi gjør i ny langtidspan, er å finansiere det Forsvaret vi allerede har. Det var skjevt ute å kjøre med mange titalls milliarder. Sånn sett kan en jo si at forrige langtidspan ikke var realistisk, for den var ikke finansiert. Det er nettopp det man har erkjent, via forsvarskommisjonen og arbeidet med det fagmilitære rådet til forsvarssjefen og den jobben Gram gjorde og Stortinget enstemmig sluttet seg til. Vi har ikke hatt et forsvar i Norge som var realistisk finansiert. Nå har man tatt tak.

Så får man nye utfordringer framover fordi hele Europa nå står i våpenbutikken. Alle kostnader har økt dramatisk. De allierte trener nå i større grad i norske nærområder. Det er et resultat av situasjonen i Ukraina, som gjør at nord blir relativt sett viktigere. Det igjen skaper utfordringer. Det tror jeg også sjef for Marinejegerkommandoen kan understreke, at ambisjonene har økt fordi allierte trener mer i Norge, så den bestillingen som ble gitt på SOTG i Ramsund, har også fått økt aktivitet knyttet til seg med alliert øving.

Det opplever vi også i Hæren, vi opplever det i Sjøforsvaret, vi opplever det i andre forsvarsgrener, som Luftforsvaret – at økt alliert aktivitet utfordrer de norske forsvarsbudsjettene fordi vi ønsker å trene sammen med dem. Det gjør oss tryggere, det gjør at vi også har mer kontroll på situasjonen i våre nærområder, men det utfordrer da økonomien. Vi bøter på det i RNB.

Møtelederen: Vi tar oss tid til et kort siste spørsmål fra Frode Jacobsen.

Frode Jacobsen (A): Jeg har et kort spørsmål til Gram. Det er fire måneder siden du gikk av som statsråd, og så må du møte her og svare på disse spørsmålene. Er det noe du gjerne skulle gjort annerledes i de årene du var statsråd, når du da sitter her og kan reflektere og se tilbake?

Bjørn Arild Gram: Det er mange ting jeg ville gjort annerledes!

Frode Jacobsen (A): Knyttet til dette spørsmålet.

Bjørn Arild Gram: Jeg, og vi, har vært veldig på i denne saken, vi har prøvd å forklare, og så har ulike omstendigheter likevel brakt oss dit vi er.

Jeg vet ikke om jeg har noen spesielle vurderinger knyttet til akkurat dette. Det blir jo litt sånn når vi nå sitter her, at vi, naturlig nok, diskuterer akkurat denne saken. Realiteten er selvsagt at det er tusen saker som går hele tiden. Men dette er av de sakene jeg føler jeg har vært tettest på for å følge opp, når vi så og fikk meldinger om at ting ikke var som de skulle.

Møtelederen: Vi er kommet til siste del, hvor det er mulig med en kort, avsluttende bemerkning fra de inviterter, hvis det er ønskelig.

Statsråd Tore Onshuus Sandvik: Bare kort til det første spørsmålet fra Lysbakken, som forvirret meg litt. Jeg tror ikke man kan si at det var ny kunnskap, men det var mer kunnskap, som gjorde at det var nødvendig å gå fra det med «delvis» – at det var nødvendig å nansere knyttet til spørsmålene om materiell og andre ting.

Så vil jeg bare si at vi kommer til å ha utfordringer i alle våpengrener i Forsvaret framover, som jeg prøvde å si i oppsummeringen min, knyttet til driftssituasjonen. Forsvarssjefen er den som i kongelig resolusjons form i sin instruks har ansvar for å gi fagmilitære råd om hvordan vi gjør det. Vi må politisk bestemme hvordan vi velger å følge de rådene, men vi kommer til å ha en utfordrende driftssituasjon i Forsvaret knyttet til en enorm vekst i aktivitet og en kostnadsutvikling som er ekstraordinær på forsvarssiden framover. Det kommer til å gjelde flere avdelinger enn SOTG-en vi skal etablere i 2026, med mål om å få den fullt operativ i 2028, gitt at alle innsatsfaktorer er på plass og de får øvd og trent sammen, og at det ikke nå oppstår nye force majeure-situasjoner vi ikke kan ta høyde for.

Så, bare for å understreke det: Vi må også ivareta den helhetlige styringen av Forsvaret og den operative evnen framover. Det er viktig at komiteen legger seg det på

minne, for det er den samlede satsingen som er viktig for å sikre Norge framover.

Bjørn Arild Gram: Jeg har noen sluttord likevel.

Først, bare for å komme tilbake til det siste spørsmålet: Som jeg også sa innledningsvis, burde vi vært enda tydeligere og eksplisitt når vi opplyste Stortinget høsten 2024 om at målbildet var endret – det vil jeg ha sagt. Det burde vi vært.

Ellers: Når vi nå har snakket om denne saken og egentlig mange andre saker også, delvis fra Riksrevisjonen, kontrollkomiteen og ellers, går jo det på hvordan vi gjennomfører ting i forsvarssektoren. Vi kommer borti det i ulike varianter. Hvordan henger denne sektoren i hop? Hvordan klarer vi å ha gjennomføringsevne?

Jeg har i hvert fall lyst til å si at vi har tatt to veldig grunnleggende grep knyttet til det de siste årene. Det ene er at vi gjennomfører en rekke styringsendringer i sektoren for å tydeliggjøre ansvarsfordeling, hvordan prosessene skal gå. Det er nå under full gjennomføring og er delvis implementert, og det er tatt svært godt imot i forsvarssektoren.

Det andre gjelder oppfølging av selve langtidsplanene. Jeg opplevde jo da jeg kom til departementet og skulle starte arbeidet med en ny langtidsplan, at jeg måtte bruke veldig mye tid på virkelig å finne ut hva status var. Så i arbeidet med ny langtidsplan nå er det gjort et stort arbeid for å ha et nytt regime for gjennomføring, et gjennomføringsplanregime, som skal sikre at man har oversikt til enhver tid, og at man foretar en løpende rebalansering. For det oppstår jo ting, det blir dyrere, det blir forsinket, osv., og så skyver man det litt inn i en stor sekk eller i et svart hull. Det har det vært for mye av. Nå vil vi på en helt annen måte ha redskaper til å kunne følge opp. For det vil fortsatt komme problemer. Det er ingen tvil om at kostnadsveksten her vil gi store utfordringer, men vi vil likevel ha en helt annen oversikt og kontroll som gjør at vi kontinuerlig kan rebalansere og sikre at vi har den oversikten vi skal ha.

Det er litt lærdom etter ganske mange saker gjennom mange år, og vi er i hvert fall på vei dit, tror jeg, og det tror jeg vi skal høste fruktene av i årene framover.

Møtelederen: Da gjenstår det bare for meg som leder av komiteen å takke dere for at dere tok dere tid til å stille i komiteen og svare grundig på våre spørsmål.

Komiteen tar en kort pause fram til kl. 10.30.

Høringen ble avbrutt kl. 10.23.

.....

Høringen ble gjenopptatt kl. 10.30.

*Høring med leder i Norges offisers- og spesialistforbund
Torbjørn Bongo*

Møtelederen: Da er klokken 10.30, og komiteen gjenopptar høringen.

Vi ønsker velkommen til Torbjørn Bongo, som er leder i Norges offisers- og spesialistforbund. Du deltar i dag på Zoom.

Du er godt kjent med rammene for høringen. Du får 10 minutter til din innledning, og så starter utspørringen, først ved saksordfører Audun Lysbakken med 10 minutter, deretter partigruppene med 5 minutter til sine spørsmål, så 15 minutter åpen runde, og til slutt får du ordet til en kort oppsummering.

Du kjenner også reglene om taushetsbelagte opplysninger. Er du nødt til å svare ved å gi det, må det gå for lukkede dører, og det må du gjøre komiteen oppmerksom på.

Da har du 10 minutter til din innledning. Vær så god.

Torbjørn Bongo: Takk skal du ha.

Gode komité! Jeg opplever Stortingets vedtak om den nye maritime SOTG-en som både veloverveid og godt begrunnet, og da både av hensyn til våre egne kapasiteter innen spesialstyrker og ikke minst av hensyn til et strategisk samarbeid med noen av våre nærmeste allierte.

Så har jeg lyst til å presisere at min kunnskap om saken i hovedsak er basert på samtaler med medlemmer og med ansatte i de berørte miljøene. Status/framdrift i etableringen har i liten eller ingen grad vært behandlet i de ordinære møtene med Forsvaret i henhold til hovedavtalen. Selv om vi har prøvd å stille spørsmålene også der, har vi stort sett fått bare samme svar: Vi er i rute.

De første bekymringene fra miljøene kom til oss i løpet av 2022 og har i årene etter det både fortsatt, økt i omfang og økt i alvorlighet. Det har et godt år nå vært tydelig at den fristen som har vært kommunisert, 2026, ikke vil bli nådd.

Så skal jeg ta område for område og prøve å gå gjennom det.

Personellområdet: Det har vært gitt rom for noen flere stillinger i løpet av de siste årene, men ikke i det omfang som vi mener er påkrevd for å kunne være klare. Så er det en egen utfordring med hensyn til økonomi versus stillinger – det kommer jeg tilbake til. Men skulle vi vært klare i 2026, burde vi i stort vært fullt bemannet nå, og enkelte av personellkategoriene i denne nye avdelingen vil ha en ledetid/utdanningsstid på fem–seks år, og så kan selve opptreningen starte. Så det har vært avgjørende å kunne komme tidlig i gang og få ansatt folk, skulle vi greie å være klare. Det gjør også at selv det å nå

det nye målet, definert som 2028, forutsetter at vi nå må gi full gass, og selv det kan bli knapt.

Så eiendom, bygg og anlegg – og for å ta kortversjonen: Lite – ingenting – har skjedd i Ramsund. Ut fra vår kunnskap, min kunnskap, har det ikke gått ordrer til Forsvarsbygg om å iverksette planer og tiltak i Ramsund, iallfall ikke før inntil relativt nylig. Det pågår riktignok en del bygging av noen kriseløsninger på Haakonssvern knyttet til fartøyer, men så er spørsmålet: Hvorfor har det ikke skjedd noe på eiendom, bygg og anlegg? Der er nok min vurdering at det er en del av den etatsstyringsutfordringen som vi har hatt i sektoren de siste årene, hvor aktiviteten i Forsvaret, Forsvarsbygg og FMA ikke bestandig har vært veldig godt koordinert på dette. Koordineringen har, i hvert fall inntil nylig, kulminert i Forsvarsdepartementet, og selv der har man ikke evnet å koordinere seg så godt.

Jeg registrerte at Gram var litt innom at vi har iverksett en del prosesser internt i forsvarssektoren nå, gjerne omtalt som F24, hvor man har målsettinger om å rette på dette. Og jeg skal være enig med Gram, det er prosesser som er godt mottatt i sektoren, og som jeg tror også vil bringe oss på rett spor.

Samtidig er jeg kjent med at det i løpet av det siste året har vært gjennomført EBA-tiltak for å understøtte FS' – spesialstyrkenes – aktivitet ved to andre lokasjoner hvor FS har aktivitet. Da er det et godt spørsmål, som jeg vurderer det: Hvem har besluttet at de tiltakene skal iverksettes? Og ikke minst: Hvem har besluttet at disse tiltakene skal ha prioritet foran det som skjer i Ramsund? Det er nok kanskje spørsmål som hører med til noen av dem som kommer etter meg på høringen, senere i dag.

Så økonomi: Spesialstyrkene har en anstrengt driftssituasjon, og den driftssituasjonen har blitt stadig mer anstrengt i løpet av en tre–fire års tid. Det hjelper f.eks. lite å få lov til å ansette ti nye ansatte hvis du ikke får finansiering til å betale det det koster. Driftssituasjonen i FS er svært anstrengt. Når du har en såpass anstrengt driftssituasjon, er det utfordrende bare å vedlikeholde de avdelingene du allerede har, men oppbygging av nye avdelinger blir ekstra krevende. Situasjonen er svært bekymringsfull. Og ja, driftssituasjonen utfordrer også beredskapsoppdragene – de ulike beredskapsoppdragene som FS har.

Så forsvarssjefens rolle: Det har vært velkjent i deler av Forsvaret og spesielt i FS – spesialstyrkemiljøene – at forsvarssjefen har vært en motstander av vedtaket om å etablere en maritim SOTG. Så er jeg for så vidt enig i det Gram sa litt tidligere om at det kan være fornuftig at forsvarssjefen da eventuelt fremmer en anbefaling om eventuelt å omgjøre det vedtaket. Men samtidig hadde jeg jo forventet, når politisk ledelse har vurdert det og

avvist forslaget, at man hadde sagt: Mottatt, men for å kunne realisere dette trenger jeg xxx for på en måte å få dette løst. Min opplevelse er: Det skjedde ikke. Istedenfor har forsvarssjefen valgt å fremme ytterligere forslag om å omgjøre vedtaket, og det har vært dels begrunnet med driftssituasjonen i Forsvaret. Til det vil jeg si at det ikke er denne maritime SOTG-en som velter framtidige forsvarsbudsjetter. Det er etablering av en avdeling som er relativt liten – i hvert fall hvis man sammenligner med de virkelig store prosjektene i Forsvaret: F-35, ubåtprosjektet, fregattprosjektet. Så det er ikke totaløkonomien i Forsvaret som eventuelt gjør at vi ikke har evne eller kapasitet til å realisere maritim SOTG.

Så skal jeg bare avrunde innledningen med å si at personellet i FS er bekymret, men samtidig har de et sterkt ønske om å kunne løse oppdrag. For å kunne løse det oppdraget trenger de forutsetningene for å gjøre det, og for å gjøre det trenger de driftsmidler, de trenger å få lov til å ansette flere folk, de trenger byggene, og de trenger materiellet.

Møtelederen: Tusen takk for innledningen. Da går ordet først til saksordfører Lysbakken, som har 10 minutter.

Audun Lysbakken (SV): Du har hørt statsrådene. Er det noe i det de sa, du er uenig i?

Torbjørn Bongo: Nei, ikke sånn direkte uenig. Det var nok noen steder hvor jeg tenkte hm og tja og lurte, men jeg skal nok også gi Gram på en måte rett i at når man ble kjent med at ting ikke gikk helt i henhold til planen, tok Forsvarsdepartementet grep og utstedte relativt detaljerte ordrer nedover til Forsvaret om å gjøre sånn og sånn – for å si det på den måten. Samtidig har jeg også registrert at det har vært betydelig politisk oppmerksomhet rundt etableringen og diverse besøk fra amerikanske myndigheter til avdelingen, så signalene har vært tydelige på at dette er noe som har vært viktig.

Audun Lysbakken (SV): Er din opplevelse at dette prosjektet ble motarbeidet av forsvarsledelsen/forsvarssjefen fordi de ikke ønsket det, eller var det rett og slett et prioriteringsspørsmål, der en del andre ting ble vurdert som viktigere?

Torbjørn Bongo: Jeg sa i innledningen at det har vært velkjent at forsvarssjefen har vært motstander av prosjektet, og min opplevelse er at det har vært en faglig begrunnelse, hvor han på en måte har vært uenig i at det har vært lurt. Det har vært min opplevelse av det.

Audun Lysbakken (SV): Du sa at dere i forbundet mottok bekymringer knyttet til dette første gang i 2022.

Kan du si noe mer konkret om hva slags bekymringer dere mottok den gangen?

Torbjørn Bongo: De første bekymringene var ikke veldig kraftige eller harde, men de gikk på det med å komme i gang med å ansette folk, starte opplæring, skolere dem – noen av dem trenger maritim utdanning, det er en utdanning som tar tre år – og i tillegg skal man ha en del annet på plass. Så de første bekymringene gikk på at man gjerne ville komme i gang, ansette folk og sende folk på utdanning og sånn, for at man skulle kunne rekke fristene som lå der for 2026.

Audun Lysbakken (SV): Når du ser tilbake på det, i tiden mellom Stortingets vedtak og høsten 2023, da forsvarssjefen kom med sin anbefaling og sin melding om at prosjektet var forsinket, er det din oppfatning at det hadde vært mulig å gjøre vesentlig mer for framdriften i den perioden, eller ligger problemet i ettertidd?

Torbjørn Bongo: Både og: Min vurdering er at det hadde vært mulig å gjøre ting ganske mye før, og det var spesielt knyttet til personell, men også med tanke på bygg og anlegg. Det tar tid å regulere, og man skal etter hvert bygge dette. Så det burde vært iverksatt ting både før og etter 2023, ja.

Audun Lysbakken (SV): Kan du huske når forbundet oppfattet at dere fikk en tydelig beskjed om at målet i tildelingsbrevene, om full operativ evne innen 2026, ikke kunne nås?

Torbjørn Bongo: Her må man skille mellom den infoen jeg får fra de ansatte som er bekymret og ser realitetene, versus det som på en måte er vel kjent.

Audun Lysbakken (SV): Det er egentlig det første jeg er opptatt av. Når satt du med – hvis det er mulig å tidfeste det – et tydelig inntrykk av at dette målet kom til å ryke?

Torbjørn Bongo: Da må jeg nok si at allerede i 2024, kanskje også i 2023, begynte bekymringene å komme til meg. Men om det var rapportert oppover på det tidspunktet, vet jeg ikke.

Audun Lysbakken (SV): Du sa innledningsvis – nå husker jeg ikke helt formuleringen – at forsvarssjefen fremmet ytterligere forslag om å gå bort fra planen, så vidt jeg skjønner. Da forstår jeg deg dithen at du mener at det var ut over det som allerede var kjent høsten 2023, hvor han hadde en anbefaling om dette. Betyr det at det kom flere initiativ derfra for å stoppe planen – i så fall hvordan og når? Er det mulig å si noe mer om det?

Torbjørn Bongo: Der hadde vel VG en artikkel i går som jeg tror var relativt dekkende for det som har vært fremmet av forslag, uten at jeg nå husker de ulike forslagene i detalj. Men det var i hvert fall ved tre ulike anledninger at forsvarssjefen fremmet forslag – senest i fagmilitært råd – om å terminere etableringen.

Audun Lysbakken (SV): Takk, da har jeg ingen flere spørsmål foreløpig.

Møtelederen: Da går ordet videre til Frode Jacobsen, Arbeiderpartiet – 5 minutter.

Frode Jacobsen (A): Takk for at du stiller opp, Torbjørn Bongo.

Det går litt på det Lysbakken var inne på på slutten her. Du sa tidlig i din innledning at forsvarssjefen har vært en motstander av dette hele veien, så vidt jeg kunne forstå. Kan du utdype enda tydeligere hvordan hans motstand har kommet til uttrykk?

Torbjørn Bongo: Motstanden var bl.a. disse forslagene, men samtidig har det vært ulike samlinger og tilstelninger i Forsvaret av mer intern karakter hvor det har vært uttalt at dette mente han var et feilaktig vedtak, for si det sånn. Så har jeg ikke lyst til å gå veldig i detalj om når og hvor og hvordan det ble sagt, for det går litt på hvem som har informert meg.

Frode Jacobsen (A): Mener du at Stortingets beslutning om etablering har vært trenert av Forsvarets ledelse?

Torbjørn Bongo: Det har i hvert fall etter min vurdering ikke vært gitt tilstrekkelig prioritet, og man har ikke ressursatt det i tilstrekkelig grad. Samtidig skal jeg være den første til å innrømme at driftssituasjonen i Forsvaret har vært utfordrende over flere år, og den er også utfordrende nå. Det er ikke så lett å si til en avdeling som allerede har lite penger, at jeg tar litt ekstra fra deg for å prioritere den andre avdelingen. Men manglende ressurssetting gjør at vi ikke når målet i 2026.

Frode Jacobsen (A): Tenker du at storting og regjering burde vært informert eller hatt muligheten til å gjøre noe med dette tidligere?

Torbjørn Bongo: Min opplevelse er at da FD og Gram ble kjent med at her var man etter skjemaet, gikk man inn og gjorde grep, og man ga relativt detaljerte ordrer nedover i Forsvaret om å iverksette. Jeg opplevde det som et adekvat tiltak. Jeg stopper der.

Frode Jacobsen (A): Du har jo lang erfaring fra sektoren, og én ting jeg undrer meg over – du var inne på det selv når det gjaldt utdanning av folk – er at hvis man i fem år vet at man skal ha full operativ evne et sted og

på en avdeling i 2026, burde det være mulig å regne seg tilbake og tenke: Når må vi anskaffe båter, når må vi starte utdanning av folk, når må vi begynne å bygge forlegninger, når må vi begynne å bygge annen type utstyr? Men det virker som om Forsvaret ikke har den drillen der inne. Vi har sett det ved andre prosjekter også, at det virker som om det kommer som en overraskelse – at oi, nå skal vi faktisk ha folk her, nå skal vi ha utstyr, og så har vi ikke bestilt i tide. Kan du si noe om hva du tenker rundt det?

Torbjørn Bongo: Det har vært gitt rom for en del stillinger. Det er faktisk folk som p.t. er under utdanning med tanke på å kunne operere og bekle fartøyene og bemanne avdelingen. Så man har tatt grep, og man har for noen år siden ansatt folk og på en måte startet opplæringen, men omfanget har vært for lite i forhold til det som er behovet. Og som jeg sa, strengt tatt: Skulle vi vært klare, burde vi egentlig vært fullt bemannet allerede nå. Så jo da, det har vært gjort grep, noen har tenkt og hatt planer, men de har ikke fått lov til å iverksette de planene i det omfanget de mener har vært påkrevd.

Møtelederen: Da går vi videre til undertegnede og Høyre.

Mitt første spørsmål går på dette med at du sier at du opplevde at Forsvarsdepartementet gikk inn og forsøkte å ta adekvate grep. Hvem hindrer likevel at det skjer noe som helst i Ramsund? Hvor stopper det?

Torbjørn Bongo: Det er litt ulikt på de ulike områdene, for å si det sånn. På personellområdet, forsvarsstaben, driftsenheten og FS – og litt mellom der – er det noen enkelte utfordringer. På økonomisiden og om driftssituasjonen vil jeg si at nå får forsvarssjefen en relativt stor pott med penger; det er han som fordeler penger mellom de ulike driftsenhetene, og det er han som styrer dem. Når det gjelder eiendom, bygg og anlegg, har bildet vært vesentlig mer komplisert. Ordrene om hva Forsvarsbygg skal prioritere, har kommet fra Forsvarsdepartementet, og så er på en måte styringsprosessene under omlegging i sektoren akkurat nå.

Så hvem som ikke har gitt nødvendige ordrer i tide, er jeg litt usikker på – og hvor det hører hjemme.

Møtelederen: Du vil ikke forsøke deg på å plassere ansvaret et sted? Hvem er det som har ansvaret for at Stortingets vedtak ikke er fulgt opp fire og et halvt år etter at det ble vedtatt?

Torbjørn Bongo: Det kulminerer jo bare i Forsvarsdepartementet, og den politiske ledelsen er ansvarlig.

Møtelederen: Så har jeg lyst til å snakke litt om driftssituasjonen. Dette skulle være bærebjelken i For-

svaret i nord, men vi står tvert imot i en situasjon nå hvor det kommer meldinger om at aktiviteten i Ramsund stenger ned. Det er pekt på dykkerbygget som den store grunnen til det. Andre hevder at det har ingenting med dykkerbygget å gjøre, og at det har med driftssituasjonen å gjøre. Jeg har lyst til å høre din mening.

Torbjørn Bongo: Etter at utfordringen med dykkerbygget ble kjent, har man vært klar over at man trenger noen midlertidige løsninger. Man har egentlig ventet på at noen skulle ta grep for å iverksette planene for midlertidige løsninger – rett og slett en brakkerigg, slik at folk skal kunne ha en plass å jobbe osv. De ordrene kom ikke før relativt nylig. Det er Forsvarsbygg som i utgangspunktet har ansvaret for å etablere det. Om det er knyttet direkte til driftssituasjonen – nei, jeg vil heller si at det har vært en del av styringsutfordringene. Hvem sørger for at ordrene går til de riktige elementene, slik at innsatsen er koordinert?

Driftssituasjonen i FS er nesten et eget kapittel i seg selv. Den er såpass anstrengt nå at det er dyp bekymring, og det er i hele FS, både i Forsvarets spesialkommando, FSK, og Marinejegerkommandoen, MJK-miljøet.

Møtelederen: Når mener du det er realistisk at SOTG-en – for det første – er fullt ut bemannet?

Torbjørn Bongo: Hvis vi tar de riktige grepene, og det er full innsats og full finansiering, er det kanskje mulig å rekke det i 2028. Men det må ikke være mange feilskjær underveis for å klare det, for å si det slik.

Møtelederen: Komiteen fikk i sted forsikring om at den skal være fullt ut oppbemannet innen utløpet av 2026. Det anser du som helt urealistisk?

Torbjørn Bongo: Ja, det hørtes vel offensivt ut. Det tror jeg ikke er realistisk.

Møtelederen: Det neste spørsmålet: Når anser du det som realistisk at denne SOTG-en er fullt ut operativ?

Torbjørn Bongo: Personlig tror jeg det kommer til å holde hardt å rekke det til 2028. Samtidig skal jeg heller ikke si med stor grad av sikkerhet at vi ikke vil klare det. Det tror jeg ikke. Men at det vil holde hardt, ja, det tror jeg.

Møtelederen: Hvilken betydning har MJJKs uttrekking fra Ramsund for beredskapen i nord?

Torbjørn Bongo: Den vil åpenbart bli svekket. Det vil gi lengre responstid på en del ting. Jeg skal ikke gå for detaljert inn på det.

Møtelederen: Takk. Da går ordet videre til Senterpartiet og Willfred Nordlund.

Willfred Nordlund (Sp): Jeg ønsker en vurdering. Man er ofte innblandet, gjennom hovedavtalen man har, i diskusjoner med Forsvaret og de ansatte, og hører liksom ikke. Gitt at Stortinget vedtok at man skulle opprette spesialstyrken i Ramsund, i seg selv – ikke noe tidsbestemt som sådan – hva er vurderingen knyttet til at man i 2020 vurderte det til at man skulle klare det på seks år? Når det gjelder oppbyggingen av dette, med alle de EBA-ene, ville det vært realistisk å klare dette på seks år, gitt at alt gikk på skinner allerede da?

Torbjørn Bongo: Ja, det vil jeg si hadde vært realistisk, men da skulle alt ha gått på skinner. Da måtte det ha vært prioritert, og finansieringen måtte ha vært på plass.

Willfred Nordlund (Sp): Så det er riktig å si at det var en høy ambisjon fra daværende politisk ledelse i Forsvarsdepartementet?

Torbjørn Bongo: Ja, det vil jeg si. Det var en høy ambisjon, men realistisk, gitt at forutsetningene var på plass.

Willfred Nordlund (Sp): Ja, hvis alt traff?

Torbjørn Bongo: Ja.

Willfred Nordlund (Sp): Jeg har ikke noe mer.

Møtelederen: Da går ordet videre til Carl I. Hagen.

Carl I. Hagen (FrP): Takk for innledningen, Bongo. Du sa at det fra begynnelsen av ikke ble gjort det arbeidet i det omfanget som var nødvendig. Kan du utdype det litt?

Torbjørn Bongo: Ja, litt generelt: Man har, som jeg sa, fått lov til å ansette en del personell, men den opptrappingen burde nok ha kommet i et større omfang. Vi burde f.eks. nå ha hatt alle årsverkene tilgjengelig og ikke minst finansiert. Der jeg kanskje er mest kritisk, er når det gjelder eiendom, bygg og anlegg, hvor jeg opplever at de nødvendige ordrene internt i Forsvarsbygg ikke har vært gitt, og at det ikke har hatt tilstrekkelig prioritering internt i Forsvarsbygg. Så her burde man ha kommet vesentlig lengre i planleggingen, ikke minst også vært ute i markedet og kanskje også kommet i gang med byggingen allerede.

Carl I. Hagen (FrP): Kan du si noe om den underliggende årsaken til forsinkelsen i denne etableringen? For vi vanlige dødelige, som ikke er i Forsvaret, har av og til hørt påstander om at det er uenighet når det gjel-

der om man skal styrke Hæren, Marinen eller Luftforsvaret – altså at det er profesjonsuenigheter innad i Forsvaret. Har det, at man i forsvarsledelsen heller vil prioritere Luftforsvaret eller Hæren framfor Marinen, noe med denne saken å gjøre?

Torbjørn Bongo: Nei, det opplever jeg ikke som en del av den underliggende årsaken, men opplevelsen har som sagt vært relativt tydelig av at forsvarssjefen har vært uenig i selve etableringen.

Carl I. Hagen (FrP): Du sier at forsvarssjefen har vært uenig, og det har vi jo hørt og fått bekreftet i dag. Men vil du gå så langt som til å si at det er mulig at han har sabotert Stortingets vedtak?

Torbjørn Bongo: Jeg skal ikke gå så langt, men han har i hvert fall ikke i tilstrekkelig grad gitt etableringen prioritet.

Carl I. Hagen (FrP): Har du vært med på noen diskusjoner i Forsvaret om prioriteringer? Vi har også hørt at forsvarssjefen selv har stor innflytelse på disponeringen av penger. Betyr det at han godt kan se bort fra stortingsvedtak? Jeg ville jo tro at stortingsvedtak har prioritet foran personlige vurderinger hos forsvarssjefen – at han først må gjennomføre det Stortinget konkret har vedtatt og øremerket, som det er gjort i dette tilfellet, og at hans personlige vurderinger av hva som er fornuftig, ikke går foran stortingsvedtak.

Torbjørn Bongo: Jeg er selvsagt enig i det du legger som premiss her. Samtidig er det en løpende vurdering av om de økonomiske rammene er tilstrekkelige. Det gjelder ikke bare for Forsvarets spesialstyrker, det gjelder på alle områder. Vil vi klare å realisere dette innenfor det som er forventede økonomiske rammer? Hvis det ikke er mulig – hva skal vi fremme av anbefaling fra Forsvaret? Så dette er en løpende diskusjon i Forsvaret.

Carl I. Hagen (FrP): Du har også sagt at SOTG-styrken trenger opplæring. Hvor lang opplæringstid må man legge til grunn? Vi har jo hørt om full operativ evne innen 2026. Når burde den opplæringen ha begynt hvis det målet skulle bli nådd?

Torbjørn Bongo: Innen 2026?

Carl I. Hagen (FrP): Ja, hvis vi skulle nådd det målet – når skulle styrken ha vært bemannet og opptreningen ha begynt for å ha full operativ evne innen 2026?

Torbjørn Bongo: De ulike kategoriene i den styrken vil ha litt ulik ledetid. Men som jeg sa i innledningen, vil den lengste ledetiden i enkelte tilfeller nok være fem–seks år, mens andre kategorier vil ha litt kortere le-

detid. I en oppbyggingsfase vil man også kunne spille på det man har av kompetanse i andre avdelinger, til en viss grad.

Carl I. Hagen (FrP): Betyr det at hvis vi skulle hatt full operativ evne innen 2026, burde styrken ha vært fullt bemannet og startet treningen i begynnelsen av 2024?

Torbjørn Bongo: Grovt sett, ja, faktisk.

Møtelederen: Da går ordet videre til Naomi Røkkum, fra Venstre.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Takk for at du kunne bli med og framsette en del av de perspektivene som det er vanskelig for de ansatte selv å ta med.

Jeg lurar på hvordan du oppfatter at spesialstyrkene er blitt prioritert opp mot andre forsvarsgrener og driftsenheter etter at man begynte å satse på opprusting av Forsvaret etter fullskalainvasjonen av Ukraina? Dette handler om prioritering opp mot andre enheter.

Torbjørn Bongo: Det er litt vanskelig å svare veldig konkret, men det jeg kan være konkret på, er, som jeg sa i innledningen, at driftssituasjonen i FS har blitt stadig dårligere i løpet av en tre–fire års tid. Driftssituasjonen akkurat nå er helt kritisk, for å si det sånn.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Du nevnte i sted at driftssituasjonen var et helt eget kapittel, et kapittel for seg. Kan du utdype det litt?

Torbjørn Bongo: Nå skal jeg forenkle det lite grann: Hvis du ikke har penger til drift, har du ikke penger til trening og øving, og hvis du ikke får trent og øvd i tilstrekkelig omfang, vil du på et eller annet tidspunkt ikke oppfylle kravene som stilles for å kunne løse beredskapsoppdraget.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Er det andre deler av Forsvarets spesialstyrker som i dag er i en vanskelig økonomisk situasjon som har beredskapsmessige konsekvenser – altså med tanke på deres evne til å løse sine lovpålagte oppgaver?

Torbjørn Bongo: Vi nærmer oss en «limit» der, for å si det sånn. Når vi ikke får trent og øvd i det omfanget som er nødvendig, vil det på et eller annet tidspunkt medføre at man ikke vil evne å løse det man har av beredskapsoppdrag.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Hva tror du konsekvensene er av at det må trenes på ulike steder, ikke bare på Ramsund? Jeg tenker både på MJKS behov for å trene sammen og også på allierte.

Torbjørn Bongo: Det å trene forskjellige plasser er vel et mål i seg selv. Samtidig har f.eks. Ramsund en infrastruktur for trening som er relativt unik, og som for både norske spesialstyrker og utenlandske spesialstyrker i stor grad fungerer bra.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Har det en beredskapsmessig konsekvens, vil du si?

Torbjørn Bongo: På sikt vil det kunne medføre det.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Har du noe inntrykk når det gjelder prioriteringen av midlene som nå settes av i revidert nasjonalbudsjett, om hvor mye som går til eksisterende forpliktelser versus økte satsinger?

Torbjørn Bongo: Generelt eller mot FS?

Naomi Ichihara Røkkum (V): Mot FS.

Torbjørn Bongo: Min opplevelse er at de pengene som ligger i revidert nasjonalbudsjett, ikke løser den utfordringen til drift som jeg personlig er bekymret for.

Komitéleder, jeg har oppdaget et lite problem her. Kunne jeg få ett minutt til å fikse det? Strømmen fungerer tydeligvis ikke.

Møtelederen: Det går veldig fint. Du får et minutt til teknisk utbedring.

Høringen ble avbrutt kl. 11.02.

Høringen ble gjenopptatt kl. 11.04.

Torbjørn Bongo: Jeg beklager. Hører dere meg nå?

Møtelederen: Vi hører deg godt.

Torbjørn Bongo: Dette var litt amatørmessig, men nå tror jeg at jeg har fikset det.

Møtelederen: Det er helt i orden. Naomi Ichihara Røkkum fortsetter utspørringen. Det er ca. halvannet minutt igjen.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Gitt den sikkerhetspolitiske situasjonen og vårt bilaterale forhold til USA, hvordan vurderer du viktigheten av å få på plass en maritim SOTG i Marinejegerkommandoen, med utgangspunkt i Nord-Norge?

Torbjørn Bongo: Min vurdering er at den er særs viktig, veldig viktig. Jeg registrerer jo at amerikanske myndigheter har hatt opptil flere delegasjoner på besøk i området Ramsund/Evenes for å la seg orientere

om framdriften i etableringen av den avdelingen der oppe.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Så over til de nye spesialstyrkebåtene, CCM: Hvilken rolle spiller spesialstyrkebåtene for Marinejegerkommandoen, og vil den forsinke opprettelsen av SOTG påvirke Norges evne til å innfase og ta spesialstyrkebåtene i bruk som planlagt?

Torbjørn Bongo: Potensielt ja, men samtidig opplever jeg at der har man nå en backup-løsning, og det bygges relativt omfattende på Haakonssvern for å kunne ha en midlertidig løsning. Jeg er også kjent med at avdelingen har noen planer om hvordan man skal få tatt dem i bruk og eventuelt startet opplæringen på en god måte.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Et siste spørsmål: Hvis du hadde sittet i forsvarsministerens stol, ser du for deg at det er ulike komponenter man kunne ha framskyndet? For nå virker det som om EBA er forsinket, personell er forsinket, båt er forsinket – alt er forsinket. Er det ulike komponenter som man kunne ha startet på tidligere?

Torbjørn Bongo: Svaret er egentlig at alle de tre elementene kunne man ha gjort mer av på et tidligere tidspunkt. Så opplevde jeg nok at da Forsvarsdepartementet ble kjent med detaljene og sånn, ga de relativt klare ordrer nedover på akkurat dette området – egentlig på alle områder.

Møtelederen: Da går komiteen over til den åpne runden. Saksordfører Lysbakken har tegnet seg først.

Audun Lysbakken (SV): Takk for gode svar. Jeg har egentlig et lite oppklarings spørsmål, bare for å være helt sikker på at jeg forsto deg riktig. Jeg stilte jo spørsmål om det du sa om ytterligere forslag fra forsvarssjefen innledningsvis. Den VG-saken som ble publisert i går, peker på flere initiativer fra forsvarssjefen i forkant av det omtalte forslaget om å skrinlegge Ramsund-prosjektet i 2023, men ingenting om eventuelle initiativer for å gjøre det samme etter 2023. Så jeg vil bare forsikre meg om at når du sier «ytterligere», mener du ikke at det har vært tatt nye initiativer, etter det som har vært kjent, fra forsvarssjefens side.

Torbjørn Bongo: Jeg opplevde det vel slik at en del av det fagmilitære rådet inneholdt et element av dette. Jeg er litt usikker på om det sto helt ut, eller om det var bare i en tidligere versjon, men jeg mener at det også var en del av det fagmilitære rådet knyttet til eventuell utsettelse eller terminering av dette. Nå skal jeg ta et bitte lite forbehold.

Audun Lysbakken (SV): Hva slags tidspunkt snakker vi om da?

Torbjørn Bongo: Når kom FMR – var det i 2023?

Audun Lysbakken (SV): Hvis du ser at det er behov for å presisere noe knyttet til det, står du fritt til å sende oss informasjon om det i etterkant. Det tar vi veldig gjerne imot.

Torbjørn Bongo: Jeg har ikke detaljene helt klart for meg.

Audun Lysbakken (SV): Nei, jeg har full forståelse for det. Hvis du ser at det er noe vesentlig der knyttet til FMR, så send oss gjerne det. Takk skal du ha.

Møtelederen: Da er neste inntegnede Carl I. Hagen.

Carl I. Hagen (FrP): Jeg har to spørsmål.

Når vi snakker om den nåværende situasjonen, er det åpenbart at for å gjennomføre dette som vi nå har snakket om, blir det en god del bygningsarbeider på Ramsund – eventuelt å rive det første dykkerbygget og bygge nytt. Er reguleringsplanene i kommunal regi ferdig for det som skal skje på Ramsund, og er anbudsprosessen i gang når det gjelder å få entreprenører til å utføre dette arbeidet, så vidt du vet?

Torbjørn Bongo: Når det gjelder det første, må jeg bare si at det vet jeg ikke. Når det gjelder det andre, opplever jeg at vi er relativt langt unna å kunne gå ut i markedet for å innhente anbud.

Carl I. Hagen (FrP): Det andre spørsmålet er: Du snakket om at det var to andre lokasjoner som ble prioritert av forsvarssjefen foran Ramsund, og du lurte på hvem som fattet disse beslutningene. Kan du si noe mer om det, og hvilke to andre lokasjoner har man prioritert foran stortingsvedtaket om Ramsund?

Torbjørn Bongo: Ut fra min kjennskap har det vært gjennomført EBA-tiltak som er knyttet opp mot FS på Rena, men også på Vealøs i Horten. Så nøyaktig hvem som har besluttet det, og eventuelt hvem som har prioritert det på bekostning av noe annet, er for meg ukjent.

Møtelederen: Da har jeg tegnet meg selv. Jeg tar utgangspunkt i det du svarte. Jeg oppfatter deg dit hen at du mener at det var helt åpenbart rent fagmilitært at skulle man rekke tidsfristen i 2026, burde man vært fullt oppbemannet innen 2024.

Hvordan kan det da ha seg at Forsvarsdepartementet helt inntil høsten 2023 sitter med en oppfatning av at alt går etter planen, når man vet hvor langt unna man er en oppbemanningsplan, og ikke er i nærheten av å være

fullt oppbemannet i 2024? Allerede da må det blinke noen ganske tydelige varselamper om at man ikke når fristen i 2026. Men likevel melder altså Forsvarsdepartementet at alt går etter planen.

Torbjørn Bongo: Hvordan skal jeg svare på det? Som sagt, man har fått en del stillinger, men langt fra det som på en måte er behovet. Det har også for så vidt vært en diskusjon om hva behovet er. Det finnes planer om det. Så er det også litt uenighet om de planene er tilstrekkelige for å dekke behovet for dette. Men med hensyn til Forsvarsdepartementet og hva de vet og ikke vet av detaljer om dette, er jeg litt mer usikker. For det kommer litt an på hva man rapporterer opp. Hva rapporterer man fra MJK, hva rapporterer man fra FS? Hva er det forsvarsstaben rapporterer videre til departementet? Om FD har f.eks. detaljinnsikt i alle disse elementene, er jeg faktisk litt usikker på.

Møtelederen: Da går ordet videre til Eivind Drivenes, fra Senterpartiet.

Eivind Drivenes (Sp): Takk for en god innledning. Både du og for så vidt Gram var inne på den tidlige prosessen, og du sa at hvis alle forutsetninger gikk riktig vei og lå til rette, kunne du få operativ rolle i 2026.

Så er vi kjent med at det ikke var innstilt fra forsvarsledelsen på opprettelsen i Ramsund. Var egentlig prosjektet godt nok forberedt med vedtaket i Stortinget i 2020 og grunnlaget for oppdragsbrevet i 2020? Lå det til rette for at det skulle kunne gå den gangen?

Torbjørn Bongo: Om det var godt nok utredet – om det lå i planene – siden det sånn sett ikke var en del av anbefalingen? Ja, jeg kan føle at det er litt usikkert om det på en måte var planen. Samtidig mener jeg at da vedtaket ble gjort, hvis man hadde gjort de riktige grepene til riktig tid, så hadde 2026 vært realistisk. Og det er noen som har tenkt. Det er noen som på en måte relativt tidlig har startet med å utarbeide forslag om dette. Så det ble iverksatt en jobb relativt kjapt etter at vedtaket var fattet. Men så er det på en måte ressurssettingen som ikke har blitt fulgt opp i tilstrekkelig grad.

Eivind Drivenes (Sp.): Når du sier ressurssettingen, så var det nok økonomiske midler i 2020 til dette?

Torbjørn Bongo: Det blir en prioriteringssak. Nå husker jeg ikke hvor stort forsvarsbudsjettet var i 2020.

Møtelederen: Neste inntegnede taler er Kirsti Leirtrø, fra Arbeiderpartiet.

Kirsti Leirtrø (A): Et kort spørsmål på bakgrunn av det du sa om organisering i Forsvaret: Kan situasjonen i

Ramsund skyldes organiseringen i forsvarssektoren, eller er det kun manglende vilje?

Torbjørn Bongo: Spesielt på eiendom, bygg og anlegg tror jeg at vi kanskje – jeg sier kanskje fordi jeg nå ikke har detaljinnsikt – kan tilskrive noen av utfordringene til organisering i sektoren, for å si det sånn. Men her skal jeg innrømme at jeg ikke har detaljinnsikt til å kunne si om ordrene har vært gitt, eller om det har vært andre grunner til at dette har stoppet opp.

Møtelederen: Neste inntegnede taler er Naomi Ichihara Røkkum, fra Venstre.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Det er litt underlig at vi sitter her ett år før vi trodde det skulle vært fullt operativ drift. Så jeg lurer litt på hvor enkelt det egentlig er for ansatte i Forsvaret å si fra om slike forsinkelser og konsekvensene av dette? Vi er jo nå i 2025, og det har vært kjent over tid.

Torbjørn Bongo: Nei, det er ikke nødvendigvis veldig enkelt – litt fordi man nærmer seg et graderingsnivå hvis man sier at man ikke når det målet. Det er nok kanskje spesielt vanskelig for de ansatte i denne virksomheten – spesialstyrkene – å faktisk eventuelt stå fram å si fra og på en måte bli hørt.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Er det slik at det er utfordrende internt i Forsvaret så vel som utad? For én ting er utad, hvor man på en måte må ta de sikkerhets-hensynene, men det er også varslingskanaler internt.

Torbjørn Bongo: Jeg vil ikke si at vi har verken god kultur eller gode prosedyrer for å kunne flagge bekymringer på dette området internt i Forsvaret. Men det er klart at dette er en bekymring i en sak som på en måte har veldig store økonomiske konsekvenser. Så det hører hjemme på de øverste nivåene og sågar på statsrådens bord.

Møtelederen: Willfred Nordlund, Senterpartiet.

Willfred Nordlund (Sp): Noen korte spørsmål, Torbjørn Bongo, og det første er: Det er signalisert i media tidligere år at fullt operativt vil denne styrken bestå av om lag 100 årsverk. Så sa Sandvik at man var om lag halvveis. Er det riktig?

Torbjørn Bongo: Det er i hvert fall ikke veldig feil.

Willfred Nordlund (Sp): Vi skal prøve å unngå å gå inn på gradert. Derfor sa jeg «om lag».

Det andre spørsmålet mitt gjelder EBA-området. Nå er rammen for prosjektet rundt 3,4 mrd. kr. Da slår kravene i både KS1 og KS2 inn i anskaffelsene som Forsvar-

et skal gjøre, hvis man ikke går utenfor den muligheten som man tross alt har i anskaffelsesregelverket i for-svarssammenheng.

Har man opplevd at det har medført forsinkelser i EBA-anskaffelsene – disse prosessene knyttet til planlegging av hva man trenger av bygg og kvarter osv. – har det vært forsinkende prosesser som dere kjenner til i selve sjekken av datamaterialet?

Torbjørn Bongo: Jeg skal innrømme at det er et av de områdene hvor jeg nok har for liten kunnskap helt konkret i denne prosessen til at jeg faktisk tør å svare.

Willfred Nordlund (Sp): Det siste spørsmålet er: Er det din opplevelse at de ansatte i Marinejegerkommandoen, som nå som kjent for så vidt har varslet i media om denne forsinkelsen, opplever at det er Stortinget som har sagt 2026? For det har ikke Stortinget gjort. Man har sagt at det skal opprettes. Har også de ansatte oppfattet at Stortinget har sagt 2026?

Torbjørn Bongo: Jeg skal ikke si hvem som er skyld i dette, om det er Stortinget, eller om det er departementet og regjeringen. Men jeg opplever at i hvert fall de ansatte har opplevd at det er politisk bestemt at man skal være klar i 2026.

Willfred Nordlund (Sp): Ja, det er jo riktig, idet man sender bestillingsbrevet fra Forsvarsdepartementet i 2020 for 2021. Da blir oppfølgingen: Hvordan opplever man egentlig nå at saken står? Er det fullt fokus på å prøve å komme i mål, så framtidig ingen nye skjær finnes? Opplever Marinejegerkommandoen, sett fra ditt ståsted, at det nå er fullt fokus på faktisk å prøve å få dette etablert så raskt som overhodet mulig?

Torbjørn Bongo: Det har nok skjedd en betydelig endring i løpet av den siste drøye måneden, hvor det nå jobbes relativt omfattende på mange fronter, for å si det sånn. Akkurat nå tror jeg en del føler at det skjer ting, og at ting på en måte er i prosess, men hvis vi går til tiden før påske, opplevde man nok ikke det.

Willfred Nordlund (Sp): Da blir spørsmålet: Statsråden har vist til at man har satt i gang mange prosesser. Det viste jo du også til i innledningen. Er opplevelsen at man lenger ned i systemet i Forsvaret – de som nær sagt er ansvarlig utførende – har et ytterligere fokus på dette nå, selv om statsrådene tidligere har vist til at det har vært gitt beskjeder? Du sa vel at det har vært gitt relativt tydelige ordrer nedover.

Torbjørn Bongo: Min opplevelse er at de ansatte kjente på en relativt dyp frustrasjon i perioden månedene før påske. Man har oppfattet det som har vært sagt

politisk fra statsråden og desslike, og så opplever man at ting ikke skjer. Det gjorde nok at noen hadde behov for å si fra på et eller annet tidspunkt, men det fokuset som har vært den siste måneden, har åpenbart igangsatt en god del prosesser. Man opplever iallfall at det skjer mer nå enn det gjorde før påske.

Møtelederen: Da er det Carl I. Hagen.

Carl I. Hagen (FrP): Betyr det du sa nå nettopp, om at det har skjedd nå i den senere tiden, at det er et resultat av at Stortingets kontrollkomité har begynt å stille spørsmål?

Torbjørn Bongo: Ja, jeg opplever det.

Carl I. Hagen (FrP): Det er veldig hyggelig for oss at vi kan ha den effekten på noe som helst, veldig bra.

Når du snakker om rekrutteringen til SOTG: Er det eksisterende mannskaper som søker seg til denne spesialstyrken, eller prøver man å rekruttere folk – la oss si – utenfra som kanskje har vært i Forsvaret tidligere? Hvor er det man egentlig rekrutterer til en slik spesialstyrke? Og kan du si noe om alder? Er dette 20-åringer, 25-åringer, 30-åringer eller gamlinger på 40 år?

Torbjørn Bongo: Det er den yngre aldersgruppen. De aller, aller fleste som skal jobbe i denne avdelingen, skal på en måte være spesialsoldater og ha den grunnutdanningen det å være spesialsoldat skal være. I tillegg vil en del kreve relativt omfattende maritim kompetanse av ulik art. Jeg opplever nok at man søker å rekruttere i den yngre delen, og så vil man nok i oppbyggingsfasen også sannsynligvis bruke litt av den kompetansen man har, selv om man ikke kan tømme de avdelingene man har, for å bemanne opp den nye.

Carl I. Hagen (FrP): Er ansettelsesvilkårene for en sånn spesialstyrke attraktive for folk som må søke, eller er de ikke det? Er det en attraktiv jobb?

Torbjørn Bongo: Etter min opplevelse, ja – gitt at man har tilstrekkelige midler til drift som gjør at man får trent og øvd. Er det én ting personellet i spesialstyrkene ønsker, er det å være gode. De ønsker å være best, og de ønsker å ha et treningsnivå som gjør at de føler at de evner å løse oppdragene på en god måte. Hvis man ikke får opprettholdt det treningsnivået, går det fort ut over jobbmotivasjonen.

Møtelederen: Da er vi kommet til den avsluttende runden hvor du har mulighet til å si noen ord på tampen, hvis du ønsker det.

Torbjørn Bongo: Jeg føler at jeg har fått sagt ganske mye nå, så jeg tror ikke jeg har veldig mye usagt, men

jeg skal bare gjenta det jeg avsluttet innledningen med: Personellet i hele spesialstyrken har et sterkt ønske om å få lov til å løse oppdrag. For å klare det må de ha forutsetninger for det. Det de trenger nå – både i Ramsund og også i de andre delene av FS – er å ha tilstrekkelige driftsmidler, å få lov til å starte oppbemanningen, og å få EBA-materiell. Får de det, er i hvert fall de veldig klare for å løse det oppdraget som både Stortinget og regjeringen ønsker at de skal løse.

Møtelederen: Tusen takk for at du tok deg tid til å stille opp hos oss.

Da tar komiteen pause fram til kl. 12.10.

Høringen ble avbrutt kl. 11.24.

Høringen ble gjenopptatt kl. 12.10

Høring med forsvarssjef Eirik Johan Kristoffersen

Møtelederen: Da er komiteen klar til å ta opp igjen høringen. Vi ønsker velkommen til forsvarssjef general Eirik Kristoffersen. Du har med deg brigader Kåre Haugen som bisitter. Velkommen til deg også.

Forsvarssjefen får først 10 minutter til sin innledning. Deretter starter utspørringen med saksordfører Lysbakken, som får 10 minutter, så får hver partigruppe 5 minutter, og til slutt blir det en åpen runde med 15 minutter til oppklarende spørsmål. Så får dere mulighet på slutten til en kort oppsummering dersom det er ønskelig.

Dere kjenner selvfølgelig veldig godt til at dette er en åpen høring. Hvis det er behov for å gi gradert informasjon, må det gjøres bak lukkede dører i egnet rom, og da gjør dere bare komiteen oppmerksom på det.

Da tenker jeg vi går rett på sak. Vær så god, forsvarssjef. Du har 10 minutter til din innledning.

Eirik Johan Kristoffersen: Komiteleder og komitémedlemmer: Tusen takk for invitasjonen til høring om maritim innsatsskvadron i Ramsund, også kjent som en Special Operation Task Group, eller SOTG.

Jeg vil først gi hovedgrunnene til at SOTG-en er forsinket, og deretter prøve å forklare hvorfor. Manglende finansiering av forrige langtidsplan med tilhørende forskyvninger i oppstarten av materiellprosjekter som en konsekvens av manglende finansiering, et båtprosjekt som er forsinket fra USA, samt et bygg som skulle gjenbrukes, men som nå må kondemneres, er det jeg vil si er hovedgrunnene til en endret tidsplan for etableringen av SOTG i Ramsund.

Kort tid etter at jeg tiltrådte som forsvarssjef, ga jeg Forsvarets forskningsinstitutt, FFI, oppdrag om å gjen-

nomføre en årlig forsvarsanalyse. Hensikten med denne analysen var å bidra til at forsvarsledelsen og jeg som forsvarssjef gir kunnskapsbaserte og tidsriktige beslutninger og anbefalinger til politisk ledelse om utviklingen av Forsvaret.

FFIs årlige analyser viste sprik mellom økonomiske forutsetninger og vedtatt struktur i langtidsplanen. FFI ga den gang bl.a. råd om å foreta konkrete justeringer for å skape bedre balanse mellom økonomi og struktur. Et av rådene var å stanse oppbyggingen av den fjerde SOTG-en i Forsvarets spesialstyrker. Jeg stilte meg bak det rådet fra FFI, og derfor sendte jeg i desember 2022 en anbefaling til Forsvarsdepartementet om å kutte etableringen av den fjerde SOTG-en i spesialstyrkene. Rådet ble ikke tatt til følge, og Forsvaret fortsatte derfor arbeidet med etableringen. Min anbefaling om å ikke etablere den fjerde SOTG-en har dermed ikke forsinket oppbyggingen.

Selv om forrige langtidsplan var underfinansiert, var innretningen på planen god. Både mitt fagmilitære råd i 2023 om utviklingen av Forsvaret og den nye langtidsplanen for forsvarssektoren bygger derfor også på innretningen i den forrige langtidsplanen. Mitt fagmilitære råd i 2023 innebar også å etablere den fjerde SOTG-en.

Ubalansen mellom struktur og økonomi ble rettet opp i det historiske vedtaket i 2024, der et samlet storting stilte seg bak en betydelig styrking av Forsvaret, inkludert etableringen i Ramsund. De økonomiske forutsetningene er nå på plass, og jeg er trygg på at målsettingene for utviklingen av spesialstyrkene vil nås.

En av forsinkelsene er at Forsvaret måtte forskyve og synkronisere materiellanskaffelser med selve etableringen i Ramsund. Vi forskjøv dette fra 2023 til 2025 for å balansere hele investeringsporteføljen som Forsvaret hadde. Hensikten var å prioritere på tvers av investeringsporteføljene i langtidsplanen for å skape en balanse i de årlige budsjetttildelingene og synkronisere oppbyggingen av SOTG-en i Ramsund.

I tillegg er leveransen av nye fartøyer til spesialstyrkene fra leverandør i USA som kjent også forsinket. Som en følge av forsinkede leveranser av fartøyer er også andre prosjekter, f.eks. kaier, for å understøtte innføringen, forskjøvet tilsvarende i tid.

Forsvarsbygg måtte høsten 2024 stenge et av hovedbyggene som skulle gjenbrukes i Ramsund, på grunn av byggets forfatning. Det må bygges et helt nytt bygg, noe som kan komme til å ta tid. På grunn av stengningen av bygget har spesialstyrkene nylig vurdert å flytte aktiviteten fra Ramsund, men fordi Ramsund er et veldig godt trenings- og øvingsområde, jobber Forsvaret nå for å finne midlertidige løsninger for å opprettholde aktiviteten for norske spesialstyrker og våre allierte inntil nye fasiliteter er på plass.

For å bygge et strukturelement som en maritim SOTG er – det er et strukturelement i Forsvaret – bør bygging av infrastruktur, leveranse av materiell, sikre kommunikasjonsløsninger som spesialstyrkene er særlig avhengige av, og opptrappingen av personell være så synkronisert i tid som mulig.

For Ramsunds del er både oppbyggingen av infrastruktur – vi har hørt om alt fra kasernen til å bo på til byggene som må fikses – og mottak av materiell som kjent forsinket. Derfor er det i dag bare et fåtall ansatte i Ramsund, selv om aktiviteten til både spesialstyrkene og våre allierte er høy. Når infrastrukturen er etablert, tentativt i løpet av neste år, kan antallet med fast arbeidssted i Ramsund også økes.

Ramsund er også Sjøforsvarets viktigste base i nord, og det skal investeres betydelig i årene som kommer, anslagsvis 3,4 mrd. kr i norske investeringer, og i tillegg skal NATO og allierte investere enda mer.

All investering i Ramsund ses derfor i en helhet som ivaretar både spesialstyrkenes behov, Sjøforsvarets behov og behovet de allierte har. Dersom Forsvaret forser enkeltheter på bekostning av helheten, vil det både kunne bli dyrere og bidra til en mindre effektiv utnyttelse av Ramsund som base.

Fra høsten 2024 har Forsvaret og jeg som forsvarssjef fått utvidet ansvar for å se helheten i gjennomføringen av langtidsplanen på tvers av forsvarssektoren. Med det ansvaret påligger det meg og forsvarsledelsen oppgaven med å se sammenhengen mellom alle innsatsfaktorer som jeg har nevnt tidligere – personell, materiell og infrastruktur – for alle avdelinger som Forsvaret skal etablere, også den fjerde SOTG-en.

Denne helheten ivaretas gjennom det vi kaller porteføljestyret, der også øvrige etatssjefer i forsvarssektoren er med. Porteføljestyret går nå kvartalsvis – vi har hatt ett – gjennom alle investeringsprosjektene i Forsvaret og balanserer investeringene opp mot budsjett. Personelloppbygging og investering i materiell, eiendom, bygg og anlegg ses i en helhet for raskest mulig å nå målsettingene i langtidsplanen. Prosjektene i spesialstyrkene inngår som en del av helheten.

Det er mitt ansvar som forsvarssjef å gjennomføre politiske beslutninger og føringer. Det er også mitt ansvar å si fra hvis vesentlige endringer i omgivelsene og forutsetningene oppstår og direkte påvirker planene i så stor grad at justeringer blir nødvendig. Det helhetlige fagmilitære rådet jeg ga i 2023, påpekte konsekvenser av å opprettholde gjeldende finansiering, men også hva jeg mente trengtes for å styrke Forsvaret, inkludert spesialstyrkene.

Jeg vil derfor anerkjenne at et enstemmig storting vedtok en rask og omfattende styrking av Forsvaret i 2024. Det er både nødvendig og viktig. I den nye langtidsplanen er det tatt høyde for at om lag 70 mrd. kr skal

gå til å dekke gap i finansieringen av tidligere vedtatt struktur, herunder den fjerde SOTG-en. Summen viser hvor stort gapet var mellom struktur og økonomi i forrige plan. Forsvaret er nå godt i gang med oppbyggingen, snart et halvt år inn i den nye planperioden. Prioritetene er klare: Vi skal støtte Ukrainas forsvarskamp samtidig som vi styrker vårt eget forsvar, gjennom raskest mulig å realisere langtidsplanen.

For Forsvarets spesialstyrker er det årlige driftsbudsjettet styrket med om lag 200 mill. kr fra 2021 til 2025. En styrking av personellsituasjonen for å bygge den fjerde SOTG-en inngår i denne økningen. Dermed er det i dag personell med tjenestested i Bergen som er tiltenkt å flytte til Ramsund så snart infrastrukturen er på plass.

For å summere opp: Manglende finansiering av forrige langtidsplan med tilhørende forskyvninger i materiellprosjekter, og forsinkede leveranser fra leverandør som en konsekvens av dette, og en betydelig dårligere status på infrastruktur enn vi antok, er hovedårsakene til forsinkelsene i etableringen av SOTG-en i Ramsund. Utfordringene er kjent, finansieringen i ny langtidsplan er på plass, og tiltak er iverksatt.

Våre spesialstyrker leverer på beredskapsoppdrag og samvirker med våre allierte og i støtten til Ukraina hver eneste dag. De leverer med høy kvalitet og anerkjennelse både nasjonalt og internasjonalt, selv med de forsinkelsene som er av den fjerde SOTG-en.

Forsvaret omsetter alle midler som blir tildelt, så raskt det lar seg gjøre, innenfor de forsvarlige rammene som ligger i regelverket. Det gjelder også i oppbygging av en ny maritim innsatsskvadron med utgangspunkt i Ramsund.

I dagens situasjon vil SOTG-en være etablert med utgangspunkt i Ramsund allerede fra neste år og med de justerte planene kunne være operativ fra 2028. Grunnen til at jeg sier «kunne», er at det er forbehold om at vi har både materiell og infrastruktur på plass i henhold til de planene som ligger nå, og at det ikke blir forskyvninger på grunn av det jeg vil kalle uforutsette hendelser.

Takk for oppmerksomheten. Da ser jeg fram til spørsmål.

Møtelederen: Tusen takk skal du ha.

Vi går rett til saksordfører Lysbakken, som har 10 minutter.

Audun Lysbakken (SV): Takk for innledningen.

Jeg må her også komme inn på noe som er sagt tidligere i høringen, og som jeg går ut fra at du er kjent med. Det er allerede kjent – og du er inne på det selv – at du flere ganger har anbefalt å gå bort fra Stortingets vedtak. Var det noe annet enn økonomi som lå bak de anbefalingene? Det har blitt sagt – mer eller mindre – i forrige

bolk at forsvarssjefen ble oppfattet som en motstander av prosjektet. Er det riktig?

Eirik Johan Kristoffersen: Absolutt ikke. Jeg er ikke motstander av å etablere en SOTG, jeg er tvert imot tilhenger av å styrke spesialstyrkene så mye vi kan, innenfor de rammene som er gitt. Jeg var selv i spesialstyrkene i 16 år. Jeg var med på å melde inn SOTG som et styrkemål til NATO, den gangen som nestkommanderende i spesialstyrkene. Jeg var også med på å anbefale å anskaffe de tre fartøyene, de nye båtene som skal til Ramsund, som er en betydelig ...

Audun Lysbakken (SV): Så det var ingen andre hensyn bak dine anbefalinger enn finansiering – mangel på finansiering?

Eirik Johan Kristoffersen: Jeg har bare gitt ett råd én gang om ikke å videreføre SOTG-en i Ramsund. Det var i desember 2022. Jeg har ikke gitt noen flere råd om det. Det som var grunnen, var manglende finansiering. For spesialstyrkene spesielt er jeg opptatt av at kvaliteten opprettholdes, at ikke kvantitet går på bekostning av kvalitet, for å si det enkelt.

Audun Lysbakken (SV): Men i perioden fram til du gir denne anbefalingen i 2022 og så gir departementet beskjed 29. september 2023 om at det ligger an til forsinkelse, gjøres det vel prioriteringer? Er det riktig å si det sann at du valgte å gjennomføre andre prosjekter foran Ramsund, med de rammene du hadde?

Eirik Johan Kristoffersen: Det er riktig å si at vi prioriterte å balansere ut den investeringsplanen som var i Forsvaret, men samtidig var det ingenting vi gjorde, som stoppet verken anskaffelse av båter og materiell eller satte i gang prosjekter rundt infrastruktur. Det var ingenting av det vi stoppet, selv om jeg i 2022 anbefalte å ikke etablere denne her, basert på det rådet og den analysen jeg fikk fra FFI. Prosjektene gikk sin gang, også årsverksoppbyggingen – altså personelloppbyggingen – for å etablere den fjerde SOTG-en.

Audun Lysbakken (SV): Så det var ingenting mer som kunne vært gjort i årene 2021, 2022 og 2023 for å nå målet om full operativ evne i 2026 enn det som ble gjort?

Eirik Johan Kristoffersen: Det kunne vært gjort mer. Da måtte vi prioritert bort noe annet. Den dialogen hadde vi med departementet hele tiden: Hvordan skal denne investeringsporteføljen balanseres opp mot de årlige budsjettildelingene? Man kunne selvfølgelig på alle områder prioritert det høyere enn noe annet, men da ville det gått på bekostning av noe annet.

Audun Lysbakken (SV): Nettopp. Den prioriteringen, altså det at en ikke prioriterte dette høyere, var politisk forankret i den perioden?

Eirik Johan Kristoffersen: Jeg hadde aldri en diskusjon om at vi nedprioriterte Ramsund på tvers av andre ting. Tvert imot satte vi i gang de prosjektene som var vedtatt i langtidsplanen å realisere i 2026.

Audun Lysbakken (SV): Når du da kommer til september 2023, og det meldes til departementet at det ligger an til forsinkelse, hva er årsaken til at du må gi den beskjeden? Kunne du gjort noe før det tidspunktet for ikke å havne i den situasjonen?

Eirik Johan Kristoffersen: Det er vanskelig å si at jeg kunne gjort noe annerledes, for forsinkelsene skyldtes i hovedsak at det ikke var økonomi til å iverksette prosjektene. Da er jeg tilbake igjen til de rundt 70 mrd. kr som manglet i hele finansieringen av den eksisterende strukturen i Forsvaret, som var vedtatt i langtidsplanen. Det var et økonomisk spørsmål. Med mer penger kunne man selvfølgelig ha gjort mer, men med de budsjettildelingene som lå, og de rammene som lå i langtidsplanen, kan jeg ikke se at man kunne gjort ting veldig mye annerledes fram til da.

Audun Lysbakken (SV): Statsrådene som satt i perioden mellom vedtaket og denne beskjeden som gis høsten 2023, var klar over at det ikke var økonomiske midler til å prioritere Ramsund høyere?

Eirik Johan Kristoffersen: Jeg tenker at det viktigste jeg gjorde, var å starte denne analysen fra Forsvarets forskningsinstitutt, som så på sammenhengen mellom struktur, økonomi og oppgaver i Forsvaret, og kom med råd. Det ga meg på en måte en uavhengig instans, en annen instans enn Forsvaret, som kom med disse analysene. De brukte jeg både i rådene inn i budsjettinnspillene og også for å se på hvordan man kunne skape en balanse uten at det gikk utover den totale operative evnen i Forsvaret vi samlet sett mente vi burde ha, innenfor de rammene som var. De ga meg viktige innspill og er også bakgrunnen for at jeg foreslo andre tiltak, som f.eks. ikke å etablere den fjerde mekaniserte bataljonen i Hæren. Et annet råd jeg fikk, var at vi når F-35 med Joint Strike Missile var operativ – de nye missilene til F-35, som er mot sjømål – også kunne begrense oppgraderingen og bruken av korvetter fra 2025 og videre framover.

Jeg ga sånne råd for å prøve å løse den situasjonen vi var i i Forsvaret, med en langtidsplan som ikke var fullt finansiert, gjennom å komme med helt konkrete forslag også til politisk ledelse for å få en avklaring på det.

Audun Lysbakken (SV): Skjønner.

Du kommer med råd i 2022 om at dette ikke kan gjennomføres, men så sier du at det ikke hadde noen konsekvenser for framdrift. Umiddelbart er det litt vanskelig å forstå, for en vil jo tenke at hvis det gis et råd om at vi ikke går videre med dette, så går ikke framdriften videre for fullt samtidig som det rådet behandles. Likevel mener du det skjedde, altså?

Eirik Johan Kristoffersen: Ja, de investeringene som var satt i gang, altså de utredningene for å realisere både infrastruktur, materiell og personell, fortsatte.

Audun Lysbakken (SV): Er ikke det egentlig litt rart – å anbefale at noe ikke skal fortsette, og så samtidig fortsette?

Eirik Johan Kristoffersen: Min jobb og min instruks er å gi fagmilitære råd. Det er jeg som skal gjøre det på vegne av Forsvaret. Det er ikke sånn at jeg gir det alene. Jeg gjør det basert på råd fra Forsvarsstaben, innspill fra Forsvarets forskningsinstitutt og en helhetlig vurdering, og så gir jeg råd til det. De rådene kan jeg ikke følge før de er avklart politisk, så jeg kan gi råd og så få føring om å gjøre det motsatte. Det var det som skjedde i denne saken. Verken rådet om å stanse oppbygging av den fjerde mekaniserte bataljonen, SOTG-en eller korvettene var råd departementet ville vi skulle følge. Tanken var at man kom til å få finansiering framover, og det har vi nå fått i den nye langtidsplanen.

Audun Lysbakken (SV): Et sentralt spørsmål i vår undersøkelse er å forstå hva som skjedde i tidsrommet mellom den oppdateringen du gir 29. september 2023, om at en ikke ligger an til å nå målet, og en endelig beslutning i mai 2024 om at en går bort fra målet, og senere rapporterer det til Stortinget.

Kan du beskrive for oss hva som skjer i det tidsrommet der? Statsråden har sagt at han brukte den tiden til å trykke på for å prøve å nå målet likevel. Er det din oppfatning? Kan du beskrive hvordan den prosessen var?

Eirik Johan Kristoffersen: Da jeg sa det i min rapportering, ble det selvfølgelig stilt spørsmål: Hva har skjedd her? Det jeg opplevde at departementet og statsråden gjorde, var å gå inn og finne ut hva som er årsaken til dette. Er det gode grunner? De ville ha mer informasjon om hvorfor vi rapporterte det da, og så forklarte vi det.

Man brukte litt tid, rett og slett, på å bli enige om hva det faktiske grunnlaget var, hva som var årsakene til at det blir forsinket. Jeg opplevde at det ble akseptert, at det var sånn det var. Forsøkene på å sette tæring etter næring, for å si det sånn, skulle vi finne løsninger på. Derfor skulle også det prosjektet fortsette. Det tok litt tid

– ikke veldig lang tid, vil jeg si, men litt tid – å bli enige om hva man kan si er grunnårsakene. Både departementet og jeg var enige om forutsetningene. Dette var i den tiden vi også drev og jobbet med ny langtidsplan ...

Audun Lysbakken (SV): Grunnen til at jeg spør om tiden, er at fra du sendte denne meldingen i september 2023, tok det over et år før Stortinget ble informert om at en ikke ligger an til å nå målet. Derfor er det sentralt for oss å finne ut hvordan tiden ble brukt i det tidsrommet. Kan du beskrive prosessen fram mot den endelige konklusjonen? Var det mange møter, var det mange runder fram og tilbake? Hvorfor tok det åtte måneder, blir det vel, før konklusjonen lå der?

Eirik Johan Kristoffersen: Det kan ikke jeg spekulere i.

Audun Lysbakken (SV): Du var vel med på det, var du ikke det?

Eirik Johan Kristoffersen: Jeg var ikke med på å informere Stortinget. Jeg informerer departementet og statsråden.

Audun Lysbakken (SV): Jo, men du var jo med på å ta beslutningen, antar jeg. Det var vel en dialog her mellom deg og departementet.

Eirik Johan Kristoffersen: Ja, det var det. Det foregår gjennom etatsstyringsmøter formelt, og så kommer det spørsmål fra departementet til oss som vi svarer ut når det gjelder investeringer, personelloppbygging og hvordan budsjettdialogen er.

Audun Lysbakken (SV): Det var ikke noen egne møter eller en egen prosess om dette mellom du sendte denne beskjeden i september og etatsstyringsmøtet i mai?

Eirik Johan Kristoffersen: Det er kontinuerlig dialog og møter med departementet, og det inngikk jo i det. Det var mange andre saker også. Det det først og fremst handlet om i den tiden, var den nye langtidsplanen og å være enige om faktagrunnlaget som lå til grunn for den. Jeg kan ikke si at jeg husker at det var egne møter konkret om hvordan vi skal nå målsettingene i SOTG. Det inngikk som en del av helheten og i rapporteringen vår. Vi svarte på spørsmål til departementet om den statusen vi hadde gitt.

Audun Lysbakken (SV): Takk, leder.

Møtelederen: Da går vi over til den partivise utspørringen, og vi starter med Frode Jacobsen fra Arbeiderpartiet, som har 5 minutter.

Frode Jacobsen (A): Takk for det.

Kan du si noe om hvordan forsinkelsen av etableringen av fjerde SOTG vil påvirke vår forsvarsevne og våre alliertes aktivitet i Ramsund?

Eirik Johan Kristoffersen: Nå er jo den SOTG-en ikke etablert. Den skal etableres med utgangspunkt i Ramsund innen 2026, som jeg også sa i innledningen. Det vil være aktivitet i Ramsund selv om ikke SOTG-en er der. Ut fra det jeg har fått sjekket med Marinejegerkommandoen, hadde vi i fjor ca. 20 000 øvingsdøgn, altså treningsdøgn, med allierte i Ramsund. Det betyr ett døgn, én person, ganger 20 000. Det er stor aktivitet i Ramsund.

Det som var bekymringen min for kun kort tid siden, var at dykkerbygget ble kondemnert og ikke kunne brukes lenger. Spesialstyrkene sa at de må flytte fra Ramsund av helse-, miljø- og sikkerhetsgrunner, og at de har levd for kummerlig for lenge nå. Da sa jeg at de ikke kan stanse trening og øving i Ramsund, for det er et viktig øvingsområde for både oss og allierte, så vi må finne midlertidige løsninger. Det er det vi jobber med nå: å finne midlertidige løsninger raskest mulig, sånn at alliert trening og aktivitet kan fortsette i Ramsund, uavhengig av den fjerde SOTG-en.

Frode Jacobsen (A): Det ble sagt i forrige sekvens at beredskapen blir svekket som følge av at dette er forsinket. Hva er din holdning til det? Er du enig?

Eirik Johan Kristoffersen: Beredskapen blir styrket når vi får den fjerde SOTG-en. Da har vi fire ganger antall TG-er i spesialstyrkene, istedenfor tre ganger. Det gir også mulighet for mindre samtidighetsutfordringer. Tilbake i tid da vi meldte inn dette som et behov, var nettopp utfordringen vår at vi hadde spesialstyrker ute i Afghanistan og andre steder nærmest kontinuerlig. Da ville også det at vi hadde folk ute, gått ut over den hjemlige beredskapen. Derfor var anbefalingen å skape mer utholdenhet i spesialstyrkene, mens beredskapen for de tre vi har – som er det oppdraget jeg har – fortsatt er videreført.

Frode Jacobsen (A): En annen ting som dukket opp, eller som Gram og Sandvik ble spurt om, var om dette er meldt inn til NATO. Du var selv inne på at du har vært med på å levere inn styrkemål til NATO. Så vidt jeg skjønner er det tre spesialstyrker vi har meldt inn, så det er ikke naturlig å melde fra om at denne fjerde blir forsinket?

Eirik Johan Kristoffersen: Vi melder status på norske styrker til NATO i forhold til NATOs styrkemål to ganger i året. Der har vi også meldt inn de SOTG-ene vi har. Det har ikke vært noen forespørsel fra NATO om å

forklare hvorfor det er tre og ikke fire – tvert imot. Nå har jeg vært forsvarssjef i fem år, og i all dialog med NATO leverer Norge på de målene som er satt. Vi leverer også på det som er tenkt utviklet. Min oppfatning er at NATO er veldig fornøyd med de norske leveransene.

Det har også vært en prosess i NATO der man nå ser mer på helheten, altså kapabiliteter og ikke konkrete avdelinger som skal meldes inn. Det har ikke vært noen forespørsel fra NATO. Det NATO er opptatt av for tiden, er luftvern, logistikk og langtrekkende ild – de tingene som ligger i den nye langtidspanen for Forsvaret – og det har ikke vært noen diskusjon rundt behovet for å øke antallet spesialstyrker i NATO.

Frode Jacobsen (A): Så det vi har sagt vi skal levere, er tre, og det vi leverer, er tre.

Eirik Johan Kristoffersen: Ja, det er det vi melder inn, og Norge får skryt for det. Vi melder inn spesialstyrkene som helhet med de evnene de har til å løse oppdrag, og det er NATO fornøyd med.

Frode Jacobsen (A): Du var inne på at dette nå kunne være operativt i 2028. Det har vært en diskusjon om hva operativt og etablert er. Du tok noen forbehold, men gitt de planer som du har levert nå, eller som ligger i organisasjonen deres når det gjelder utdanning av personell, rekruttering av folk, innkjøp av utstyr og bestillinger av både båter og annet, i tillegg til bygg og forlengning, skal alt nå være bestilt, og det er planer for at man skal være fullt operativ i 2028 – med mindre det skjer ting som du ikke vet om i dag.

Eirik Johan Kristoffersen: Ja, med de planene som ligger nå, skal vi nå det i 2028. Det kommer også – kanskje – til å kreve omprioritering internt i Forsvaret, men med de planene som foreligger, skal det gå i orden.

Frode Jacobsen (A): Og de planene har du gått gjennom og sjekket opp og ned i mente for at de er mulige å gjennomføre, når du nå sitter i Stortinget og blir spurt om dette?

Eirik Johan Kristoffersen: Vi har gått gjennom planene, og vi mener at de lar seg gjennomføre. Jeg har også hatt en dialog med spesialstyrkene, og de forbeholdene jeg tok, er nettopp det: For å være fullt operativ, må personell, materiell, infrastruktur og teknologisk understøttelse være på plass, og den styrken må også være samtrent. Det vil være opp til sjefen i Marinejegerkommandoen å si at dette er godt nok for å løse oppdrag, og da vil jeg stole på det.

En diskusjon rundt full operativ evne er en ganske stor diskusjon. For eksempel har vi hatt det samme rundt F-35. Det er ikke noen tvil om at F-35, altså kamp-

flyene, kommer til å utvikle en stadig bedre operativ evne. Det samme kommer spesialstyrkene til å gjøre, for teknologiutviklingen går framover, folk utvikler seg, og man finner nye løsninger for å løse oppdrag. Det vi definerer som full operativ evne, vil helt sikkert være noe annet i 2028 enn det det er i 2025, for man har lært seg veldig mye, også basert på erfaringer fra krigen i Ukraina.

Møtelederen: Da går ordet til meg, og jeg stiller spørsmål fra Høyre.

Viktigheten av et romertallsvedtak kan ikke overdrives. Det er veldig sentralt for gjennomføringen av den politiske viljen. Hvordan er romertallsvedtaket om SOTG-en reflektert i dine gjennomføringsplaner? Hvis du går helt tilbake til 2020 og 2021, hvordan er romertallsvedtaket gjenspeilet i dine planer?

Eirik Johan Kristoffersen: Det som skjer med Stortingets vedtak, er at det blir omgjort til et tildelingsbrev til Forsvaret, som vi får som en del av den årlige budsjettildelingen til Forsvaret fra departementet. Der er romertallsvedtaket fra 2020 spisset ytterligere, med en høyere ambisjon enn det som lå i romertallsvedtaket. Det er selvfølgelig det jeg må forholde meg til, det som kommer fra tildelingsbrev. Jeg forholder meg til det departementet kommer fram til. Så lager vi en plan for å nå de målsettingene som departementet gir.

Møtelederen: Og hvordan reflekterte det i din plan?

Eirik Johan Kristoffersen: Det siste oppdraget jeg ga til spesialstyrkene – hvis det er ordlyden du er ute etter – er: Forsvarets spesialstyrker skal utvikle struktur og kapabiliteter i samsvar med prioriteringer, rammer og føringer for perioden 2025–2028, som det til enhver tid framkommer i forsvarssjefens gjennomføringsplan. Og der står det når strukturelementene skal være etablert.

Møtelederen: Når var dette?

Eirik Johan Kristoffersen: Dette var et eksempel på årets, og sånn har det vært. Det er sånn man gir oppdrag.

Møtelederen: Og sånn har det vært fra tidlig av? Altså fra 2020 og 2021?

Eirik Johan Kristoffersen: Da må jeg spørre Kåre om å legge til noe der.

Kåre Haugen: Gjennomføringsplanen er sånn sett ny, fra i fjor. Det var andre regimer tidligere, der FD selv «tasket» direkte ned i prosjekter, osv. Men det er ingen prosjekter som har vært pauset. Det har gått i et løp, fra

prosjektene har vært definert i FD og gitt som oppdrag til oss, og det er iverksatt via Forsvarsbygg og Forsvarsmateriell. Det er ikke gjort noen andre pauser enn den rokkingen en pratet om i investeringskomiteen i 2023, som er den eneste endringen som er foretatt.

Møtelederen: Hvor mange midler, helt konkret, er det gitt til gjennomføringen av SOTG eller opprettelse av SOTG? Har dere mulighet til å framskaffe det tallet? Hvor mange midler er satt av og brukt?

Eirik Johan Kristoffersen: Det må jeg komme tilbake til. Det vi har gjort, er å følge personellopptrappingsplanene. De båtene som er bestilt – som egentlig ikke er en del av SOTG-en, bare så jeg er tydelig på det – tre fartøyer som skal bidra til økt kapasitet i nord, er bestilt i 2023, men initieringen av det gikk i 2020. Så er jo bestillingen avhengig av at amerikanerne tilbød oss å kunne bestille det. I tillegg er det materiellprosjekter for å utstyre folk, og det er personelloppbygging. Vi er kommet cirka halvveis i personelloppbyggingen. Det gjenstår cirka halvparten i forhold til tallene, og det kommer i 2025 og 2026. Det er et spørsmål om hvor mye man legger inn i regnskapet, for det er f.eks. utdanning på Sjøkrigsskolen for dem som skal være maskinister og jobbe om bord på disse båtene. Det er et ganske stort regnskap. Hvis dere vil ha det tallet presist, må vi komme tilbake til det.

Møtelederen: Vi har fått opplyst 2023 som et litt avgjørende år for å nå målet i 2026. Hvis man skulle kommet i mål, burde man egentlig fått midlene til oppbemanning klargjort i 2023, men i 2023 ble det ikke satt av midler til oppbemanning i tilstrekkelig grad. Det har vi også forstått er et valg som Forsvaret tar. Det er et valg som du tar.

Eirik Johan Kristoffersen: Personellbanene i oppbyggingen av SOTG-en har vi fulgt, og også til dels forskuttert. Marinejegerne har gjort det. Vi har også tatt risiko ved å si at skolesystemet må utdanne flere folk innenfor kategorier de vet de kommer til å trenge, med forutsetning om at de får disse årsverkene og pengene til å finansiere det, tidlig nok. Så skal ikke jeg heller legge skjul på at driftssituasjonen i Forsvaret i 2025, som det har vært i tidligere år, er ganske anstrengt. Det krever hele tiden knallhard prioritering mellom aktivitet, personelloppbygging, utdanning og trening. Derfor har jeg også bedt om mer penger i revidert nasjonalbudsjett for å skape en bedre balanse i dette.

Møtelederen: Sånn jeg forstår deg, har du egentlig vært klar til å gjennomføre denne SOTG-en fra begynnelsen i 2020 og framover, men du har hele tiden påpekt at det er mangel på ressurser, og det er det som gjør at du ikke prioriterer det. Hvor tydelig har du vært med

politisk ledelse på at det er ressurser som mangler, og at hvis man får ressursene, får man en SOTG?

Eirik Johan Kristoffersen: I 2021, det første året i forrige langtidsplan, så dette ok ut. I 2022 skjønnte vi at her begynner det å bli sprik. Derfor kom disse årlige analysene, som viste et stadig større sprik. Det som også er et faktum, er at dette ikke bare skyldtes forrige langtidsplan. Det er et etterslep som er betydelig, f.eks. på eiendom, bygg og anlegg og infrastruktur i Forsvaret, og som sikkert direktøren for Forsvarsbygg kan si mer om, langt tilbake i tid.

Det å bygge beredskap i Forsvaret, å bygge infrastruktur og å vedlikeholde det vi har, var jeg ikke tydelig nok på før i fagmilitært råd i 2023. Da hadde jeg den innsikten jeg trengte for å forstå hvor stor ubalansen faktisk var. Det kan man si er sent, men det var så mange ting vi måtte gå inn i og forklare på en god måte for at man skulle erkjenne at denne ubalansen var der. Det opplevde jeg at departementet gjorde. Vi ble enige om ca. 70 mrd. kr, og det var litt avhengig av ambisjonsnivået rundt f.eks. hvor mye missiler vi skal ha på lager. Inn i det gikk også SOTG-en. Det blir jo en liten del av det, men det var fortsatt en del av det.

Møtelederen: Da går ordet videre til Senterpartiet og Willfred Nordlund – vær så god.

Willfred Nordlund (Sp): Takk for det. Nå svarte egentlig forsvarssjefen på et av spørsmålene jeg tenkte på.

For å gå videre: Det er litt vanskelig. Jeg skjønner det som blir sagt her nå knyttet til at man i starten av forrige langtidsplan mente at dette så ut som ok finansiering sammenlignet med strukturvedtakene og personellbanene, men allerede i 2022 mente man jo at dette ikke går. Termineringsforslaget kom altså 2. desember i 2022, egentlig et halvt år etter at man begynte å snakke om at dette ikke går i hop, og så avviste Forsvarsdepartementet det, som vi vært igjennom tidligere. Da blir egentlig spørsmålet: Når det gjelder denne ambisjonen om at det skal være full operativ evne, som gikk ut over det Stortinget vedtok i 2020, og da den bestillingen kom i tildelingsbrevet, ble det da ikke gitt noen vurderinger tilbakemeldinger om at dette egentlig kan bli vel ambisiøst?

Eirik Johan Kristoffersen: Jeg ga ikke tilbakemelding på det i 2021. Da jeg fikk tildelingsbrevet for 2021, ga jeg ikke tilbakemelding på det. Den gangen vurderte jeg at den langtidsplanen var både god og finansiert. Det var min vurdering. Men etter hvert som vi begynte å gå inn i analysen, skjønnte vi at dette ikke stemte. Så er det en diskusjon om hva man da skal prioritere ned. Jeg hadde ikke noe ønske om å prioritere ned spesialstyrkene.

Willfred Nordlund (Sp): Det skjønner jeg.

Eirik Johan Kristoffersen: Og så kom denne analysen.

Willfred Nordlund (Sp): Men den langtidsplanen vi nå snakker om, ble jo også sendt tilbake fra Stortinget i første omgang.

Eirik Johan Kristoffersen: Det stemmer. Langtidsplanen ble ikke vedtatt før senere.

Willfred Nordlund (Sp): Ja, det var bl.a. på bakgrunn av manglende finansiering. Partiene vurderte at det var kanskje noe stort sprik mellom ønsket om struktur og finansieringen, og ba derfor om spesifisering fra våren 2020 til høsten 2020.

Eirik Johan Kristoffersen: Ja.

Willfred Nordlund (Sp): Derfor skjønner jeg ikke helt vurderingen like etterpå, noen måneder etterpå, om at nå har man plutselig finansieringen.

Eirik Johan Kristoffersen: Hvis jeg skal ta selvkritikk på det, er det fordi jeg har veldig stor tillit til departementet og til politisk ledelse. Jeg stolte på at de tallene som kom, stemte. Så fikk jeg signaler, både internt og i våre egne vurderinger, om at ambisjonene kanskje ikke var helt i tråd med finansieringen, og derfor startet jeg denne forsvarsanalysen på FFI, som gir en årlig vurdering, for jeg ville ha noen eksterne til å se på dette. Det er veldig mange som mener veldig mye om Forsvaret, men å ha et forskningsbasert råd var veldig bra å ha i bakhånd. Den første analysen, som ble levert i 2022, var bakgrunnen for at jeg ga det rådet i desember 2022. Jeg kunne nok ha gitt det rådet tidligere.

Willfred Nordlund (Sp): Basert på utviklingen?

Eirik Johan Kristoffersen: Basert på at analysen var ferdig i god tid før det. Så det kunne jeg gjort.

Willfred Nordlund (Sp): Nå er dette et av mange eksempler knyttet til EBA, forsinkelser og kostnader. Rammekostnadene har økt, og vi vet jo en del av årsaken til at de øker. Kan du si noe om hvilke grep man egentlig tar nå i det prosessuelle for å sørge for sånne typer finansieringsutfordringer i annen styrkeoppbygging som vi holder på med? Er det tatt grep? Statsråden var litt inne på det.

Eirik Johan Kristoffersen: Takk for det spørsmålet. Fram til august i fjor var det departementet som satt på helheten i investeringer. Det var de som ga, på litt forskjellige måter, oppdrag til Forsvarsbygg, Forsvarsmateriell og Forsvaret. Fra høsten 2024, egentlig fra januar

2025, har jeg fått helhetlig ansvar for å lede det jeg kaller et porteføljestyre, så hele Forsvaret er nå involvert i utviklingen av Forsvaret, som det bør være. Da har jeg delt opp i seks behovseiere, der sjef Sjøforsvaret er ansvarlig for alt maritimt materiell, Hæren for land, osv. Så har de møter kvartalsvis og spiller inn til meg som er i porteføljestyret, der de andre etatssjefene i forsvarssektoren sitter. De grepene er helt avgjørende for å lykkes med gjennomføringen av langtidsplanen.

Willfred Nordlund (Sp): Det skjønner jeg. Er dette også et virkemiddel som vil kunne bidra til at sånne typer feilbudsjetteringer, egentlig, eller utfordringer vil oppdages raskere?

Eirik Johan Kristoffersen: Helt opplagt. Nå er det et helhetlig ansvar. Riksrevisjonen har påpekt det mange ganger: en fragmentert styring i forsvarssektoren som årsak til mange av de tingene vi har vært i høring om tidligere. Det opplever jeg at er ryddet opp i nå, og at ansvar og myndighet er klarlagt gjennom det man kan kalle tillitsreformen eller operasjonaliseringen av den, i Forsvaret. Forsvarssektoren er på et helt annet sted enn det vi var før høsten 2024.

Møtelederen: Da er neste utspørre Carl Ivar Hagen fra Fremskrittspartiet, som har 5 minutter.

Carl I. Hagen (FrP): Jeg sitter her med tildelingsbrevene for Forsvaret fra 2021 til 2024. I alle disse står den samme setningen:

«Opprette en ny Special Operations Task Group (SOTG) i Marinejegerkommandoen med utgangspunkt i Ramsund orlogsstasjon, med full operativ evne innen utgangen av 2026.»

Nå har du beskrevet at det har vært kommunikasjon mellom Forsvaret, altså deg, og departementet om bl.a. Ramsund hele veien. Hvordan kan det da ha seg at den samme setningen står inkludert hele tiden, fra 2021-budsjettet til og med 2024-budsjettet, som om intet har skjedd?

Eirik Johan Kristoffersen: Det er ikke jeg den rette til å svare på. Men jeg forholder meg til de tildelingsbrevene. Derfor anbefalte jeg også i 2022 å terminere, fikk nei på det og fortsatte, for ambisjonen gjelder, og så foreslo jeg i fagmilitært råd å styrke Forsvaret betydelig. Men jeg påpekte også i fagmilitært råd i 2023 hva som måtte kuttes hvis ikke finansieringen økte, altså hvis finansieringen ...

Carl I. Hagen (FrP): Hadde du visst om hva som må kuttes hvis ikke finansieringen ble bedre?

Eirik Johan Kristoffersen: Ja, det mener jeg var helt tydelig. Jeg ga tydelig råd om det i 2022. Jeg ga et tydelig råd. I fagmilitært råd står det en liste med hva som må kuttes hvis finansieringen ikke blir bedre, og så står det hva jeg anbefaler, og der ...

Carl I. Hagen (FrP): Får jeg da spørre: Etter at FFI laget den første analysen og viste stort sprik mellom LTP og finansiering, påpekte du også det kraftig i det offentlige rom, at det ikke var noen sammenheng mellom LTP og finansieringen?

Eirik Johan Kristoffersen: Jeg påpekte ikke det før jeg la det fram for fagmilitært råd, det er rett, i det offentlige rom. Det gjorde jeg ikke. Det jeg påpekte, var overfor departementet. Det vi gjorde i 2022, var å ta den analysen og gi et konkret råd til departementet om SOTG-en, og så tok jeg alt arbeidet inn i fagmilitært råd. Jeg tenkte at det fagmilitære rådet i 2023 ...

Carl I. Hagen (FrP): Unnskyld at jeg avbryter, men hvorfor gjorde du ikke det offentlig, slik at allmennheten, inkludert også stortingsrepresentanter, fikk vite hva forsvarssjefen mente om at det var mangel mellom finansiering og målsettingene i LTP?

Eirik Johan Kristoffersen: Jeg forholdt meg til rapporteringen til departementet. Jeg har vært stor tilhenger av åpenhet, så da må jeg bare i så fall ta selvkritikk på at jeg ikke var mer åpen også i det offentlige. Men jeg mente at når jeg hadde gitt disse anbefalingene til departementet, og hvis det da kom finansiering, ville vi klare det. Og så var det ingenting som gjorde at vi stoppet, kan du si, de prosjektene som lå til grunn for etableringen av den fjerde SOTG-en i den perioden da vi også hadde disse interne diskusjonene rundt finansieringen.

Carl I. Hagen (FrP): Det jeg også lurer på, er i hvilken grad du vektlegger – når du skal foreta din helhetlige prioritering innenfor totalporteføljen, som er mye, mye større enn dette prosjektet i Ramsund – at akkurat Ramsund var et romertallsvedtak i Stortinget, mens mye av de andre tingene er noe som ikke Stortinget har hatt noen mening om i det hele tatt?

Eirik Johan Kristoffersen: Det er en veldig sterk kultur i Forsvaret for å lese romertallsvedtak. Romertallsvedtak er det vi følger opp. Da jeg ble forsvarssjef, ba jeg om å få en liste med alle romertallsvedtak fra 1990-tallet. Dem hadde jeg liggende på kontoret mitt de første årene for å være sikker på at de gjaldt.

Carl I. Hagen (FrP): Jeg vet ikke om du fulgte med på høringen med Bongo, men han opplyste at i en situ-

asjon ble det gitt penger til Rena og Horten foran Ramsund, og jeg kan ikke erindre at vi har hatt noe vedtak i Stortinget om Horten og Rena når det gjelder investeringsmidler. Betyr det at du la mer vekt på behovene der enn på stortingsvedtaket for Ramsund?

Eirik Johan Kristoffersen: Nei, det gjorde jeg ikke.

Carl I. Hagen (FrP): Det er ikke korrekt?

Eirik Johan Kristoffersen: Det er ikke korrekt.

Carl I. Hagen (FrP): Men hvorfor ble da de andre prioritert foran Ramsund?

Eirik Johan Kristoffersen: Det er ikke prioritert foran Ramsund. På Rena bygges det et bygg som ikke spesialstyrkene skal bruke, det er et annet bygg, og i Horten er jeg usikker på hva slags prosjekt det måtte være. Det er vel Horten kommune som har tilbudt oss å kjøpe noe, men jeg kjenner ikke det prosjektet godt nok. Det har ikke vært noen omprioritering av midler fra å bygge SOGT-en til andre deler av spesialstyrkene.

Det er ikke noen tvil om at hele investeringsporteføljen i hele forsvarssektoren er balansert ut for å synkronisere materielleveransene med personelloppbygging og infrastruktur. Det har vært gjort kontinuerlig, og det må fortsette, hvis ikke risikerer vi å bygge bygg som står tomme før materiellet kommer, eller å få materiell et før byggene er på plass, og de pengene blir jo da brukt til andre prosjekter. Forsvarssektoren omsetter alle midlene hvert år, og har gjort det også i ...

Carl I. Hagen (FrP): Mitt siste spørsmål: Er alt klart nå når det gjelder det som skal være i bygg og anlegg i Ramsund? Altså: Er reguleringsplaner ferdig og kontrakter inngått med entreprenører, slik at de kan begynne å gjøre alle disse tingene, slik at det skal være klart til 2026?

Eirik Johan Kristoffersen: Alt er ikke klart når det gjelder reguleringsplan i Ramsund. Men det har vært et veldig godt samarbeid med kommunen, og det er jo en helhetlig plan for Ramsund som er viktig. For, som jeg sa i stad, det skal investeres så mye i Ramsund at her må det være en ordentlig god helhetlig plan. En av de tingene vi oppdaget ganske tidlig, var jo nettopp mangel på kvarter, som også tidligere forsvarsminister var inne på, men så har vi også oppdaget at f.eks. hele spisemessa på Ramsund er det heller ikke tatt høyde for at må utvides som følge av økt aktivitet i Ramsund. Så det er mange ting som henger sammen her. Jeg vet ikke om Kåre Haugen vil si noe – Kåre leder investeringsavdelingen.

Kåre Haugen: Investeringsplanen har investeringer i hele Norge, og de eksemplene som ble trukket fram av

Torbjørn Bongo, er investeringer som allikevel var planlagt – og den ene av dem er et investeringstiltak som er gjort av en driftsenhet i Forsvaret.

For øvrig, når det gjelder Ramsund, har vi fulgt planen hele veien. Det har vært satt av penger i langtidsplanen, i to langtidsplaner, og de pengene har vært satt av på enkeltår. Det eneste som er flyttet, er noe materiellpenger. Så ingenting til EBA, det har stått der, det har vært planlagt. Det en gjorde, var, som sjefen sier, å trekke ut pengene til kaserne for å komme i gang med det. Det er en kaserne med 50 rom, og den blir ferdig nå i 2026, samtidig som en skal være oppe der med mer folk. Også strakstiltakene er iverksatt etter dykkerbygget. Forsvarsbygg har fått oppdrag på alle de tingene som skal etableres fram til 2026. De rapporterer at det er i gang, og har godt samarbeid med kommunen, så det er ingenting som bremser der nå.

I tillegg er det iverksatt hastetiltak, som ikke er løst hva skal være. Det er gitt penger til i samarbeid med MJK, og Forsvarsbygg løser de akutte behovene de står oppe i nå. Jeg tenker at sektoren har gjort det den kan. Så er det, som sjefen sier, risiko for at ting tar lengre tid. Det har jo skjedd før, men vi har tro på å få det til.

Eirik Johan Kristoffersen: Det vi gjør nå, er å etablere en midlertidig kapasitet i Ramsund, som ikke kommer til å være så midlertidig, for vi ser den midlertidige kapasiteten i sammenheng med framtidig behov for å legge til rette for enda mer alliert trening. Vi ser for oss å gjenbruke det vi gjør nå midlertidig, også for alliert trening i framtiden. Så alliert trening i Norge har økt betydelig i langtidsplanperioden. Det kunne vi ikke forutse – det kunne verken regjeringen eller Stortinget, for å være helt ærlig, forutse. Men i den situasjonen vi er i nå, er det betydelig alliert aktivitet. Det gjør at driftssituasjonen i Forsvaret også er litt anstrengt, men også at vi må bygge infrastruktur for de allierte, og det gjør vi.

Møtelederen: Venstre og Rødt har forfall, så vi går nå over til den åpne spørsmålsrunden. Saksordfører Lysbakken er først ute.

Audun Lysbakken (SV): Jeg vil følge opp litt det som Willfred Nordlund var inne på. Det er jo helt korrekt at målet om full operativ evne i 2026 ikke sto i Stortingets vedtak, det dukket opp i tildelingsbrevene etterpå. Hvor kom det målet fra? Var det politisk initiert, eller var det basert på et råd fra Forsvaret selv om hva som var mulig?

Eirik Johan Kristoffersen: Det var ikke et råd fra meg.

Audun Lysbakken (SV): Opplever du at det i denne saken har vært, skal vi si, et sterkt politisk ønske om å få

dette til, sånn at det målet kanskje aldri har vært helt grunnfestet i realitetene?

Eirik Johan Kristoffersen: Nei, det er et veldig godt råd. Spesialstyrkene våre leverer hver dag, og det å ha spesialstyrkene i Ramsund er noe som jeg brenner for. Vi har spesialstyrker i Bergen, på Rena, de har treningsbase i Horten. Ramsund var også en treningsbase etter at marinejegerne flyttet fra Ramsund, av forskjellige grunner, tilbake i 2009 eller 2010 – 2011 var det vel at det ble vedtatt. Årsaken den gangen var at vi drev på med veldig mye operasjoner i utlandet, og det var enklere å beholde folk og rekruttere i Bergen enn i Ramsund. Det var det som var kjernen.

Det å beholde Ramsund som et trenings-/øvingsområde var helt opplagt noe vi ønsket både i Marinejegerkommandoen og den gangen Forsvarets spesialkommando, som jeg var en del av. Det er veldig bra at vi nå etablerer den kapasiteten som de nye fartøyene kommer til å utgjøre, og spesialstyrkene i nord. Det er jo også kortversjonen av svensk og finsk NATO-medlemskap at vi skal styrke forsvaret i nord, så dette er helt i tråd med militærfaglige anbefalinger. Når det gjelder selve FOC-datoen, var ikke det militærfaglig, altså det å være fullt operativ.

Audun Lysbakken (SV): Skjønner. Jeg vil kort tilbake til den prosessen som vi var inne på, i tiden mellom din melding i september 2023 om forsinkelser og det som på en måte var den endelige aksepten fra politisk hold for at det ble utsettelse, i mai 2024. Var du overrasket over at den konklusjonen ikke kom før i mai?

Eirik Johan Kristoffersen: Nei, det var jeg ikke. Jeg mener at Riksrevisjonen har helt rett i påpekningen av en fragmentert sektor med tanke på styring. Beslutninger har tatt for lang tid generelt, så at ting tar lang tid, er ikke noe som jeg er overrasket over lenger – dessverre.

Det er det vi har gjort noe med nå med de endringene som er gjort, og nå skjønner jeg også representanten Frølichs spørsmål om gjennomføringsplanen. Det er gjennomføringsplanen av langtidsplanen som nå gjør at vi klarer å synkronisere alle de elementene, herunder også den fjerde SOTG-en, slik at vi er sikre på at vi får alt på plass til rett tid uten å være avhengig av departementet. Nå informerer vi departementet om de prioriteringene vi gjør, framfor å be om godkjenning.

Audun Lysbakken (SV): Et siste spørsmål, leder.

I tidsrommet mellom september 2023 og mai 2024 ble jo langtidsplanen lagt fram for Stortinget, i april. Der skriver regjeringen at planen er som den er, til tross for at de har fått beskjed av deg om at det ligger an til forsinkelse, og så blir den endelige konklusjonen trukket litt

over en måned etter at langtidsplanen ble lagt fram. Er det ikke underlig at det ble meldt til Stortinget i april noe som ikke er i tråd med den oppdateringen du ga i september?

Eirik Johan Kristoffersen: Jeg bare registrerer at det jeg anmodet om, ble tatt til følge, både det som gjelder finansieringen av hele oppbyggingen av SOTG-en og Forsvaret generelt og det som gjelder de nye kravene til etableringen av Ramsund innen 2026, med oppbygging av operativ evne til 2028.

Audun Lysbakken (SV): Du reagerte ikke på at det ble meldt noe annet i langtidsplanen?

Eirik Johan Kristoffersen: Jeg må innrømme at prosessen mellom regjeringen og Stortinget, var ikke jeg veldig inne i. Jeg ga mine fagmilitære råd da jeg ble spurt, og så fulgte jeg ikke tett med på hvordan dialogen var mellom regjeringen og Stortinget i utarbeidelsen av langtidsplanen. Det var en imponerende enighet i Stortinget, så jeg er jo bare veldig glad for det vedtaket.

Møtelederen: Da er det Torunn Høyum-Eriksen.

Torunn Høyum-Eriksen (H): Takk, leder, og takk for svar så langt fra forsvarssjefen.

Som saksordføreren spurte om innledningsvis, har det kommet fram i høringen at det ble oppfattet en tydelig motstand fra forsvarssjefens side mot etableringen. I dag svarte du at du ikke har vært motstander av å etablere en SOTG. Har du som forsvarssjef i noen sammenheng uttalt at innsatsskvadronen i Ramsund ikke vil komme på din vakt, eller en tilsvarende formulering?

Eirik Johan Kristoffersen: Nei, det kan jeg ikke huske at jeg har uttalt, og hvis jeg har gjort det, må det ha vært i forbindelse med at det ikke var finansiering. Det er en veldig rett prioritering å satse i nord og spesielt i Ramsund, også som en del av helheten med Sjøforsvaret og allierte. Hvis jeg har sagt det, er det i så fall i forbindelse med at det ikke var finansiering til å gjøre det.

Torunn Høyum-Eriksen (H): Økonomi er jo nevnt fra flere hold som begrunnelse for den utsettelsen en opplever. Så skriver statsråd Sandvik den 19. mai at det ikke mangler penger nå, og tidligere i dag hørte vi fra leder i Norges offisers- og spesialistforbund, Torbjørn Bongo, om at det fortsatt er store økonomiske utfordringer knyttet til noen av disse satsingene. Er det noe per nå som tilsier at det mangler økonomiske midler for å slutføre SOTG etter dagens tidsplan?

Eirik Johan Kristoffersen: Det er ikke noe nå som tyder på at det mangler midler med tanke på finansier-

ingen av de innsatsfaktorene jeg snakket om. Det jeg er bekymret for, og som jeg også har meldt fra om til departementet, er driftssituasjonen generelt i Forsvaret, og nå også spesielt i spesialstyrkene.

Hvis jeg skal forklare det litt stort: I den tiden jeg var i spesialstyrkene og fram til vi trakk oss ut av Afghanistan i 2021, var ganske mange i spesialstyrkene opptatt med operasjoner i utlandet. Det ble finansiert gjennom et annet kapittel enn det kapittelet Forsvaret har. Nå er alle hjemme, og i tillegg har alliert aktivitet økt, og prisene har også økt, så jeg er reelt bekymret for driftssituasjonen i spesialstyrkene og i Forsvaret. Derfor har jeg anbefalt å omfordele midler fra investering til drift, noe som på mange måter er å spise litt av framtiden, men i den situasjonen vi er i nå, er det viktig. Vi må samtrene med allierte, vi må vise troverdig tilstedeværelse spesielt i nord, og da må vi faktisk bruke penger på det som av og til koster veldig mye, nemlig aktiviteten for folkene våre.

Spesialstyrkene er helt avhengig av folk som er godt sam trent. Det er først og fremst folkene i spesialstyrkene vi investerer i, det er ikke materiellet og infrastrukturen. Det er de som utgjør kjernen. Derfor er de spesielt selektert, spesielt utvalgt, spesielt trent for å kunne løse oppdrag som vi ikke kan sette ut til andre.

Møtelederen: Da er det Frode Jacobsen fra Arbeiderpartiet.

Frode Jacobsen (A): Jeg vil fortsette der vi slapp nå, og det handler om spesialstyrkene og økonomien. Den bekymringen har du jo gitt uttrykk for, men når det gjelder det som er foreslått i revidert nasjonalbudsjett og de endringene som er der: Er det da sånn at FSK vil utføre sine oppgaver, rekruttere som normalt og ha drift som vi forutsetter det, i 2025?

Eirik Johan Kristoffersen: Ja, sjefen for Forsvarets spesialstyrker kommer jo inn etterpå ... Det som det ser ut til at vi får, er jo det statsråden sa i stad: rundt 250 mill. kr til spesialstyrkene i revidert nasjonalbudsjett. Det vil dekke opp en del aktivitet, og det vil dekke opp en del ekstraavgifter rundt prisstigning og pensjonsutgifter som vi har fått i Forsvaret, og så vil jeg i dialog med ham måtte se på om det er nok for å kunne løse all den aktiviteten som det nå ligger an til. Det gjelder både støtten til Ukraina – vi har satt av penger til det – og samvirket med allierte. Av de 249 mill. kr er det ca. 120 mill. kr som er satt av til det vi kaller internasjonal virksomhet. Den dialogen må jeg altså ha med ham når vi har fått bekreftet at det blir summen i RNB.

Det er ikke noen tvil om at Forsvaret kan omsette atskillig mye mer med den situasjonen vi har i verden i dag. Da jeg ble forsvarssjef i 2020, var forsvarsbudsjettet på ca. 60 mrd. kr. I år er det over det dobbelte, pluss

72,5 mrd. kr til Ukraina. Det er høy aktivitet i Forsvaret. Samtidig er det i enkelte avdelinger i Hæren, som vi også har sett i mediene, litt grunnleggende ferdigheter som går på bekostning av alt det andre vi gjør. Der er det mulig å bruke mer penger for å få et enda høyere nivå i den situasjonen vi er i nå.

Møtelederen: Da er det Carl Ivar Hagen.

Carl I. Hagen (FrP): Du snakket i sted om fragmentert styring tidligere, som nå er mye bedre. Oversatt til norsk betyr det at Stortinget i gamle dager bevilget penger til de forskjellige forsvarsgrener. Det er vi kommet bort fra, og nå er det du som overtar veldig mye av porteføljestyringen. Er det det du mener er mye bedre: at Stortinget er fratatt muligheten til å gi til Luftforsvaret, til Marinen eller til Hæren – at det nå er fratatt oss og overført til deg? Er det et bedre system enn politisk styring?

Eirik Johan Kristoffersen: Jeg mener at det er en veldig tydelig politisk styring av hvordan penger brukes i Forsvaret, og hvilke målsettinger vi skal nå. Den direktetildelingen til forskjellige grener medførte også at vi opprettet en rekke rare mekanismer i Forsvaret som jeg prøver å bli kvitt, bl.a. horisontal samhandel, der man for å effektivisere driften måtte opprette organisasjoner som ikke Stortinget leverte penger direkte til, som man så måtte handle fra. Det tenker jeg lå til grunn for den endringen som skjedde i forrige langtidsplan, og som jeg mener var ett av de viktigste vedtakene, nemlig å samle økonomien i ett kapittel.

Så må Forsvaret, forsvarssektoren og departementet selvfølgelig oppdatere Stortinget, slik at dere vet at de målene og de effektene dere har bedt om, nås. Det tenker jeg kommer til å skje nå.

Det tenker jeg kommer til å skje nå med den årlige stortingsmeldingen, der dere ser nøyaktig hvordan det ligger an med hensyn til gjennomføring av langtidsplanen, men også gjennom de årsrapportene vi leverer nå, som beskriver rapporteringen.

Jeg vil si at på mange måter har Stortinget også klargjort ansvaret for utvikling av Forsvaret, og dermed kan man også lettere gå inn og peke på hvem som ikke har fått til å oppnå de målsettingene – slik det er fra i fjor høst.

Jeg kjenner på det, jeg kjenner at når det gjelder det ansvaret, pekes det på meg. Jeg har heldigvis flinke folk rundt meg og god samhandling i sektoren, med Forsvarsbygg, Forsvarsmateriell og Forsvarets forskningsinstitutt, og jeg vil også ta med Nasjonal sikkerhetsmyndighet, som spiller en viktig rolle i utviklingen av Forsvaret. Vi møtes månedlig og kvartalsvis for å gå gjennom gjennomføringen av langtidsplanen.

Carl I. Hagen (FrP): Og du er enig i at når du får mye større ansvar, har du også mye større risiko?

Eirik Johan Kristoffersen: Ja, det er større risiko for at jeg personlig kan gjøre feil, men det er også større risiko for at man ikke når målsettingene uten den helhetlige plasseringen av ansvar.

Møtelederen: Da er det Naomi Ichihara Røkkum.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Beklager at jeg var ute en tur – jeg måtte være med på en avgivelse i en annen komité.

Mine spørsmål går mye på dette med økonomi. I høringen nå – heldigvis har jeg gode medhjelpere – så du:

«Våre spesialstyrker leverer på beredskapsoppdrag (...) hver eneste dag.»

Jeg lurte på om det er andre deler av FS, utenom MJK, som er i en vanskelig økonomisk situasjon, og som derfor forteller deg at de ikke kan levere på de beredskapsoppdragene de har.

Eirik Johan Kristoffersen: Ja, som jeg sa: Hele Forsvaret er i en vanskelig driftssituasjon ...

Naomi Ichihara Røkkum (V): Kan du svare spesielt for spesialstyrkene?

Eirik Johan Kristoffersen: For å ta spesialstyrkene spesielt: Jeg har flere bekymringer som jeg tenker må løses med ekstra tildelinger i revidert nasjonalbudsjett.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Kan du utbrodere litt? For vi har ikke fått et godt svar på det.

Eirik Johan Kristoffersen: Ja, jeg kan utbrodere litt. Det ene er behovet for samtrening innen alt det vi kaller system kontraterror – altså alt det som inngår i det som var min kjerneoppgave da jeg var i spesialstyrkene, nemlig å kunne løse vanskelige samtreningsoppdrag, sammensatte oppdrag i en kontraterrørsituasjon. Det har vært øvd for lite på det i det siste. Noe av det skyldes manglende finansiering, så vi må prioritere å trene både Luftforsvaret, Sjøforsvaret og spesialstyrkene sammen i en slik sammensatt operasjon.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Betyr det da at vi har hatt manglende beredskap på kontraterror nå?

Eirik Johan Kristoffersen: Nei, det har vi ikke. Jeg har ikke fått det flagget rødt, jeg har fått bekymringer rundt det. Vi vet også dette – hvis vi ser tilbake på den perioden vi har vært gjennom: Spesialstyrkene leverte på uttrekket fra Kabul, de leverte på situasjonen i Sudan. De har levert på de oppdragene de har fått, men jeg

er bekymret for evnen til samvirke, som på en måte er kjernen, også fordi spesialstyrkene er opptatt med støtten til Ukraina og en rekke andre oppdrag.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Dette fikk jeg ikke et godt svar på fra statsråden, så jeg spør deg også, for du har sikkert sendt grunnlaget: Hvor mye av de 249 mill. kr til Forsvarets spesialstyrker som ble omfordelt i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, kan gå til økt satsing, til øving og til å framskynde etablering av maritim innsatsskvadron? Hvor mye er det som går til å dekke eksisterende forpliktelser og bundne utgifter? Om du ikke har presise tall, kom gjerne med en andel.

Eirik Johan Kristoffersen: En andel, ja. Det vi har bedt om, er ca. 250 mill. kr i revidert nasjonalbudsjett. Av det har vi tenkt at 120 mill. kr går til det vi kaller internasjonalt virksomhet, altså virksomhet sammen med allierte, f.eks. treningen i Ramsund og det vi gjør i andre land. For eksempel har vi nå folk i USA som læres opp på de nye båtene, for å være klare til de kommer. Vi har tenkt at 80 mill. kr går til drift, altså det som inngår i den driften som er den grunnleggende utfordringen, herunder bl.a. også oppbyggingen av SOTG-en, økt bemanning. Så kommer rundt 50 mill. kr til å bli brukt opp mot det vi gjør med hensyn til både å erfare og støtte Ukraina.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Så det er satt av ikke bare til FS generelt, men også MJK og Forsvarsbygg spesielt, knyttet til dette?

Eirik Johan Kristoffersen: Nei, de 250 mill. kr er ikke satt av til Forsvarsbygg.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Nei. Hva med tidligere år, 2023–2024, og i år – spesielt mot MJK og Forsvarsbygg?

Eirik Johan Kristoffersen: Forsvarsbygg har jo sin egen strøm, det går slik sett ikke via Forsvaret, det går på investeringsporteføljen.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Men kjenner du til det, særlig siden det er SOTG vi snakker om? Det er vanskelig å trene uten bygg også.

Eirik Johan Kristoffersen: Da må jeg be om hjelp når det gjelder investering.

Kåre Haugen: Som sagt er det jo i investeringsplanen, og det er en eiendom, bygg og anleggs-bit av den. Det er da synlig for Forsvarsbygg og oss hva som opprinnelig var planlagt av byggeprosjekter i langtidsplanen, også i Ramsund. Vi gir da oppdrag om typer

forprosjekter for å planlegge, noe som typisk tar litt tid med jegere, som har bygg som ikke er helt A4.

Den prosessen pågår jo. Som sagt er det forskuttert penger til en kaserne. Vi vet vi trenger de rommene, selv om det var litt mer spørsmål rundt de andre byggene. Så har dykkerbygget kommet opp – det er stengt og har gjort at det er akutt. Da gjør vi også noe med det, og da vil de få «tasking» om å gjøre umiddelbare tiltak. Det kan være brakker, mange forskjellige løsninger, og i løpet av et års tid et midlertidig bygg som vi har tenkt gjenbrukt til alliert øving senere også. Alt dette er det gitt oppdrag på, og pengene er frigjort ...

Naomi Ichihara Røkkum (V): Beklager at jeg avbryter – noen andre har sikkert allerede forklart deg hvorfor. Er det en grunn til at man ikke gjorde noe med disse alternative løsningene tidligere?

Eirik Johan Kristoffersen: Jeg kan si at hovedgrunnen er at vi hadde en plan om at man kunne bruke dykkerbygget, bruke det mens man bygde nye, og så rehabilitere det. Den planen ble rett og slett feid unna i fjor, så det går ikke an å bruke det bygget lenger. Å flytte ut av det var også en stor operasjon, og da må vi finne midlertidige løsninger. Da er det viktig at de midlertidige løsningene også kan gjenbrukes senere, for vi forventer fortsatt høy og økt alliert aktivitet i Ramsund og høy trenings- og øvingsaktivitet også fra andre enn dem som er etablert i Ramsund. Marinejegerkommandoen, Forsvarets spesialkommando og andre kommer til å bruke Ramsund framover også.

Jeg vil også si at det vi nå gjør med å se Kystjegerkommandoen og Minedykkerkommandoen, hele utviklingen av Sjøforsvaret i Ramsund, som sjef Sjøforsvaret sikkert kommer tilbake til, i en helhet, tenker jeg kommer til å gi bedre og billigere løsninger enn det vi hadde hatt hvis vi så hver enkelt sak for seg selv. Det er den helheten jeg er litt ute etter. Forsvaret må finne nye, billigere og bedre løsninger også for framtiden. Derfor har jeg vært opptatt av at det effektiviseringskravet vi har i Forsvaret, må gjelde. Vi må finne nye løsninger for framtiden. Krigen i Ukraina viser det. Det er mulig å finne raskere, bedre og billigere løsninger enn det som opprinnelig ligger i prosjekter. Da må vi se helheten i dette.

Møtelederen: Vi har bitte lite grann ekstra tid fordi vi hadde et forfall, så vi rekker et veldig kort spørsmål fra Eivind Drivenes.

Eivind Drivenes (Sp): Det er interessant å høre på svarene dine. Jeg tenker nå, helt på slutten: Hadde du hatt en større finansering i forrige langtidsplan, er det noe du ville ha gjort annerledes for å nå målet for 2026?

Eirik Johan Kristoffersen: Ja, helt opplagt, da hadde jeg fulgt planen. Da hadde jeg fulgt den planen som lå til grunn. Det ville ha dukket opp ting underveis allikevel. Den forrige langtidsplanen tok heller ikke høyde for kvarter for dem som skulle være i Ramsund, men det hadde vi jo oppdaget. Hadde vi hatt nok penger hele tiden, kunne vi ha gjort det raskere. Vi har fulgt den planen som var lagt, men det er klart at med mer penger kunne man ha ansatt enda flere folk tidligere.

Det har sjef Marinejegerkommandoen vært veldig opptatt av, og det støtter jeg ham i. Det tar tid å utdanne folk. Når vi regner ledetid for en marinejeger, som da er kjernen, tar det to år fra han møter på seleksjon, til han er utdannet. Så kan man legge til: Når er han erfaren? Det tar jo enda lengre tid. Men det tar minimum to år.

Tilbake til noen av de tidligere kommentarene: Når vi skal etablere den fjerde SOTG-en, må det også skje en kompetanseoverføring, og man må sette sammen den styrken på en slik måte at det er både erfarne og nye. Det er jeg trygg på at Marinejegerkommandoen kommer til å gjøre på en god måte.

Møtelederen: Da er vi kommet til avslutningen. Hvis du ønsker det, har du mulighet til kort å si noen ord, helt på tampen.

Eirik Johan Kristoffersen: Takk for at jeg ble invitert, og takk for gode spørsmål.

Det er en ganske sammensatt portefølje å styre utviklingen av hele forsvarssektoren, og spesielt Forsvaret. Jeg vil si – bare for å være tydelig på det – at romertallsvedtak er noe som sitter i ryggmargen på forsvarsansatte. Når man går igjennom og ser på ting som er sagt og gjort, går man ofte tilbake og sjekker romertallsvedtakene, for det betyr noe – bare for å være overtydelig på det – det har Stortinget bestemt.

Med den nye langtidsplanen, og med det nye styringssystemet som departementet har vedtatt, er jeg trygg på at vi kommer til å få en raskere og bedre gjennomføring av etableringen av den fjerde SOTG-en. Dette startet 1. januar 2025 med den nye langtidsplanen. Jeg er ganske trygg på at vi i 2028 kommer til å ha en operativ evne som er god, og jeg er også trygg på at vi kommer til å være etablert med de første folkene i Ramsund i 2026.

Så tar jeg forbehold, for noe av materiellet bestiller vi fra nære allierte. For eksempel kommer de tre fartøylene som vi skal ha, fra USA. Det er en «Foreign Military Sales»-anskaffelse. Det betyr at det er amerikanske myndigheter som får dette fra leverandøren, og som sier når vi får det – på samme måte som med f.eks. Hercules-flyene som vi hasteanskaffet for noen år siden.

Jeg tenker at hovedutfordringen i Forsvaret var balansen mellom struktur og økonomi. Det har Forsvarets forskningsinstitutt også påpekt, det påpekte jeg i fagmi-

litært råd, og det er nå rettet opp i. Det er jeg veldig glad for. Allikevel må Forsvaret fortsatt finne bedre, billigere og raskere løsninger, og vi må lære av Ukraina.

Jeg vil bare si til slutt: Når det kommer analyser nå som sier at langtidsplanen ikke er finansiert fram til 2036, har ikke jeg stilt meg bak dem, for jeg mener at vi må gå enda grundigere inn og se på om det er noe vi har lært nå, spesielt med tanke på det som skjer i Ukraina, som gjør at vi kanskje må endre tankegangen og tenke mer effekt framfor tradisjonell plattformtenking.

Oppgaven min nå er å utvikle morgendagens forsvaret og ikke bare en oppgradert versjon av gårdsdagens forsvar. Det kommer til å stille krav til en tett dialog mellom meg og politisk ledelse, og også om god informasjon til Stortinget, tenker jeg.

Møtelederen: Tusen hjertelig takk.

Da tar komiteen pause fram til kl. 13.30.

Høringen ble avbrutt kl. 13.22.

Høringen ble gjenopptatt kl. 13.30.

Høring med sjef Sjøforsvaret kontreadmiral Oliver Berdal, sjef Forsvarets spesialstyrker generalmajor Joar Eidheim og direktør i Forsvarsbygg Thorbjørn Thoresen

Møtelederen: Da starter komiteen opp igjen høringen, og jeg vil ønske velkommen til sjef Sjøforsvaret kontreadmiral Oliver Berdal. Så vil jeg ønske velkommen til sjef Forsvarets spesialstyrker generalmajor Joar Eidheim, som har med seg oberst David Westnes som bisitter. Til slutt ønsker vi velkommen til direktør i Forsvarsbygg Thorbjørn Thoresen, med seksjonssjef for avdeling prosjekt og utvikling Lars-Erik Gustavsen som bisitter. Velkommen til dere alle.

Hver får 5 minutter til innledning, og etter innledningen starter utspørringen. Da er det saksordfører Lysbakken som får 10 minutter, og deretter får partigruppene 5 minutter hver. Så blir det en åpen runde på 15 minutter, og til slutt får dere muligheten til en kort oppsummering, hvis det er ønskelig.

Jeg trenger ikke å gjenta – men jeg gjør det likevel – at det er en åpen høring. Hvis det er behov for å gi gradert informasjon, må dere si fra om det høyt og tydelig.

Da tror jeg rett og slett vi går rett på sak. Vi starter med å gi ordet til sjef Sjøforsvaret. Vær så god, 5 minutter til din innledning.

Oliver Berdal: Takk for det.

Komitéleder, komitémedlemmer: Ramsund orlogsstasjon er Sjøforsvarets største og viktigste base i Nord-Norge. Basen har en strategisk viktig plassering i Ofot-

fjorden, med kort vei ut til Vestfjorden samt kort vei videre nordover gjennom indre leder. Ramsund er formelt en del av avdelingen Sjøforsvarets baser, som er en egen budsjett- og resultatansvarlig avdeling i Sjøforsvaret.

Selv om Ramsund er Sjøforsvarets hovedbase i nord, og både marine- og kystvaktfartøyer er hyppige brukere av basen, er det veldig viktig for meg å presisere at denne basen også huser en rekke andre avdelinger som ikke er en del av Sjøforsvaret, herunder Forsvarets spesialstyrker, Forsvarsmateriell, Forsvarets logistikkorganisasjon, Forsvarsbygg og Cyberforsvaret.

Sjøforsvaret har den formelle rollen som lokasjonsmyndighet for alle våre baser, inklusive Ramsund. Dette innebærer at Sjøforsvaret har ansvar for drift av basen med de fellesfunksjonene som er nødvendige for også å støtte og koordinere basens andre brukere.

Basert på diskusjonene så langt i dag er det et lite, etterlatt inntrykk av at aktiviteten på Ramsund er stoppet og basen stengt. Da må jeg bare presisere at det kun er ett bygg i Ramsund som er stengt for bruk, og det har vært diskutert tidligere i dag. All annen drift går akkurat som normalt.

Ramsund består av eiendom, bygg og anlegg av ulik alder og med varierende tilstand, herunder infrastruktur som spriker fra opp mot 100 år gammel til det nyeste bygget, som er vel 10 år gammelt. Drift og vedlikehold av bygningsmassen i Ramsund ivaretas av Forsvarsbygg. Det gjelder også for kaianlegg, som er en svært viktig del av enhver maritim base.

Med den betydelige satsingen på Forsvaret som inneværende langtidspan legger opp til, vil det være store og viktige eiendoms-, bygge- og anleggsprosjekter i Ramsund i årene framover. Herunder vil infrastruktur knyttet til nye ubåter, nye fregatter og ikke minst de kommende standardiserte fartøylene – i form av både kaianlegg samt tilhørende bygningsmasser – medføre betydelige investeringer og store prosjekter.

Geografien og topografien rundt Ramsund, med høye fjell på den ene siden og et sund med sterk strøm på den andre siden, er styrende for utviklingspotensialet for denne basen. Herunder vil Ramsund, uansett størrelse på basen, bli en lang og smal base. Det er derfor svært viktig å tenke helhetlig om arealplaner og bygningsmasse for å få til en optimalisert bruk av den begrensede plassen. I tillegg er det viktig å søke kosteffektive løsninger som også legger godt til rette for en framtidig kosteffektiv drift – alt i den hensikt å sikre høy operativitet på de avdelingene som benytter denne basen.

Den betydelige maritime satsingen i langtidspanen og de nevnte begrensningene gjør at en god og helhetlig plan for Ramsund er svært viktig.

Spesialstyrkene har i mange tiår hatt et viktig fotavtrykk i Ramsund, spesielt Marinejegerkommandoen.

Ramsund er en viktig base med svært gode trenings- og øvingsmuligheter for norske og allierte spesialstyrker både på og utenfor basens områder. Opprettelsen av en maritim innsatsskvadron i Ramsund og spesialstyrkenes bruk av Ramsund med basens skyte- og øvingsfelt er et viktig element som ivaretas som en del av den helhetlige videreutviklingen av basen som nå pågår.

I tillegg ønsker jeg å nevne at det er begrenset med lange dypvannskaier i Nord-Norge. Ramsund er derfor viktig for våre allierte i NATO, og det er også vedtatt ytterligere utbygging av NATO-infrastruktur i Ramsund, herunder større dypvannskai. Våre nærmeste allierte viser stor interesse for basen.

Jeg ønsker også å legge til at Ramsund er et av de prioriterte områdene som inngår i Supplementary Defense Cooperation Agreement mellom Norge og USA. I tillegg til Norges satsing på basen må det også tas høyde for at USA får dekket behov innenfor basens geografiske utstrekning. Helhetsplanen for å videreutvikle Ramsund må ta tilstrekkelig høyde for nettopp dette.

Etableringen av en ny maritim innsatsskvadron skal gi Forsvaret økt tilgjengelighet og utholdenhet for sine spesialstyrker. Sjøforsvaret vil gjøre sitt ytterste for å støtte opprettelsen og driften i Ramsund, herunder støtte slik at spesialstyrkenes evne til trening, øving og operasjoner i samarbeid med nære allierte i nordområdene får best mulig forutsetninger.

For å lykkes med dette arbeidet er det viktig at den gode dialogen og koordineringen mellom Forsvarets spesialstyrker, Sjøforsvaret og Forsvarsbygg om videre utvikling i Ramsund fortsetter. Velplanlagte løsninger, med fellesløsninger der det er hensiktsmessig, vil kunne bidra til at et nokså begrenset geografisk areal kan understøtte ulike behov på en god måte. Jeg opplever en tett og god dialog med Forsvarets spesialstyrker og andre avdelinger som benytter Ramsund. Vi har alle en gjensidig interesse av et tett og godt samarbeid, og Sjøforsvaret er hundre prosent forpliktet til å bidra til at vi i fellesskap lykkes med de satsingene som Stortinget har vedtatt.

Takk for oppmerksomheten.

Møtelederen: Tusen takk skal du ha. Da går ordet videre til sjef Forsvarets spesialstyrker – 5 minutter.

Joar Eidheim: Komiteleder, komitémedlemmer: Takk for invitasjonen til høringen. Mitt navn er Joar Eidheim, og jeg er sjef for Forsvarets spesialstyrker. Forsvarets spesialstyrker er en strategisk ressurs og består av FS stab, Marinejegerkommandoen, Forsvarets spesialkommando og helikopterskvadronen 339.

Vårt personell skal være spesielt selektert, trent og utrustet for å løse noen av Forsvarets mest krevende oppgaver – i fred, krise og krig. Etter om lag 20 år med

operasjoner i utlandet har de norske spesialstyrkene dreid prioriteringen mot nasjonalt forsvar.

En troverdig operativ evne til å gjennomføre operasjoner i Arktis og nordområdene setter høye krav til personell, materiell og understøttelse. Etableringen av en maritim innsatsskvadron, SOTG, i Marinejegerkommandoen med utgangspunkt i Ramsund forventes å gi Forsvaret økt tilgjengelighet og utholdenhet på sine spesialstyrker. Samtidig vil investeringen øke spesialstyrkenes evne til trening, øving og operasjoner i samarbeid med nære allierte i nordområdene.

For å lykkes med ferdigstillingen av den nye maritime SOTG-en i Ramsund er Forsvarets spesialstyrker avhengige av at alle innsatsfaktorene er på plass – finansiering, personell, materiell, eiendom, bygg og anlegg. Jeg vil samtidig understreke at full operativ evne først vil oppnås når SOTG-en er tilstrekkelig trent og øvd.

I lys av ambisjonene for Forsvarets spesialstyrker i tidligere og gjeldende langtidsplan har den gjennomgående rapporteringen på dette arbeidet vært for lite og for sent.

Finansiering: Grunnfinansieringen av Forsvarets spesialstyrker har ikke vært og er ikke tilstrekkelig. Dette er rapportert over tid. Det er min vurdering at dette er hovedårsaken til at vi i dag står i en krevende økonomisk situasjon. Min beslutning om forsering av årsverk for utdanning og trening av personell for å svare ut strukturutviklingsoppdraget er ikke hovedårsaken til FS' anstrengte økonomi.

Personell: Opptappingsplanen for personell til spesialstyrkene, herunder til ny maritim SOTG, tilsier at de siste planlagte årsverkene tilføres i 2027. Deretter må personellet trenes og øves for å bidra til å nå full operativ evne. Basert på krav om full operativ evne i 2026 besluttet jeg å forserer opptappingsplanen for utdanning og trening av personell. Jeg anså risikoen knyttet til denne beslutningen å være akseptabel på det tidspunktet den ble fattet. Tiltakene ble rapportert til forsvarsstaben.

Materiell: De nye spesialstyrkebåtene er som kjent forsinket. Årsaken til dette er forhold mellom amerikanske myndigheter og den amerikanske leverandøren. Spesialstyrkene har meget god dialog med amerikansk side, og planen for mottak og implementering av fartøyene er på plass. I lys av betydelige utfordringer knyttet til øvrige innsatsfaktorer vurderer jeg konsekvensen av forsinkelsen knyttet til spesialstyrkebåtene som relativt liten. Dette begrunnes med at Marinejegerkommandoen har iverksatt avbøtende tiltak i samarbeid med våre allierte. Øvrige planlagte materiellanskaffelser til ny maritim SOTG, eksempelvis personlig utstyr, er derimot av større bekymring. Det aktuelle materiellprosjektet ble iverksatt så sent som i 2024 og er betydelig underfinansiert.

Eiendom, bygg og anlegg: Dialogen med Forsvarsbygg knyttet til utarbeidelse av en EBA-plan som ivaretar spesialstyrkenes behov på Ramsund, har vært meget god. Skader på spesialstyrkenes eksisterende bygg, den økonomisk krevende situasjonen samt behovet for å ivareta berørt personell har ført til beslutningen om at aktiviteten i Ramsund opphører fra juni 2025. Dette får konsekvenser for spesialstyrkenes evne til trening, øving og operasjoner i samarbeid med nære allierte i nordområdene. Aktivitet kan gjenopptas så snart en tilfredsstillende EBA-løsning er realisert.

Avslutningsvis vil jeg si at Forsvarets spesialstyrker gjennomgående har rapportert til Forsvarsstaben om status og utvikling knyttet til den planlagte realiseringen av ny maritim SOTG med utgangspunkt i Ramsund, fra 2021 og fram til i dag.

Takk for oppmerksomheten.

Møtelederen: Tusen takk skal du ha.

Vi avslutter med innledning fra direktør i Forsvarsbygg, Thorbjørn Thoresen. Vær så god – 5 minutter.

Thorbjørn Thoresen: Komiteleder og øvrige komitémedlemmer: Først vil også jeg få takke komiteen for invitasjonen og anledningen til å belyse Forsvarsbyggs bidrag til en helhetlig utvikling av Ramsund orlogsstasjon, i lys av langtidsplanen, herunder de tiltakene som skal understøtte etableringen av ny maritim innsatsskvadron, også kalt Special Operations Task Group, SOTG.

Forsvarsbygg er én av seks etater i forsvarssektoren, og vårt oppdrag er å fremskaffe, forvalte, drifte og vedlikeholde eiendom, bygg og anlegg til understøttelse av Forsvaret og de andre etatene i sektoren i fred, krise og krig.

For å kunne se utviklingen av EBA for SOTG ved Ramsund orlogsstasjon må man se på dette prosjektet som del av en helhetlig utvikling av Ramsund. Ramsund er en arealmessig liten base, og vi har begrensede muligheter for utvidelse av basen på grunn av topografi, grunnforhold og annen sivil bebyggelse og infrastruktur.

Som et ledd i en helhetlig utvikling av Ramsund fikk Forsvarsbygg i mars 2021 i oppdrag å gjennomføre en konseptvalgutredning for utviklingen av Ramsund som Sjøforsvarets hoved- og logistikkbase i Nord-Norge. Utredningen omfattet bl.a. en grundig behovskartlegging, som ble gjennomført i nært og godt samarbeid mellom Forsvarsbygg og relevante brukere av Ramsund orlogsstasjon – dette for å identifisere både nåværende og fremtidige behov.

EBA-behovene for den maritime innsatsskvadronen inngikk i kartleggingen, sammen med økte behov for EBA knyttet til andre kommende materiellprosjek-

ter. Videre mottok Forsvarsbygg oppdrag om å utarbeide forprosjekt for EBA for SOTG i slutten av desember 2021, med frist for ferdigstilling i januar 2023. Som en del av arbeidet med forprosjekt for SOTG og konseptvalgutredning for Ramsund som helhet ble det anbefalt en løsning der EBA-behov for SOTG og to andre kommende materiellprosjekt skulle løses i fellesskap ved et felles bygg, som vi kaller fellesbygget.

Dette ble ansett som en nødvendighet, gitt de begrensede arealmessige mulighetene i Ramsund, og ikke minst for å kunne løse behovene innenfor de gitte kostnadsrammene for prosjektene. Forprosjekt for SOTG ble levert i januar 2023 og omhandlet en EBA-løsning innenfor gitt styringsramme og med ferdigstilling innen utgangen av 2026. Oversendt forprosjekt viste til avhengigheten mot de øvrige prosjektene som er under planlegging i Ramsund, og foreslått fremdrift mot ferdigstilling av EBA for SOTG forutsatte at også de øvrige prosjektene ble gjennomført i henhold til denne planen.

Det ble bl.a. forutsatt flytting av dagens adkomst til Ramsund, omlegging av eksisterende infrastruktur i bakken og å påbegynne utfylling av kaiområdet før arbeidene med fellesbygget kunne starte opp. Dette prosjektet, Ramsund – forberedende tiltak, ble anbefalt å starte opp sommeren 2023 for å holde fremdriften for EBA til SOTG.

Forsvarsbygg mottok gjennomføringsoppdrag for EBA til SOTG i juni 2023, og gjennomføringsoppdrag for de øvrige materiellprosjektene som skulle inngå i fellesbygget, ble mottatt i henholdsvis mars og august 2024. Gjennomføringsoppdraget for de nevnte forberedende tiltak i Ramsund ble mottatt i juni 2024.

På forespørsel fra Forsvarsdepartementet deltok Forsvarsbygg i juni 2024 i en kartlegging knyttet til hvilke forutsetninger som måtte være til stede for at SOTG skulle kunne etablere seg og operere ut fra Ramsund innen utgangen av 2026. For EBA ble det her antatt at SOTG kunne operere ut fra eksisterende kapasiteter frem til ny EBA for SOTG sto klar, men det ble pekt på en kritisk mangel på forlegningskapasitet i Ramsund. Kort tid etter, i juni 2024, mottok vi gjennomføringsoppdrag for etablering av 50 nye kvarter i Ramsund.

Dykkerbygget i Ramsund har vært planlagt videreført som en sentral kapasitet for MJK og i etableringen av SOTG. Tilstanden til dykkerbygget har i flere år vært overvåket på grunn av utfordrende grunnforhold og påbegynte setningsskader. Etter flere hendelser med store nedbørsmengder og flom i 2024 har disse skadene akselerert, etter hvert til et slikt nivå at Forsvarsbygg i november 2024 anbefalte bruker å flytte ut av bygget for å ivareta nødvendig sikkerhet for personell og materiell.

Per i dag er alle godkjente prosjekter i Ramsund igangsatt. Det er planlagt at nye forlegningskapasiteter

skal stå ferdig innen utgangen av 2026. Forberedende tiltak med adkomst og infrastruktur vil ha fysisk oppstart ved årsskiftet 2025/2026, og planlagt ferdigstilling av fellesbygget er innen utgangen av 2028. Det understrekes imidlertid at dette er en svært ambisiøs tidsplan, med liten margin for uforutsatte hendelser eller utfordringer i entreprenørmarkedet – og det siste er ganske påtagelig i Nord-Norge for tiden.

Forsvarsbygg har i tillegg mottatt gjennomføringsoppdrag for umiddelbare og midlertidige tiltak for å erstatte kapasiteten i dykkerbygget, i tillegg til å utrede en permanent erstatning. Dette arbeidet vil starte umiddelbart.

Takk for oppmerksomheten.

Møtelederen: Tusen takk skal du ha.

Da går vi over til komiteens utspørring. Vi starter med saksordfører Audun Lysbakken, som har 10 minutter.

Audun Lysbakken (SV): Takk til alle tre.

Jeg begynner med spørsmål til Eidheim: Du sa at gjennomgående rapportering har vært for lite og for sent – jeg tror det er korrekt gjengitt. Kan du utdype det?

Joar Eidheim: For å realisere dette strukturelementet trenger vi, som jeg pekte på, fire – faktisk fem – innsatsfaktorer: Det er finans, personell, materiell, EBA og også IKT, som ble nevnt. Det vi har sett, er at disse innsatsfaktorene ikke har hatt planer som i tilstrekkelig grad har vært finansiert, slik at vi kunne nå det opprinnelige målet i 2026. Så tidlig som mot slutten av 2021 rapporterte min forgjenger bekymring om framdrift, og i den perioden jeg har vært sjef, fra 2022, har jeg også rapportert om manglende framdrift, særlig på årsverksbane, som er nødvendig for å kunne nå full operativ evne.

Audun Lysbakken (SV): Så dere har rapportert inn disse bekymringene og opplevd å ikke bli hørt høyere opp?

Joar Eidheim: Mitt ansvar er å sikre at min sjefs beslutninger er informerte, så jeg informerer oppover, og så gjør vi alt vi kan for å løse oppdragene innenfor de rammene vi har, og det har spesialstyrkene gjort.

Audun Lysbakken (SV): Jeg oppfattet det forsvarssjefen sa i sted, som at han avviste at det kunne vært gjort mer tidligere knyttet til oppbemanning. Det er altså, slik jeg forstår deg, ikke din oppfatning?

Joar Eidheim: Jeg deler ikke den oppfatningen, nei.

Audun Lysbakken (SV): Hva burde vært gjort?

Joar Eidheim: Vi har rapportert at for å nå målene burde vi hatt en tidligere, eller en framskyndet, årsverksoppbygging.

Audun Lysbakken (SV): Finansiering er selvfølgelig en del av det, men utover det, hadde det vært mulig å begynne tidligere med den oppbemanningen?

Joar Eidheim: Som sagt respekterer jeg fullt ut forsværssjefens tverrprioriteringer, men mitt ansvar er å sikre at de er informerte, så i min rapportering har jeg anbefalt en framskyndet årsverksbane for å kunne nå målet.

Audun Lysbakken (SV): Forsvarssjefen meldte til departementet i september 2023 at målet om full operativ evne i 2026 ikke var realistisk. Er det din oppfatning at det burde og kunne vært gjort mer før 2023 – som da ville gjort det mulig å nå målet?

Joar Eidheim: Igjen, i dette tilfellet: Dersom en har en tidligere prioritering i denne perioden av alle innsatsfaktorene, ville det vært mulig å realisere dette strukturelementet.

Audun Lysbakken (SV): Hvordan ble det tatt imot i spesialstyrkemiljøet da beskjeden kom i 2024 om at målet var oppgitt?

Joar Eidheim: Målet er skjøvet på, vil jeg kanskje si. Når vi ser at innsatsfaktorene ikke er på plass til 2026, sikter vi mot de nye målene. Spesialstyrkene gir ikke opp. Vi fokuserer på målet og jobber med å få på plass alle innsatsfaktorene.

Audun Lysbakken (SV): Takk.

Jeg har et spørsmål til Thoresen. Hvis vi går tilbake til den perioden der – fram til forsværssjefens beskjed til departementet om at det ligger an til forsinkelse – er det noe Forsvarsbygg kunne gjort tidligere knyttet til EBA-situasjonen som ville hatt noe å si for framdriften?

Thorbjørn Thoresen: Nei, det tror jeg egentlig ikke vi var i posisjon til. Det er klart, vi er jo oppdragsstyrt. Det vil si at vi responderer på de oppdragene vi får fra departementet om ny struktur – nå fra forsværssjefen via porteføljestyret – men vi har selvfølgelig også en rådgiverrolle inn mot departementet og Forsvaret.

Når det gjelder de operative behovene som Forsvaret har – og da i dette tilfellet spesialstyrkene – er ikke vi involvert i de prioriteringene som gjøres der når det gjelder styrkeoppbygging, før på et litt senere stadium, naturlig nok. Jeg kan ikke se at vi kunne gjøre noe mer der for å akselerere på EBA-siden for Ramsund, men situasjonen totalt sett på Ramsund, som for øvrig i den EBA-porteføljen vi forvalter, er at det har vært et stort etter-

slep når det gjelder vedlikehold. Tilstandsgraden har blitt forverret gjennom flere tiår. Hvis man hadde brukt midler på Ramsund tidligere og prioritert annerledes i totalporteføljen, kunne utgangspunktet vært annerledes, men det er egentlig veldig kontrafaktisk tenkning, sånn som jeg ser det.

Audun Lysbakken (SV): Du nevner at det i 2024 er værhendelser og annet som gjør at situasjonen rundt dykkerbygget blir verre. Gitt at denne bygningsmassen er såpass gammel og slitt som den er, var det ikke egentlig åpenbart, helt fra Stortinget fattet dette vedtaket, at bygningsmassen kom til å bli en utfordring knyttet til å nå målet om full operativ evne i 2026?

Thorbjørn Thoresen: Nå er jo dykkerbygget, som er ett bygg og selvfølgelig kritisk viktig for aktivitetene til FS, fra siste halvdel av 1980-tallet, tror jeg. Det er langt unna det eldste bygget i Ramsund. Det var setningsskader som vi har fulgt opp over flere år, i bygget tidligere, og det er i og for seg ikke så uvanlig. Dette er et område hvor setningsskader er relativt vanlig og blir håndtert. Det som endret seg her, var at de klimatiske forholdene har endret seg totalt sett, med økte nedbørsmengder, større fare gjennom utløsning av jordskred og – som vi hadde her – et sørpeskred. Det er kvikkleire i området. De store nedbørsmengdene og til slutt et sørpeskred fikk såpass store konsekvenser for bygget at det var noe mer enn å håndtere vanlige setningsskader. Det var rett og slett høyrisiko å gå inn i bygget.

Vi brukte tidligere Multiconsult for å gå gjennom bygget for å gjøre en tilstandsvurdering av bruken videre, med de setningsskadene som var. Det var litt tidlig i 2024, og bare noen måneder etterpå skjedde dette. Det var nok en ting man ikke kunne forutse. De klimatiske endringene vi står overfor, vet vi om alle sammen, og det krever mer av oss på byggherresiden og ikke minst på vedlikehold og drift, men de er vanskelige å forutse. Jeg tror ingen her forutså det som skjedde der. Heller ikke eksternt bistand kunne forutse det.

Audun Lysbakken (SV): Jeg vil spørre deg igjen, Eidheim: Den rapporteringen som dere kom med tidlig, om at det skjedde for lite og gikk for sent, i hvilken grad var EBA-situasjonen del av det fra begynnelsen?

Joar Eidheim: Det er sammenfallende med det som sjefen for Forsvarsbygg sier. Vi har vært bekymret og har rapportert om etterslep på vedlikehold av bygget. Samtidig – som det blir pekt på her – er det slik at denne infrastrukturen var en del av den helhetlige løsningen, så når den nå er kondemnert, må vi ta hensyn til det når vi igjen ser på den helhetlige planen.

Møtelederen: Da går vi til den partivise utspørringen, og vi starter med 5 minutter fra Arbeiderpartiets Frode Jacobsen.

Frode Jacobsen (A): Først til Berdal – eventuelt kan andre kommentere også.

Du ga en beskrivelse av aktiviteten på Ramsund. Jeg vet ikke om det på en måte går an å lage en enkel skalering av hvor stor andel av aktiviteten på Ramsund SOTG-en utgjør i forhold til alt annet – hvis det går an å dele opp i noen prosenter f.eks.?

Oliver Berdal: Jeg kan prøve å tegne et overordnet bilde, og så må jeg nok suppleres litt av sjef Forsvarets spesialstyrker.

I Ramsund er det et par hundre årsverk som jobber. Vi har verksteder i Ramsund, Sjøforsvarets verksteder, som vedlikeholder kystvaktfartøy og marinefartøy. Vi benytter Ramsund på daglig basis som base for kystvaktfartøy, og også den ubåten vi til enhver tid har i Nord-Norge, benytter Ramsund som base. Det vi har av annen aktivitet fra Marinens side, er hyppig innom Ramsund, så Ramsund er et sted der det skjer veldig mye, også utenom spesialstyrkenes aktivitet, som er veldig stor.

Når det gjelder faste, permanente årsverk i Ramsund, er de primært knyttet til verkstedsdriften som den største enkeltarbeidsgiveren, da utenom Sjøforsvarets drift av basen. Du kan si at Sjøforsvaret er den største permanente aktøren i Ramsund, og så kommer Forsvarets spesialstyrkers aktivitet i tillegg til dette, men det tror jeg sjef FS er bedre til å svare på.

Joar Eidheim: Da vil jeg følge opp med å slå fast at det var så mye som 20 000 døgn i fjor i Ramsund – det er summen av egen og alliert aktivitet på Ramsund. Det er i hvert fall en måte å beskrive omfanget av aktiviteten på.

Frode Jacobsen (A): Fortsatt til deg, Eidheim: Du ga uttrykk for bekymring for økonomien til spesialstyrkene, og det er jo et gjengangertema. Mener du at det som det ligger til rette for gjennom revidert budsjett i år, heller ikke er nok til at spesialstyrkene kan opprettholde det aktivitetsnivået som er forutsatt?

Joar Eidheim: Den tilsiktede tildelingen over revidert nasjonalbudsjett er i hovedsak tildelinger øremerket til operasjoner. Utover det dekker de årsverk, årsverksøkning, lønnskompensasjon og pensjon. Det er i liten grad økning i driftsbudsjettet. Driftsandelen er relativt liten.

Frode Jacobsen (A): Bare så jeg skjønner det: Er det sann at dere ikke får en økning som vil kunne øke aktiviteten, eller er det tilstrekkelig for å holde aktiviteten på samme nivå som f.eks. i fjor?

Joar Eidheim: Jeg vil si det forhindrer ytterligere forverring.

Frode Jacobsen (A): Ytterligere forverring – forverring i forhold til hva?

Joar Eidheim: Økonomien er krevende, som flere har påpekt. En tilsiktet tildeling over revidert nasjonalbudsjett er definitivt til hjelp, men det løser ikke hele problemet.

Frode Jacobsen (A): Ok.

Til Thoresen, og det gjelder problematikken rundt EBA: Jeg husker ikke om du kanskje også var her da vi hadde høring om F-35. Det virker som en gjentakende utfordring eller som et problem, ville noen sagt, at man ikke planlegger i tide for hva man faktisk trenger. Da Stortinget i 2020 vedtok at Ramsund skal få en ny SOTG, burde man allerede da kunne si: Hva er det vi da trenger av forlegning, av kaserner, av fellesareal, osv.? Når begynte dere for alvor å planlegge for hvilken EBA som er nødvendig her?

Thorbjørn Thoresen: Som jeg var inne på i stad, fikk vi oppdraget om en konseptvalgutredning for videreutvikling av Ramsund orlogsbase tidlig i mars 2021. Før det er det selvfølgelig saksbehandling og sannsynligvis også både befaringer og innhenting av kompetanse knyttet til både byggene og basen og for så vidt tilkomst, som vi også etter hvert så. Det var i og for seg ikke så veldig lenge etter at dette vedtaket var fattet, at aktiviteten også formelt startet i dialogene mellom departementet og oss. Før vi får en konseptvalgutredning eller oppdrag om det, har det selvfølgelig vært aktivitet og møtevirksomhet mellom etaten og brukeren og departementet.

Møtelederen: Da går ordet videre til meg selv, som skal stille spørsmål på vegne av Høyre. Jeg starter med generalmajor Eidheim.

Vi må tilbake igjen til dette tidspunktet hvor Forsvarsdepartementet oppdager at planen ikke holder; vi når ikke ambisjonen om å opprette en SOTG innen 2026. Da har tidligere forsvarsminister Gram fortalt komiteen at han iverksatte flere tiltak, og de forsøkte fra Forsvarsdepartementets side å finne måter å få realisert dette på likevel.

Var FS involvert i de prosessene, eller var det håndtert av forsvarssjefen alene?

Joar Eidheim: Ikke direkte – Forsvarets spesialstyrker var ikke direkte en del av dette. Men jeg må anta at forsvarsstaben la til grunn den rapporteringen som kom fra FS.

Møtelederen: Ga dere tydelig tilbakemelding om at det ikke var tilstrekkelig med midler? Ga dere beskjed om det først og fremst til forsvarssjefen?

Joar Eidheim: Vi har rutinemessig rapportering til forsvarsstaben. I år er det halvårslige rapporteringer.

Møtelederen: Føler du at du blir tatt på alvor når du melder om det?

Joar Eidheim: Ja, det mener jeg.

Møtelederen: Men ble det fulgt opp i dette tilfellet?

Joar Eidheim: Det er ikke sånn at mine vurderinger og anbefalinger alltid blir tatt til følge, og ikke i dette tilfellet.

Møtelederen: Men mener du at SOTG-en og Stortingets vedtak om det er blitt lojalt og godt fulgt opp fra Forsvarets side?

Joar Eidheim: Mitt råd til forsvarssjefen har vært at en skulle prioritere dette med flere midler og en raskere oppbygging. Så vet vi at forsvarssjefen har fattet andre beslutninger eller prioritert på en annen måte enn det jeg har anbefalt, og det respekterer jeg.

Møtelederen: Hvor er det de prioriteringene har gått? Vi har forsøkt å grave litt i det.

Joar Eidheim: Det overlater jeg til sjefen min å ytre seg om.

Møtelederen: I dag har vi også fått en forsikring om at SOTG-en skal være fullt bemannet innen utløpet av 2026. Er det realistisk?

Joar Eidheim: Det jeg forholder meg til, er ferdigstilling. Med ferdigstilling menes det at alle innsatsfaktorene er på plass. Det inkluderer, som jeg har sagt, at jeg må ha en finansiering på plass, personell, materiell – EBA. Det siste personellet til SOTG-en ankommer i 2026. Så starter en utdanning av disse. Så full operativ evne er vurdert til etter 2028.

Møtelederen: Det har jeg skjönt, men selve oppbemanningen kan nås innen utløpet av 2026, sånn som du ser det?

Joar Eidheim: Personellbanen til denne SOTG-en sier det er 2026.

Møtelederen: Ok.

Så bare litt til det som har skjedd nå i det siste med at MJK trekker seg ut, og det pekes på dykkerbygget. Er det sånn at hvis dykkerbygget hadde fungert fint, hadde

MJK vært der videre, eller er det også et element av økonomi inne i bildet?

Joar Eidheim: Dessverre er det begge disse forholdene. I dag er beslutningen som er gjort i samråd med sjefen for Marinejegerkommandoen, tuftet på mangel-full infrastruktur, bygg og anlegg, men dessverre også på økonomien.

Møtelederen: Det siste er nytt og litt oppsiktsvekkende, for i skriftlig korrespondanse også tidligere i komitéhøringen får vi opplyst om at dette skjer på grunn av bygg, og hvis bygget bedres og alt annet er likt, hadde MJK fortsatt vært der. Men du sier at det også er et klart element av økonomi inne i beslutningen.

Joar Eidheim: Det er riktig. Så for å komme i økonomisk balanse innenfor mitt budsjett må jeg redusere aktiviteten. Det gjelder også for Marinejegerkommandoen, og også for andre deler av spesialstyrkene.

Møtelederen: Hvilken betydning får det for beredskapen?

Joar Eidheim: Forhold som går på operasjoner, kapabilitetsbeskrivelser og beredskap, kan jeg ikke beskrive i en åpen høring.

Møtelederen: Takk.

Bare et siste spørsmål: Vi vet at økonomien i MJK er utfordret, bl.a. av at man har forskuttert stillinger. Er det situasjonen også for andre deler av Forsvarets spesialstyrker?

Joar Eidheim: Jeg har jo ansvar for hele økonomien til spesialstyrkene, og jeg kan beskrive den som krevende for hele spesialstyrken.

Møtelederen: Tusen takk.

Da går ordet videre til Willfred Nordlund, Senterpartiet.

Willfred Nordlund (Sp): Det første spørsmålet går til Joar Eidheim.

Det har vært en diskusjon tidligere om fullt operativt, operativt og til stede, osv. Du sa at fullt operativ evne først vil oppnås når styrkene er tilstrekkelig øvd, gitt også EBA, materiell osv. Så beskriver du en personellbane og opptrappingen av den. Du sa i stad at med dagens bane når man personelltallet som er satt, uten å gå i detaljer om det, i 2026. Var det riktig oppfattet?

Joar Eidheim: Det kan jeg bekrefte.

Willfred Nordlund (Sp): Men fullt operativ evne vil man jo ikke klare å nå, sånn som beskrevet tidligere for så vidt, i tråd med det som var ambisjonen fra politisk

ledelse i Forsvarsdepartementet, i brevet fra desember 2020. Da sitter jeg og lurer på: Når skulle man egentlig ha meldt tilbake om personellsituasjonen, uansett hvordan den var? Med bakgrunn i det som Forsvarsbygg sa, framstår det egentlig som at man ikke ville være i stand til å nå fullt operativ evne. Det ville man egentlig ha skjønt allerede i 2021, gitt den treningen og behovet som oppstår etter at du har ansatt for å nå fullt operativ evne. Selv om alt annet gikk på skinner, ville det ikke teoretisk sett være mulig i 2026. Er det en riktig beskrivelse?

Joar Eidheim: Jeg tror det er riktig å si at dersom personellbanen eller årsverksbanen hadde blitt ressurssatt fra tidlig i perioden, hadde vi kunnet ha disse på plass. Men jeg minner om at målsettingen om å ferdigstille denne SOTG-en inkluderer alle disse innsatsfaktorene.

Willfred Nordlund (Sp): Da er det riktig å si at egentlig måtte man ha startet personellbanen allerede i statsbudsjettet for 2021?

Joar Eidheim: Definitivt.

Willfred Nordlund (Sp): Det skjedde ikke?

Joar Eidheim: Det kom i gang i 2021 og i 2022, men vi har argumentert for en framskynding av denne banen for nettopp å kunne komme ...

Willfred Nordlund (Sp): Hvordan henger det sammen med synkroniseringen mellom EBA og materiell?

Joar Eidheim: Personellet må utdannes, og så må det utrustes, og materiellprosjektet handler delvis om utrustning av personellet – personlig utrustning. Og så må infrastrukturen på plass. Dette handler definitivt om å synkronisere de ulike innsatsfaktorene sett opp mot hverandre.

Willfred Nordlund (Sp): Gitt at det var forsinkelser for fartøyene, selv om det ikke nødvendigvis er betinget for å få operativ evne, gitt EBA-utfordringene – det at man faktisk bestiller KVVU-en etter at man har tatt beslutningene, som er litt uvanlig i statlig sammenheng, for å si det forsiktig. Jeg oppfatter at det du sier nå, er at man kunne klart å løse personellsituasjonen. men en del av det andre, kanskje særskilt materiell, samt at det har skjedd ting ingen hadde klart å forutse med EBA, gjør at man ikke ville kunne nå operativ evne som forutsatt i desember 2020.

Joar Eidheim: Ja, det er riktig at det er usikkerhet og risiko i denne strukturutviklingen, men til planen som

ble lagt tidlig i perioden, rapporterte og anbefalte vi en framskynding, særlig da på årsverksbane.

Willfred Nordlund (Sp): På personell, ja. Det har vi skjønt.

Det siste spørsmålet blir egentlig til Forsvarsbygg. Gitt at det ikke var noen områdeplan og KVVU – som for så vidt beskrevet i langtidsplanen, som ble lagt fram i to omganger i 2020: Dette at man får en bestilling på KVVU i 2021, hvor ofte skjer egentlig det? Det er jo da man lager hele planen – som Berdal fra Sjøforsvaret for så vidt var innom – for hele bruken av basen. Det er litt på siden av saken, men jeg ble litt forundret når man sier at den KVVU-en ikke forelå. Jeg husker ikke alle detaljene fra den langtidsplanen, de har jeg glemt. Hvor vanlig er det?

Thorbjørn Thoresen: Den KVVU-en som kom da, var for videreutviklingen av Ramsund som helhetlig konsept, og så har det selvfølgelig kommet øvrige både SSD-er og konseptvalgutredninger løpende til de forskjellige delprosjektene som inngår i hele utviklingen av basen. Det er mulig bisitter kan svare noe mer presist på akkurat det.

Lars-Erik Gustavsen: KVVU-en fra 2021 var i den forrige langtidsplanen, slik at det var på et annet behov og utgangspunkt enn nåværende langtidsplan.

Hvor vanlig det er: Vel, KVVU-en i 2021 var ut fra det, og så er det revisjoner med hensyn til at det nå er de nye bevilgningene, som medfører økt satsing på bl.a. Sjøforsvarets overflatestruktur, som innebærer ytterligere behov for utvikling av eiendom, bygg og anlegg i Ramsund. Det er sånn sett ikke helt uvanlig at man reviderer eller utvikler videre når det er behov for det.

Akkurat denne KVVU-en er – så vidt jeg kan erindre nå – i vår tredje revisjon, men den første bestillingen, som også omhandlet SOTG, var den i 2021.

Willfred Nordlund (Sp): Etter at Stortinget hadde besluttet at det skulle gjøres?

Lars-Erik Gustavsen: Ja.

Willfred Nordlund (Sp): Ok. Takk.

Møtelederen: Vi går videre til Carl Ivar Hagen fra Fremskrittspartiet.

Carl I. Hagen (FrP): Mitt første spørsmål går til Eidheim. Du sa i din innledning at bevilgningene og sånt – pengene – ikke var og ikke er tilstrekkelige, men samtidig sier du at oppbemanningen av SOTG-en skal være ferdig i løpet av 2026. Betyr det at du har fått penger til 2026 som gjør at du kan oppbemanne?

Joar Eidheim: Forsvarets spesialstyrker består av flere enheter. I dag har det blitt nevnt tre SOTG-er, og dette er den fjerde. Min bekymring knyttet til driftsøkonomisituasjonen er knyttet til min evne til å styrkeprodusere alle disse beredskapsklare enhetene. I tillegg kommer mitt oppdrag om å utvikle et fjerde strukturelement, også kalt den fjerde SOTG-en. Økonomien – grunnfinansieringen, som vi kaller det – er særlig knyttet til rammene som skal gjøre meg i stand til å styrkeprodusere disse beredskapsklare enhetene.

Carl I. Hagen (FrP): Så vidt jeg skjønner, skal denne SOTG-en til Ramsund. Betyr det at personellet som er der, bor i Ramsund, eller er det pendling osv. som foregår? Det lurer jeg på, for når dere planlegger utvidelsen av EBA i Ramsund, tar dere da hensyn til at man i den aldersgruppen jeg skjønner de fleste er i, også har ektefeller og barn? Er det lagt til rette for det når det gjelder skole, når det gjelder barnehage, når det gjelder leiligheter hvor det kan bo en hel familie? Er dette tatt hensyn til i planleggingen?

Joar Eidheim: Jeg kan starte, og så kan sjef for Forsvarsbygg overta.

Jeg kan starte med å si at når det gjelder vår plan for å etablere en SOTG med utgangspunkt i Ramsund, legger jeg i min plan til grunn at det skal være et antall mennesker som har Ramsund som sitt tjenestested, en ledelse, stab og støttestruktur, men så vil deler av strukturen rotere inn til Ramsund for å gjennomføre aktiviteter. Det er ikke nødvendigvis hele denne strukturen som vil ha tjenestested Ramsund til enhver tid.

Carl I. Hagen (FrP): Så SOTG-en er ikke en permanent gjeng med mennesker, det er noen som kommer inn, og noen som går ut – altså et slags turnussystem. Er det slik å forstå?

Joar Eidheim: Det kan til dels forstås på den måten. Jeg minner om at spesialstyrkene er en beredskapsorganisasjon, og vi løser oppdrag både nasjonalt og alliert. En fast tilstedeværelse eller å binde et helt strukturelement til én lokasjon er ikke formålstjenlig. Men som sagt: Ledelse, stab og støttestruktur rundt denne organisasjonen, altså en betydelig del av denne SOTG-en, vil ha Ramsund som fast tjenestested.

Carl I. Hagen (FrP): Kan vi da høre fra Forsvarsbygg om det er lagt til rette for familier?

I tillegg: Du sa at en del skal ferdigstilles i 2026. Er det inngått kontrakter med entreprenører, slik at det nå er fremdrift, og du vet når spaden stikkes i jorden, for å si det sånn?

Thorbjørn Thoresen: For å svare på det første: Det vil ligge på den personalpolitikken Forsvaret til enhver tid velger å ha når det gjelder pendlere, boende, osv. Det er selvfølgelig alltid en utfordring når en ektefelle eller en partner får en stilling et annet sted. Vi forholder oss til det behovet Forsvaret definerer for hva som skal være kvarter, type hybel, og hvor det skal være familieboliger.

På Ramsund i dag er det vel allerede 8 eneboliger, 77 befalskvarter og ca. 138 kvarter for yngre befal, soldater og vernepliktige. Denne kapasiteten skal nå øke med 50 kvarter. Vi forholder oss til det.

Kan du gjenta siste halvdel av spørsmålet?

Carl I. Hagen (FrP): Er det inngått kontrakter med entreprenører?

Thorbjørn Thoresen: Det er ikke inngått kontrakter. Kontrakten på de 50 kvarterene vil sannsynligvis bli signert nå over sommeren, og spadesticket vil skje i løpet av siste halvdel av dette året.

Møtelederen: Da går vi videre til Naomi Ichihara Røkkum og Venstre, som har 5 minutter.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Jeg ønsker å begynne med RNB, og da ser jeg særlig på deg, generalmajor Eidheim.

Forsvarssjefen fortalte at ca. 80 mill. kr går til spesialstyrkene. Hvor mye er såkalte friske midler? Hvilken størrelsesorden er det snakk om, om du ikke har presise tall? Kan du også utdype litt utsagnet ditt om at det du ser for deg, er ytterligere forverring?

Joar Eidheim: Den krevende økonomiske situasjonen knyttet til grunnfinansiering, min evne til å styrkeprodusere beredskapsklare spesialstyrker, er ikke tilstrekkelig. Omfanget i tall vil jeg ikke gå inn på. Når det gjelder disse 250 mill. kr, er det meste øremerket, som jeg sa i stad, og det er en svært liten sum – relativt sett – igjen som er frie midler.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Forsvarssjefen sier at han har fått bekymringer rundt FS' evne til kontraterorberedskap, men at det ikke er meldt rødt. Kjenner dere dere igjen i dette, og kan dere forklare hvordan dere ser på det?

Joar Eidheim: Der er jeg nødt til å si at jeg ikke kan diskutere dette forholdet i en åpen høring.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Det går fint.

Da ønsker jeg å gå litt inn på dette med byggene, og da ser jeg på både FS og Forsvarsbygg, for dette henger litt sammen. Jeg har selv bakgrunn fra byggebransjen, men det er ikke et normalt bygg vi snakker om.

Det jeg lurer litt på, er: Siden dere er oppdragsbasert, har det kommet f.eks. bestilling på hvordan man kunne ha utført det med andre typer byggetrinn enn det man opprinnelig hadde sett for seg – i og med at denne muggsoppsituasjonen og også andre forhold oppstod ved dette dykkerbygget – for å kunne ivareta behovet? Det er ulike bygg og ulike funksjoner. Kaianlegget har én funksjon, dykkerbygget har én funksjon, de ulike elementene i byggeprosjektet har ulike funksjoner.

Det jeg lurer på, er: Har man sett på at man kunne gjort det i en annen rekkefølge, ut fra det som har oppstått underveis? Det er ikke uvanlig at noe oppstår i et byggeprosjekt.

Thorbjørn Thoresen: Årsaken til stengingen av dykkerbygget er ikke muggsopp. Det ville kunne være håndterbart. Det er rett og slett setningsskadene og fare for kollaps av bygningsmassen. Dette er ett bygg av veldig mange, og det er, som sagt, en helhetlig utvikling av basen vi jobber med, hvor SOTG er en del av det.

For å gjøre dette kostnadseffektivt og for så vidt også arealeffektivt – for det er en veldig trang, lang og smal base som ligger der – er nok den fremgangsmåten som vi har valgt nå, med å samle dette i et felles bygg og også operere sekvensielt, hensiktsmessig. Jeg tror vi har god kartlegging av de interne avhengighetene av prosjektene, altså hva som må være på plass for at slik og slik skal kunne skje. Det har vi gjort i tett dialog med Sjøforsvaret, selvfølgelig, men også med FS, altså om når de må ha hva ferdig for å kunne agere. Det gjelder også de midlertidige løsningene som vi var inne på i stad, som vi nå også har fått oppdrag på.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Det jeg også lurer på, er i hvilken grad man har sett på sambruk og andre typer elementer med Sjøforsvaret, for det er jo ikke en tom tomt. Det Stortinget egentlig er bekymret for, er forsvarsevnen vår, at vi ikke har fått rullet ut denne utbyggingen og fått SOTG klar tidligere. Hva kunne man alternativt ha gjort? Eller spørsmålet mitt er egentlig: Hvor har det stoppet? For det er en del av disse alternative løsningene vi snakker om, som kanskje kunne vært implementert tidligere.

Thorbjørn Thoresen: Jeg er litt usikker på hva du sikter til, men vi går for sambruk der hvor det er mulig å få til. FS er i en situasjon hvor de har en del aktivitet som er skjermet, og som da krever egne arealer og egne fasiliteter. Der det er naturlig med felles bruk, forsøker vi alltid å legge opp til felles bruk av arealene. Det kan være alt fra treningsfasiliteter til kaianlegg osv. Igjen: Vi har levert en helhetlig utviklingsplan for basen, og jeg tror den er god.

Oliver Berdal: Hvis jeg får lov til å supplere: Hvis vi skal klare å få mest mulig forsvar for pengene våre, må vi tenke helhetlig. Det vil si at fellesløsninger er viktige. Selv om jeg sa at vi har en rekke ulike brukere, er vi i Ramsund én gjeng som står for vakt og sikring, vi har felles kjøkkentjenester, vi har felles forlegningstjenester osv. Det vil være særbehov spesielt for spesialstyrkene med hensyn til skjermet aktivitet, men vi må søke fellesløsninger der vi kan. Da får vi mye mer igjen for pengene våre, og spesielt på en base som Ramsund, som er veldig smal og tynn. Der er det utrolig viktig at vi har en god helhetlig plan, og det er nettopp noe av det vi jobber med.

I tillegg til alt det nasjonale kommer NATO-biten. NATO skal også investere der, amerikanerne skal investere der, og det er mange andre allierte som har store interesser i dette, så her må vi lykkes med å tenke stort og helhetlig.

Møtelederen: Da er vi ferdig med den partivise utspørringen, og vi går til åpenrunde. Vi starter med saksordfører Lysbakken.

Audun Lysbakken (SV): Jeg har et spørsmål til Eidheim. Du var inne på dette med økonomiske årsaker til endringen som kommer nå i sommer. Jeg regner med at du da tar utgangspunkt i det som spesialstyrkene har fått av bevilgninger for 2025. Forsvarssjefen har bedt om økte driftsmidler, og regjeringen har lagt fram et forslag til revidert nasjonalbudsjett. Vil det endre bildet i vesentlig grad hvis den bevilgningen blir vedtatt?

Joar Eidheim: Nei, en tildeling over revidert nasjonalbudsjett vil ikke endre denne situasjonen. Når det er sagt, er spesialstyrkene i dialog med Forsvarsstaben for å finne ut hvordan vi kan gjenoppta denne aktiviteten i Ramsund. Jeg minner om at det handler både om infrastruktur, midlertidig infrastruktur, og om økonomi.

Møtelederen: Da er det Kirsti Leirtrø, deretter Carl Ivar Hagen.

Kirsti Leirtrø (A): Jeg vil også til Eidheim og økonomi og følge opp det saksordføreren sa. Forsvarssjefen sa i sin høring at behovet for økonomi utover det som ligger i revidert nasjonalbudsjett for SOTG, skal tas ved omdisponering innenfor forsvarsbudsjettet, altså det eksisterende forsvarsbudsjettet. Spørsmålet mitt er mer konkret: Har det vært dialog om hvor mye det beløpet eventuelt må være, og er det en helhetlig forståelse i Forsvaret for den situasjonen som spesialstyrkene står i nå, sånn du ser det?

Joar Eidheim: Forsvarssjefen har engasjert seg i dette gjennom sin stab og sin økonomidirektør, så vi er i

dialog med Forsvarsstaben om å bygge en bedre forståelse av situasjonen vi er i. Samtidig ligger det en historikk her som er relevant, nemlig at spesialstyrkene gir innspill til budsjett hvert år, og disse innspillene er med på å forklare dette.

Utover det tenker jeg at forsvarssjefen avveier og tverrprioriterer innenfor sitt budsjett. Når vi er gitt anledning til å komme inn og bidra til forståelse for hva som må til, vil jeg si at jeg er fornøyd med situasjonen vi er i.

Møtelederen: Da er det Carl Ivar Hagen.

Carl I. Hagen (FrP): Til Eidheim: Du bruker hele tiden uttrykket «Forsvarsstaben», mens alle vi andre har snakket om «forsvarssjefen». Er det bare en måte å snakke på, eller forholder du deg til en gruppe mennesker, mens andre forholder seg til én person?

Joar Eidheim: Jeg forholder meg til forsvarssjefen. Jeg har dialog med forsvarssjefen, men min stab og forsvarssjefens stab bidrar med å legge fram mulige løsninger som vi kan forholde oss til.

Carl I. Hagen (FrP): Hele Ramsund-planen fra 2020 og 2021 har vært en del av en avtale med USA, som vi alle har hørt. Hva er reaksjonen i Amerika og blant dem dere har med å gjøre, på at et vedtak om å etablere en spesialstyrke i 2026 nå i 2025 er utsatt til 2028, og at det har gått veldig sakte fra dette startet i 2020? Tildelingsbrevet har, som dere vet, vært identisk for 2021, 2022, 2023 og 2024, og fremdeles er altså ikke kontrakten for EBA undertegnet – det skal den være etter sommeren, har vi nå fått høre. Det har gått veldig, veldig lang tid, i hvert fall for oss vanlig dødelige. Hva er USAs reaksjon på at dette tar så lang tid?

Joar Eidheim: Mine amerikanske kollegaer uttrykker ikke noe bekymring for dette helt konkret. Det jeg vil benytte anledningen til å si, er at samarbeidet med våre amerikanske kollegaer er svært tett. Den økte aktiviteten som vi ser også i Ramsund, er et tydelig tegn på et avhengighetsforhold som USA har til de norske spesialstyrkene. Et troverdig forsvar i nordområdene er dels tuftet på dette tette samarbeidet.

Carl I. Hagen (FrP): Du sa også at du i realiteten hadde forskuttert vedtakene om å etablere SOTG-en i Ramsund ved å begynne å bygge opp før du egentlig fikk finansiering. Har du fått kjeft fra noen for at du har gjort det, og ikke ventet på finansiering?

Joar Eidheim: Nei, forsvarssjefen har støttet dette, det har vært nødvendig. Spesialstyrkene har siden vedtaket fra Stortinget hatt dette som sin prioritet én. Min

forgjenger hadde det, og jeg har også det. Dette strukturutviklingsoppdraget er vår høyeste prioritet.

Møtelederen: Da er det Naomi Ichihara Røkkum.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Nå tas jo alle de gode spørsmålene av andre, så jeg får se hva jeg har igjen. Jeg vil spørre litt videre om akkurat det siste, om det at man forskutterer disse stillingene. Hvor uvanlig er det egentlig å forskuttere på den måten?

Joar Eidheim: Det er litt vanskelig å svare på, men det er min oppgave å løse oppdragene med de rammene jeg har, og så rapporterer jeg når jeg anser rammene for å være for trange eller for små. Vi leter hele tiden etter muligheter til å løse oppdragene innenfor de rammene som til enhver tid er tildelt.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Så det er ikke så vanlig – om det er i din enhet eller andre deler av Forsvaret – at man holder på med forskutteringer?

Joar Eidheim: Nei, det tror jeg ikke. Jeg tror at hvis en spør sjefen for Sjøforsvaret, så jobber han også på tilsvarende vis.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Så det var en ekstraordinær situasjon dere sto i?

Joar Eidheim: Dette er et viktig strukturelement for ikke bare Forsvarets spesialstyrker, men også for Forsvaret. Det er min jobb å gjøre alt jeg kan for å klare å realisere det.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Et litt mer generelt spørsmål til slutt: Hvordan oppfatter du at spesialstyrkene har blitt prioritert opp mot de andre forsvarsgrenene og driftsenhetene etter at man begynte å satse på opprustning av Forsvaret etter fullskalainvasjonen av Ukraina i 2022?

Joar Eidheim: Jeg vil nødig ta den sammenstillingen, men på generelt grunnlag vil jeg si at det at Norge utvikler mer robust landmakt, sjømakt og luftmakt, er også gunstig for utvikling av spesialstyrkene. Det er uheldig hvis spesialstyrkene blir glemt i den kabalen, men et robust forsvar er et bra utgangspunkt for å utvikle en spesialstyrke som er orientert mot kvalitet.

Møtelederen: Da er det ingen flere inntegnede i denne runden, og vi kan gå over på siste del, som gir en mulighet for dere til å si noen avsluttende ord, hvis det er ønskelig.

Oliver Berdal: Takk for det.

Jeg vil bare gjenta nok en gang at Ramsund er en base med mange brukere. Beliggenheten til Ramsund er

bare noen steinkast fra Evenes, som er en av våre viktigste flybaser i nord, der våre maritime patruljefly og også våre F-35 som står på «Quick Reaction Alert» på vegne av NATO, står plassert. Det å tenke helhetlig rundt hele denne regionen, og ikke minst at vi lykkes med å tenke helhetlig inne på basen på Ramsund, er utrolig viktig. Ikke bare skal Sjøforsvaret vokse, men spesialstyrkene skal vokse med den fjerde SOTG-en. Våre allierte har større behov i nord. Her er det utrolig viktig at vi for å få mest mulig ut av det begrensede området i Ramsund, for å få mest mulig ut av de pengene som bevilges til å satse på dette området, sørger for å tenke helhetlig. Derfor er det å få fellesløsninger de stedene vi kan, utrolig viktig.

Jeg tror det er en utrolig stor vilje til å lykkes med dette. Det er en stor vilje internt i spesialstyrkene, det er en stor vilje i Forsvarsbygg, og det er også en stor vilje blant alle andre aktører som skal støtte oppunder dette, til å lykkes. Selv om spesialstyrkene består av selektert personell med ekstremt høye ferdigheter og treningsnivå, er de også avhengig av alle oss andre for å lykkes. De trenger ubåter som kan frakte dem, de trenger farkoster og andre ting, de trenger luftkapasiteter for å støtte dem, osv. Så det er samspillet totalt sett i Forsvaret, og det må vi lykkes med, spesielt i denne strategisk viktige regionen som ofotfjordområdet faktisk er. Takk.

Joar Eidheim: Takk for anledningen til å komme hit og svare ut spørsmål fra komiteen.

Jeg har lyst til å benytte anledningen til å anerkjenne beslutningen om å etablere et strukturelement, en SOTG, i Ramsund. Vi kan ikke undervurdere den strategiske betydningen av dette strukturelementet og plasseringen av den. Med denne veldig tydelige interessen også fra vår viktigste allierte forstår vi at nordområdene er viktig for dem isolert sett, men det er et avhengighetsforhold til Norge og de norske spesialstyrkene for at vår viktigste allierte også skal kunne lykkes.

Denne SOTG-en er plassert i sentrum av den strategiske betydningen og legger til rette for nettopp dette gode og viktige samarbeidet med ikke bare de amerikanske spesialstyrkene, men også med våre egne femtegenerasjonsressurser og de strategiske ressursene våre allierte kommer med til disse områdene.

Thorbjørn Thoresen: Tusen takk for at jeg kunne komme hit og forsøke å klarlegge litt mer om vår rolle i utbyggingen av Ramsund orlogsstasjon. Som sjef Sjøforsvaret også sier her, er dette en viktig base. Det er Sjøforsvarets største base nordpå, og den er viktig for både Sjøforsvaret, allierte, FS, MJK og en rekke andre aktører. Det er derfor helt tvingende nødvendig at det tenkes helhetlig rundt utvikling av basen. Det vil si at alle innsatsfaktorene – som også Eidheim har vært inne på, nemlig personell, materiell, EBA og IKT – er godt ko-

ordinert. Dette skal skje samtidig som denne basen skal være operativ. Jeg kan love dere at det å drive som byggherre inne på et høyaktivt område som dette, er krevende.

Jeg regner med og er helt trygg på at både Berdal, Eidheim og jeg, sammen med forsvarsstaben, kommer til å jobbe tett og godt sammen. Jeg tror at det er det beste grunnlaget for at vi skal kunne lykkes. Takk for oppmerksomheten.

Møtelederen: På vegne av kontrollkomiteen vil jeg takke hver og en av dere for at dere tok dere tid til å komme og svare på spørsmål.

Komiteen tar pause – og vi tar en lang pause, for det skal votes. Vi er tilbake igjen kl. 15.45 – eller senere, dersom voteringen går på overtid.

Høringen ble avbrutt kl. 14.36.

Høringen ble gjenopptatt kl. 15.52.

Høring med sjef Marinejegerkommandoen (MJK)

Møtelederen: Da er komiteen klar til å gjenoppta høringen. Vi har kommet til siste del, hvor det er en glede å ønske velkommen til kommandør Kåre Karlsen, som er sjef for Marinejegerkommandoen. Du har med deg kommandørkaptein Trond Birger Olsen som bisitter – velkommen til deg også.

Karlsen, du får inntil 10 minutter til din innledning, og så starter komiteens utspørring med saksordfører Audun Lysbakken, som får 10 minutter. Deretter blir det en partivis utspørring med 5 minutter til hvert parti, og så blir det en åpen runde på 15 minutter – og til slutt en mulighet for deg til å komme med en kort oppsummering, hvis du ønsker det.

Det er vel nødvendig å gjenta at dette er en åpen høring, og at hvis det er gradert informasjon som må gis, må det meldes klart og tydelig fra om – komiteen må gjøres oppmerksom på det. Da tror jeg rett og slett at vi kan gå rett på sak. Karlsen – 10 minutter. Vær så god – ordet er ditt.

Kåre Karlsen: Komitéleder og komitémedlemmer! Takk for invitasjonen til høring om maritim innsatsskvadron i Marinejegerkommandoen. Som sagt, mitt navn er Kåre Karlsen, og jeg er sjef Marinejegerkommandoen.

Marinejegerkommandoen er en maritim spesialstyrke, dvs. at vi fokuserer i særlig grad på maritime problemsett og aksess fra sjø til land. Vårt personell er spesielt selektert, trent og utrustet for å løse noen av Forsva-

rets mest krevende oppgaver på vegne av den norske stat i fred, krise og krig.

Marinejegerkommandoen har siden uttrekningen av Afghanistan i 2021 refokusert sin innsats mot forsvar av Norge, dvs. spesialoperasjoner i nordområdene, Arktis, sammen med våre viktigste allierte. Å operere i disse områdene er krevende og setter store krav til personell, materiell og støttestruktur.

Den maritime innsatsskvadronen vil tilføre Marinejegerkommandoen avgjørende kapasiteter og nye kapabiliteter som gjør at vi evner å løse våre gitte oppdrag. For å lykkes med ferdigstillelsen av den nye maritime innsatsskvadronen i Ramsund er Forsvarets spesialstyrker avhengig av at alle innsatsfaktorene er på plass.

Jeg vil samtidig understreke at full operativ evne først vil oppnås når innsatsskvadronen er tilstrekkelig trent og øvd, og akkurat dette er kjernen i mitt oppdrag. For meg innebærer full operativ evne at ny innsatsskvadron skal ha evne til å planlegge, lede og gjennomføre alle typer maritime spesialoperasjoner i henhold til beredskapskrav og klartider som for øvrige skvadroner i Forsvarets spesialstyrker. Skvadronen skal ha evnen til å operere globalt, fra baser på land og til sjøs, innenfor rammen av Marinejegerkommandoens oppdrag.

Når det gjelder personell: Opptrappingsplanen for personell til avdelingen, herunder til ny innsatsskvadron, tilsier at majoriteten av årsverkene tilføres i 2025 og 2026. Deretter må personellet selekteres, utdannes, trenes og øves for å oppnå full operativ evne. Styrkeproduksjon av personellkategoriene marinejeger og spesialbåtoperatør og de andre spesialiserte personellkategoriene har lang ledetid – i snitt over to år. Avdelingen rekrutterer godt. Samtidig har vi i perioder vært nødt til å stanse rekruttering grunnet manglende årsverk. I samme periode har vi også klart å beholde allerede tilsatt personell, og følgelig har ståtiden økt. Jeg har vært konsekvent i min rapportering fra 2021 med hensyn til at tildelte årsverk skulle vært forsert og ha kommet tidligere i perioden.

Når det gjelder materiell: Min rolle i materiellprosjektene er å stille funksjonelle krav og bidra med brukerinnspill. Når materiell er anskaffet, er det mitt ansvar at materiellet tas i bruk og vedlikeholdes på en forsvarlig måte. Som kjent er de nye spesialstyrkebåtene noe forsinket. Årsaken til dette er forhold mellom amerikanske myndigheter og leverandøren. For å redusere tid fra fartøyene blir levert til de er fullt operative, har vi gjennom våre amerikanske partnere fått mulighet til å forskuttere trening av spesialbåtoperatører på den amerikanske utgaven av fartøyet, i Virginia i USA og i Norge. Målsettingen er å ha ferdig trente båtbesetninger når fartøyene blir levert. Dette er et eksempel på hvordan vi søker å redusere konsekvensen av forsinkelsen på fartøyene.

Når det gjelder eiendom, bygg og anlegg: Summen av eksisterende EBA og nytt bygg, det såkalte SOTG-bygget, er en forutsetning for å oppnå full operativ evne. SOTG-bygget vil bestå av vedlikeholdsfasiliteter for de nye fartøyene, støttefasiliteter som dykkefasiliteter og ikke minst skjermede fasiliteter for planlegging og gjennomføring av trening, øving og operasjoner. Tilstanden på majoriteten av eksisterende bygningsmasse i Ramsund har hatt negativ utvikling over lang tid. Marinejegerens hovedbygg i Ramsund, det såkalte dykkerbygget, har vært en forutsetning for realisering av den nye innsatsskvadronen. Bygget ble i november 2024 sperret for bruk på grunn av sopp-, vann- og setningsskader. Konsekvensene av dette er at vi for tiden ikke har tilfredsstillende bygningsmasse i Ramsund for å understøtte Marinejegerkommandoens virksomhet.

Til tross for dette har vi gjennomført alliert trening og øving i Ramsund i hele første halvår, og belastningen for det er det personellet som har tatt. Dette påvirker også vår evne til alliert mottak og samvirke med vår viktigste allierte, og det er behov for løsninger på kort, mellomlang og lang sikt.

Avslutningsvis vil jeg oppsummere med å si: Oppdraget gitt meg av sjefen i Forsvarets spesialstyrker om å etablere en maritim innsatsskvadron med utgangspunkt i Ramsund som skal ha full operativ evne innen utgangen av 2026, har vært konsistent fra 2022, og i 2025 er oppdraget nyansert. Jeg vil understreke at full operativ evne først kan oppnås når innsatsskvadronen er tilstrekkelig trent og øvd.

Rapporteringen min har vært konsistent siden 2021 med hensyn til innsatsfaktorene personell, materiell, EBA og IKT. Min plan og tilnærming for å løse oppdraget har også vært konsistent. Som ansvarlig sjef har jeg i tillegg til å rapportere også handlet og iverksatt tiltak innenfor egne rammer, og vi har underveis hatt et regnskap som har gått i balanse, gitt den økonomiske tildelingen avdelingen har fått.

Takk for oppmerksomheten. Jeg ser da fram til spørsmål fra komiteen.

Møtelederen: Tusen takk skal du ha. Da er det saksordfører Audun Lysbakken – 10 minutter.

Audun Lysbakken (SV): Jeg tror jeg da skal begynne med å spørre om din rapportering knyttet til bemanningssituasjonen. Du sier at den har vært konsekvent siden tidlig i perioden. Betyr det at du har en opplevelse av ikke å ha blitt hørt i mange år på rad?

Kåre Karlsen: Fra perioden 2021 til 2024 rapporterte MJK konsekvent at forsering av årsverk var helt nødvendig for å nå full operativ evne innen utgangen av 2026.

Audun Lysbakken (SV): Likevel kom det ingen midler til en sånn forsering?

Kåre Karlsen: Jeg har kommunisert at jeg ut fra den tildelingen har gjort enkelte årsverksforseringer underveis i den perioden for å kunne evne å løse oppdraget mitt, ja.

Audun Lysbakken (SV): Hvor i systemet opplever du at det har stoppet? Er det manglende oppfølging fra forsvarssjefen, manglende oppfølging fra departementet? Har du noe inntrykk av hvorfor din rapportering ikke har blitt fulgt opp med mer midler tidligere?

Kåre Karlsen: Til dette må jeg si at jeg forholder meg til min nærmeste sjef.

Audun Lysbakken (SV): Ja.

Oppgaven har vært klar siden 2022, men nyansert siden 2025, sier du. Kan du utdype hva du mener med den nyanseringen?

Kåre Karlsen: Ja, den har jo vært diskutert her flere ganger i dag, med hensyn til at vi skal være etablert i 2026, og at en skal prøve å nå full operativ evne i løpet av 2028.

Audun Lysbakken (SV): Den første gangen det gikk varsel fra forsvarssjefen til departementet om forsinkelse, og at det ikke ville være mulig å få til full operativ evne i 2026, var høsten 2023. Mener du at det målet egentlig røk tidligere enn det?

Kåre Karlsen: Da må jeg bare forholde meg til min rapportering. Jeg rapporterte i februar 2024 at vi med den tildelingen vi fikk, ikke ville oppnå full operativ evne innen utgangen av 2026.

Audun Lysbakken (SV): Hvordan ser du i dag på realismen i det justerte målet? Kan vi regne med at det er mulig å oppnå full operativ evne med de rammene som nå er lagt til grunn?

Kåre Karlsen: Min vurdering er at det etter etablering i 2026 er mulig å øke den operative evnen gradvis, etter hvert som disse innsatsfaktorene faller på plass. Vi vil kunne oppnå full operativ evne innen utgangen av 2028, men det er fremdeles usikkerhet knyttet til særlig innsatsfaktorene personell og EBA, så det er en risiko for ytterligere forsinkelser.

Audun Lysbakken (SV): Din vurdering er at det er risiko, men det er mulig? Det er ikke et urealistisk mål?

Kåre Karlsen: Det er min vurdering.

Audun Lysbakken (SV): Ok. Takk.

Møtelederen: Da går ordet videre til Arbeiderpartiet og Frode Jacobsen – 5 minutter.

Frode Jacobsen (A): For å spørre litt annerledes enn det Lysbakken gjorde, i et forsøk på å få et svar: Har dere blitt motarbeidet av politisk ledelse eller ledelsen i Forsvarsstaben med tanke på at det skulle bli etablert en fjerde SOTG i Ramsund?

Kåre Karlsen: Det må du nesten spørre min sjef om.

Frode Jacobsen (A) [16:04:13]: Men opplever du at det har blitt det?

Kåre Karlsen: Som sagt anbefaler jeg at det spørsmålet stilles til min sjef. Jeg forholder meg til sjef Forsvarets spesialstyrker.

Frode Jacobsen (A): Ok.

Var 2026 et realistisk mål da det ble satt første gang, i 2020/2021?

Kåre Karlsen: Ja, det vil jeg si. Mitt oppdrag i den fasen vi står i, er særlig knyttet til personelldimensjonen.

Frode Jacobsen (A): Gitt de rammer som lå der i 2021, mener du det var tilstrekkelig da?

Kåre Karlsen: Ja, men samtidig vil jeg si at rapporteringen min har vært konsekvent med tanke på at vi er nødt til å forskuttere årsverksbanen med hensyn til den gitte årsverksbanen som var skissert. Da mente jeg at det var mulig, dersom vi hadde fått forskuttet årsverksbanen.

Frode Jacobsen (A): Da ville det forutsatt at dere hadde fått økte budsjettammer?

Kåre Karlsen: I den perioden, ja.

Frode Jacobsen (A): Jeg har ikke noe mer.

Møtelederen: Da går ordet videre til meg, som stiller spørsmål på vegne av Høyre.

Du sier at 2026 var realistisk, gitt at dere hadde blitt lyttet til og hadde fått de midlene dere hele tiden har rapportert inn behov for. Når ble det klart for deg at det ikke går? Når var tidspunktet da du skjønnte at nå er bommen gått ned, nå klarer dere det ikke? Klarer du å tidfeste ganske nøyaktig når det tidspunktet inntraff?

Kåre Karlsen: Det framkommer av en rapport fra februar 2024.

Møtelederen: Da var det forbi, mener du? Nettopp.

Hvordan ble det mottatt internt, er det mulig å si noe om det?

Kåre Karlsen: Jeg vil si at jeg har hatt en kontinuerlig dialog med min sjef siden 2021 angående dette. Dette er delvis ikke overraskende, vil jeg si.

Møtelederen: Nå er det jo sagt mye i dette rommet i dag, bl.a. har man fra regjeringen med stor grad av tydelighet kommunisert at man kommer til å nå full bemanning innen utløpet av 2026. Bare for å få det «on the record»: Det tror du også er fullt mulig innenfor den tidsrammen vi har igjen – 1,5 år?

Kåre Karlsen: Det er en skissert personellbane nå, en årsverkstilførsel, og den tilsier at en stor del av det personellet som skal inngå i SOTG-en, kommer i 2025 og 2026.

Møtelederen: Nå er jo Ramsund og aktiviteten deres der oppe stengt ned. I stor grad pekes det på dykkerbygget. Det har underveis i høringen kommet fram at det er et tilleggselement, og det er økonomi. Blant annet var din sjef veldig tydelig på det. Jeg spør også om dette, bare for ordens skyld, kan du si: Er det riktig at økonomien her har spilt inn vel så mye som et ødelagt bygg?

Kåre Karlsen: Ja, MJK er i en presset økonomisk situasjon.

Møtelederen: Gitt at økonomien hadde vært god, kunne dere fortsatt stått i Ramsund, til tross for skadene på dykkerbygget?

Kåre Karlsen: Slik vår EBA-situasjon er i Ramsund i dag, er ikke det mulig.

Møtelederen: Disse skadene skjedde i november 2024. Hva ble gjort i tiden etter det?

Kåre Karlsen: Vi fikk beskjed om at dykkerbygget ble stengt i november 2024, og vi flyttet alle verdiene ut av bygget da. Som sagt gikk vi da inn i det vi kaller en akutfase. Den står vi i ennå, så det er behov for å gjøre akutte tiltak. Det er også behov for en interimløsning, en mellomløsning, for at vi skal kunne fortsette aktiviteten i Ramsund til de permanente nye byggene og strukturen er på plass.

Derfor meldte vi at vi ønsket å trekke personellet ut. Det var ikke forsvarlig å gjennomføre aktivitet i Ramsund. Mulighetene for å gjennomføre aktivitet er ikke til stede. Eksempelvis er ikke skjermet aktivitet mulig. Vi har bl.a. ikke lokaler for å ha noen form for gradert tale.

Nå har vi vært i dialog med forsvarssjefen, og forsvarssjefen ønsker at vi skal fortsette aktiviteten i Ramsund. Vi er derfor i dialog med Forsvarets spesialstyrker, altså staben, og Forsvarsstaben med hensyn til å kunne komme med akutte løsninger på dette.

Møtelederen: Mitt siste spørsmål går på når departementet innså at en SOTG innen 2026 ikke gikk etter planen. Vi har fått tidfestet det til september/oktober 2023. Har dere på noe tidspunkt før den tid vært i kontakt med folk tilknyttet departementet om bekymringer, eller har dere kun gått vanlig tjenestevei?

Kåre Karlsen: Jeg forholder meg til min sjef.

Møtelederen: Den er god. Da er det neste utspørter, Eivind Drivenes, fra Senterpartiet.

Eivind Drivenes (Sp): Litt tilbake til tidligere: Føler du at din sjef har tatt deg og dine tilbakemeldinger seriøst?

Kåre Karlsen: Ja, det gjør jeg.

Eivind Drivenes (Sp): Så sånn sett er det over ham det har stoppet med bevilgninger?

Kåre Karlsen: Min sjef skal ivareta alle Forsvarets spesialstyrker, og de prioriteringene han gjør, gjelder mer enn bare Marinejegerkommandoen.

Eivind Drivenes (Sp): Ja, men du føler deg altså sett og hørt av ham?

Kåre Karlsen: Jeg vet ikke om jeg ville brukt den typen ord for det, men jeg har hatt en kontinuerlig dialog med sjef Forsvarets spesialstyrker, ja.

Eivind Drivenes (Sp): Du sier litt om akutte tiltak for å opprettholde aktiviteten akutt nå. Ser du at det er muligheter for akutte tiltak sånn at en kan opprettholde aktiviteten i Ramsund?

Kåre Karlsen: Dette har blitt snakket om flere ganger i dag. Jeg har sagt at vi med ganske enkle tiltak kan gjennomføre helt grunnleggende trening og øving i Ramsund, men forutsetningene for å drive skjermet aktivitet ligger ikke der nå. Det må vi finne andre løsninger for. Jeg må i dialog med Forsvarets spesialstyrker og Forsvarsstaben for å se på om det er mulig å komme med noen løsninger på dette over tid.

Eivind Drivenes (Sp): Så du ser at det kan være mulighet – hvis det bare er vilje og eventuelt penger til det – for å få noen akutte løsninger for skjermet aktivitet?

Kåre Karlsen: Ja.

Møtelederen: Da går ordet videre til Carl I. Hagen, fra Fremskrittspartiet.

Carl I. Hagen (FrP): Takk skal du ha. Da du forskuterte oppbemanning av dine styrker, fikk du full støtte av din sjef, generalmajor Joar Eidheim?

Kåre Karlsen: Det er min sjef som har godkjent at jeg kan gjøre den oppbemanningen og ta den risikoen på personell.

Carl I. Hagen (FrP): Det ble godkjent, med andre ord? Du foreslo det overfor din sjef, han godkjente det, og så kunne du starte med oppbemanning?

Kåre Karlsen: Det er riktig.

Carl I. Hagen (FrP): Er det noen problemer med oppbemanning? Jeg tenker på at vanligvis når en skal rekruttere folk, har det noe med lønn å gjøre, og alle andre ting. Vi stilte tidligere spørsmål om familiesituasjon for dem osv. Nå er det en ny tid – hvert fall for meg, som er en gamling. Nå må man som regel også skaffe jobb til ektefellen, hvis vedkommende har ektefelle, og så er det å ordne noe for barna. Har det vært et problem, eller kan det organiseres i Ramsund?

Kåre Karlsen: Jeg vil si at Marinejegerkommandoen generelt rekrutterer godt. Vi har til nå ikke hatt noen utfordringer knyttet til rekruttering. Jeg selekterer og utdanner marinejegere og spesialbåtoperatører, men det er også veldig mange andre personellkategorier som skal inngå i denne organisasjonen, alt fra maskinister til logistikk og andre typer støttefunksjoner.

Det som er utfordringen med å forskuttere årsverk, er at det går ut over driftsbudsjettet vårt. Vi er en relativt liten økonomi i forsvarssammenheng, så det er klart at ansettelser kan gå hardt ut over driftsbudsjettet. Derfor er vi nødt til hele tiden å identifisere tiltak og prioritere aktivitet. Den dialogen har jeg hatt kontinuerlig med sjef Forsvarets spesialstyrker.

Carl I. Hagen (FrP): Når det gjelder situasjonen fremover nå, sier du at planen er å gjennomføre slik at dere har full bemanning innen utgangen av 2026. Er de økonomiske midlene som er nødvendig for det, bevilget og tildelt deg?

Kåre Karlsen: Min forståelse er at når personelloppbemanningsplanen går, vil jeg også få tildelt ressurser for de årsverkene jeg skal ansette.

Carl I. Hagen (FrP): Det har tidligere i dag også vært snakk om at dykkerbygget må kondemneres, og at det må bygges nytt. Det er ennå ikke tegnet noen kontrakter med entreprenører. Hvilke midlertidige løsninger ser du for deg kan gjøre at dere kan begynne å trene for fullt igjen i Ramsund innen utgangen av 2026?

Kåre Karlsen: Som sagt er vi i en akutfase akkurat nå. Vi er i dialog med ledelsen i spesialstyrkene og Forsvarsstaben for å komme fram til noen gode løsninger. Det er også en ambisjon om at vi skal ha en interimløsning på plass innen 10–12 måneder.

Carl I. Hagen (FrP): Du fikk oppdraget med å etablere den fjerde SOTG-en i Ramsund. Mener du fortsatt at det kunne vært gjort hvis dere hadde fått alle de nødvendige økonomiske midler til rådighet?

Kåre Karlsen: Som sagt: Mitt ansvar i dette er i stor grad på personellsiden. Jeg har rapportert at dette hadde vært mulig hvis vi hadde fått forsert årsverksbanen som var gitt. Fram til februar 2024 sa jeg at det var mulig, men fra da sa jeg at vi ikke lenger evner å gjøre det.

Møtelederen: Da er det Naomi Ichihara Røkkum – 5 minutter.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Jeg begynner med økonomien. Jeg skjønte at du har hørt litt på de forskjellige høringene, så jeg går rett på sak. Du har sikkert fått med deg tallene i revidert nasjonalbudsjett. Har du inntrykk av hva som kan tilfalle deres avdeling, og er det realistisk, sett opp mot opptrappingen som nå kreves med den nye tidsplanen?

Kåre Karlsen: Jeg har ikke noe særlig innsikt i det som ligger i revidert nasjonalbudsjett, dessverre.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Hvordan tenker du forsinkelsen med SOTG påvirker samarbeid med amerikanerne og britene spesielt, men for så vidt også allierte generelt?

Kåre Karlsen: Jeg vil si at Ramsund er et ekstremt attraktivt sted for våre nærmeste allierte å trene på. Ramsund har ikke bare en unik geografi, men det gir oss også mulighet til å være i arktisk miljø. Som sjef for Sjøforsvaret forklarte: Nærheten mellom marinebasen i Ramsund, med de ressursene som er der, og Evenes, med P-8 og F-35, gjør det aldeles unikt. Min opplevelse er at prioriteten fra våre allierte partnere står, og de ønsker i stor grad å benytte seg av å kunne samtrene med oss i Ramsund.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Betyr det at det påvirker for så vidt både vårt eget personell og de allierte negativt at vi nå må flytte personell ned til Haakonsværn?

Kåre Karlsen: Ja, det vil jeg si det gjør. Men vi er i kontinuerlig dialog med våre partnere knyttet til dette.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Du nevnte at dere gikk inn i en modus med ekstra håndtering, men er det,

sånn du ser det, flere ting man kunne gjort annerledes? Når man først har sett at det blir forsinkelser, er det noe man kunne gjort annerledes for å komme raskere i gang med faktisk å få på plass SOTG?

Kåre Karlsen: Jeg har, som sagt, beskrevet spesielt den innsatsfaktoren som jeg har et ansvar for, som går på personell – ja, det kunne vi.

Naomi Ichihara Røkkum (V): Hvordan vil du si de ulike faktorene spiller inn på hverandre, hvis vi hadde isolert dem? La oss si at alt var på plass, men ikke EBA. Hvor mye hadde det påvirket prosjektet? Og tilsvarende: Hvis alt annet var på plass, men personell var problemet? Hvordan påvirker de ulike komponentene framdriften?

Kåre Karlsen: Vi har kontinuerlig hatt en dialog om hvordan vi kunne mitigere om materiell var noe forsinket, eller EBA var noe forsinket. Vi har skissert ulike løsninger på hvordan vi kan mitigere dette. Jeg har uttrykt veldig tydelig at det som har vært avgjørende for meg, er å få personellet på plass. Det krever mye tid, og det krever ikke bare tid på selve utdanningen og seleksjonsbitten, men det krever også mye tid å kunne samtrene på mer komplekse typer operasjoner, som vi har i dag.

Møtelederen: Da er vi kommet til åpen runde. Jeg spør først om saksordføreren har behov.

Audun Lysbakken (SV): Nei.

Møtelederen: Nei. Da er det Kirsti Leirtrø, fra Arbeiderpartiet.

Kirsti Leirtrø (A): Bare for å få det klart i mitt eget hode: Bestillingen på en ny maritim innsatsskvadron – hvordan har den kommet på ditt bord? Har du fått den bestillingen fra din sjef, at det skal etableres, eller er det noe som har blitt avlyst før det har kommet på ditt bord?

Kåre Karlsen: Jeg har fått oppdraget.

Kirsti Leirtrø (A): Oppdraget er fått, hvilket år var det?

Kåre Karlsen: 2022.

Kirsti Leirtrø (A): Da er det sånn at det du har rapportert på, er at det ikke er mulig med de rammene du fått?

Kåre Karlsen: Oppdraget sto fram til 2024, og så har det blitt justert lite grann nå i 2025.

Kirsti Leirtrø (A): Et annet spørsmål: Forsvarssjefen sier at de nå har endret organisering, og at de har gått over til porteføljestyring. Er det noe du i din rolle merker som en forbedring?

Kåre Karlsen: Jeg er veldig lite berørt av det i min daglige drift.

Møtelederen: Carl I. Hagen.

Carl I. Hagen: Det ble diskutert litt før i dag i hvilken grad disse forsinkelsene får konsekvenser for beredskap, kanskje særlig kontraterrorberedskap. Befolkningen tenker da automatisk på en del plattformer ute i havgapet. Hvordan er situasjonen der når det gjelder forsinkelsen av den fjerde SOTG-en?

Kåre Karlsen: Alt som angår den typen spørsmål, kan jeg ikke svare på her.

Møtelederen: Jeg har et spørsmål. Jeg lurer på om du vil reflektere litt rundt hvor du tror dette har stoppet opp. Stortinget hadde sitt tindrende klare vedtak, dere sto klar til å utføre oppdraget, dere mente det var realistisk, og så har det stoppet opp et sted. Ønsker du å reflektere litt rundt hvor det har vært, sett fra ditt perspektiv?

Kåre Karlsen: Jeg har ikke i det hele tatt lyst til å begi meg ut på en form for vurdering knyttet til det, dessverre.

Møtelederen: Hvis ikke det er flere spørsmål fra komiteen, går vi over til den avsluttende seansen, hvor du får mulighet til å si noen ord hvis du ønsker det.

Kåre Karlsen: Takk for det. Jeg har ikke så mye jeg ønsker å si. Det har kanskje vært et litt negativt fokus på en del ting i dag. Jeg tror det er viktig å få fram at Marinejegerkommandoen er en ekstremt framoverlent avdeling. Den består av svært kompetent personell som er svært motivert. Vi har alltid fått til mye, selv med lite. Det er en liten avdeling. Vi søker alltid løsninger for å sikre effekt og løse de oppdragene vi er gitt av vår oppdragsgiver. Jeg er trygg på at MJK skal forbli en relevant maritim spesialstyrke i framtiden. Takk.

Møtelederen: Tusen takk. Da har vi kommet til veis ende. På vegne av komiteen ønsker jeg å takke for at du og dere tok dere tid til å komme hit.

Det er en litt spesiell dag i dag. Hvis informasjonen er riktig, har du din siste dag på vakt for MJK. Da tror jeg det passer å takke for innsatsen og arbeidet du har lagt ned i lang og tro tjeneste.

Kåre Karlsen: Takk for det.

Møtelederen: Da er denne høringen kommet til sin
ende. Takk til alle som har møtt opp og hørt på.

Høringen slutt kl. 16.25.

Statsråd Tore O. Sandvik
Forsvarsdepartementet
Pb. 8126 Dep
0032 Oslo

Vår ref.:

Deres ref.:

Dato:
06.05.2025

Vedr. ny innsatsskvadron i Ramsund

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til oppslag i NRK Dagsrevyen 29. april 2025, hvor det fremgår at det er forsinkelser for den nye innsatsskvadronen tilknyttet orlogsstasjonen i Ramsund.

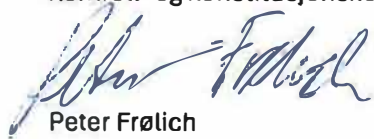
Komiteen viser dessuten til informasjon om dette gitt i Prop. 1 S (2024-2025) for Forsvarsdepartementet, som komiteen oppfatter er sist oppdaterte informasjon om etableringen.

Komiteen har følgende spørsmål til statsråden:

1. Stemmer opplysningene som fremkommer i Dagsrevyen om at etableringen er forsinket?
2. Gitt at opplysningene om forsinkelse er riktige, når fikk departementet første gang kjennskap til at det var sannsynlig at arbeidet var forsinket?
3. Hva er ev. ny fremdriftsplan for arbeidet?
4. Hva var bakgrunnen for endringen av formuleringen for tidsplanen for etableringen en ny maritim Special Operations Task Group i Ramsund orlogsstasjon mellom statsbudsjettet for 2024 (Prop. 1 S (2023-2024)), langtidsplanen (Prop. 87 S (2023-2024)) og statsbudsjettet for 2025 (Prop. 1 S (2024-2025))?
5. Har det ved noen tilfeller siden 2021 blitt rapportert om forsinkelse knyttet til SOTG i de årlige eller halvårslige rapporteringene?

Komiteen ber om svar innen 13. mai 2025.

Med vennlig hilsen
Kontroll- og konstitusjonskomiteen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Peter Frølich', is written over a faint, light blue circular stamp.

Peter Frølich
komitéleder

Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
25/02314-3

Dato
12. mai 2025

Svar på spørsmål fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite

Jeg viser til brev fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite av 6. mai vedrørende ny innsatsskvadron i Ramsund.

Under følger svar på komiteens spørsmål.

1. Stemmer opplysningene som fremkommer i Dagsrevyen om at etableringen er forsinket?

Stortinget vedtok gjennom Innst. 87 S (2020-2021), i romertallsvedtak IX, at *det skal opprettes en ny maritim innsatsskvadron (SOTG) i Marinejegerkommandoen, med utgangspunkt i Ramsund orlogsstasjon.*

Forsvarsdepartementet stilte i perioden 2021-2024 gjennom de årlige tildelingsbrevene krav til Forsvaret om at SOTG skulle oppnå full operativ evne innen utgangen av 2026.

En ny maritim innsatsskvadron (SOTG), med utgangspunkt i Ramsund orlogsstasjon, vil etableres innen utgangen av 2026. Oppbyggingen av avdelingen er forsinket i forhold til ambisjonen om å oppnå full operativ evne innen utgangen av 2026.

2. Gitt at opplysningene om forsinkelse er riktige, når fikk departementet første gang kjennskap til at det var sannsynlig at arbeidet var forsinket?

I slutten av september 2023 rapporterte Forsvaret for første gang at prognosen for opprettelsen av SOTG var forsinket i forhold til ambisjonen om full operativ evne i 2026. Årsaken ble oppgitt å være forsinkelser i materiell- og byggeprosjekter samt utfordringer med personell- og kompetanseutvikling.

I den påfølgende styringsdialogen fulgte departementet opp saken tett i dialog med Forsvaret for å finne hvilke tiltak som var mulig å iverksette for fortsatt å kunne oppnå full operativ evne innen utgangen av 2026. Etter en helhetsvurdering ble det vurdert at det på grunn av lange ledetider på innsatsfaktorene ikke var realistisk å oppnå full operativ evne innen utgangen av 2026. Samtidig ble det lagt til grunn at avdelingen fortsatt vil kunne opprettes i henhold til Stortingets vedtak, med utgangspunkt i Ramsund, og at avdelingen kunne etableres innen utgangen av 2026.

På etatsstyringsmøtet med Forsvaret den 3. mai 2024 ble det derfor konkludert med at *«etableringen av en ny maritim innsatsskvadron (SOTG), med utgangspunkt i Ramsund, ferdigstilles innen utgangen av 2026. Dette innebærer at avdelingen vil ha en operativ evne i 2026, men at oppbyggingen mot full operativ evne fortsetter også etter 2026»*.

3. Hva er ev. ny fremdriftsplan for arbeidet?

Ved utgangen av 2026 vil det være etablert en ny maritim innsatsskvadron (SOTG) med utgangspunkt i Ramsund orlogsstasjon som forventes å være i stand til oppdragsløsning. I en overgangsfase vil avdelingen operere ut fra både Ramsund og Haakonsværn i påvente av ferdigstillelse av nødvendig eiendom, bygg og anlegg i Ramsund. Samtidig vil øving og trening fortsette, og bidra til stadig økning av avdelingens kapasitet. Full operativ evne vil først oppnås når alle innsatsfaktorer er på plass, og enheten får øvd og trent tilstrekkelig sammen.

4. Hva var bakgrunnen for endringen av formuleringen for tidsplanen for etableringen av ny maritim Special Operations Task Group i Ramsund orlogsstasjon mellom statsbudsjettet for 2024 (Prop. 1 S (2023-2024)), langtidsplanen (Prop. 87 S (2023-2024)) og statsbudsjettet for 2025 (Prop. 1 S (2024-2025))?

Etter konklusjonen i etatsstyringsmøtet 3. mai 2024, informerte departementet Stortinget om ny status i Prop. 1 S (2024-2025) med følgende tekst: *«Ein ny maritim innsatsskvadron (SOTG) med utgangspunkt i Ramsund orlogsstasjon skal etablerast innan utgangen av 2026. Den operative evna vil auka gradvis i tida etter 2026, når alle innsatsfaktorane kjem på plass og eininga får øvd og trent tilstrekkeleg saman»*. Teksten i proposisjonen er riktig, men etter min mening burde den på en tydeligere måte beskrevet at oppbyggingen var forsinket i forhold til ambisjonen om å oppnå full operativ evne innen utgangen av 2026.

5. Har det ved noen tilfeller siden 2021 blitt rapportert om forsinkelse knyttet til SOTG i de årlige eller halvårlige rapporteringene?

Helt siden kravet om full operativ evne ble stilt i tildelingsbrevet for 2021, rapporterte Forsvaret fram til september 2023 at opprettelsen var i rute i forhold til kravet om full operativ evne i 2026. Første gang Forsvaret rapporterte at prognosen for opprettelsen av SOTG var forsinket i forhold til ambisjonen om full operativ evne i 2026 var i slutten av september 2023.

Siden det tidspunktet har departementet fulgt opp saken tett i etatsstyringsdialogen som beskrevet over. Etter NRK sine oppslag om interne varslede forsinkelser 29. april 2025, har jeg bedt om ny bekreftelse fra Forsvaret på status for oppbyggingen. Forsvaret bekrefter at status er slik jeg har beskrevet i dette brevet.

Med hilsen

Tore O. Sandvik

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Statsråd Tore O. Sandvik
Forsvarsdepartementet
Pb. 8126 Dep
0032 Oslo

Vår ref.:
2025/1805

Deres ref.:

Dato:
14.05.2025

Vedr. ny innsatsskvadron i Ramsund

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til svarbrev av 12. mai 2025 og har følgende oppfølgingsspørsmål:

1. Er det økonomiske begrensninger som ligger til grunn for forsinkelsene, og er de i så fall prioritert på denne måten av Forsvarets ledelse, eller er det politiske prioriteringer som ligger bak?
2. Er det igangsatt tilstrekkelig utdanning og rekruttering til avdelingen?
3. Er det opprettet tilstrekkelig antall stillingshjemler med finansiering, for å realisere utdanning og operativ drift i avdelingen?
4. Hvis så ikke er tilfellet, jf. spørsmål 2 og 3, skyldes dette økonomiske begrensninger i bevilgningen til Marinejegerkommandoen, eventuelt Forsvarets spesialstyrker?
5. Hva er igangsatt av byggeprosesser på Ramsund?
6. Hvor langt har Forsvarsbygg kommet i planlegging og gjennomføring av prosjektet?
7. Skyldes forsinkelsene økonomiske forhold, eller er det andre hindre for at utbyggingen skal gå i henhold til opprinnelig plan?
8. Hva skyldes forsinkelsene i materiellanskaffelsene til avdelingen?
9. Ettersom forsinkelsen i operativt tidsrom for avdelingen har vært kjent over tid; hvorfor har ikke dette blitt prioritert høyere av politisk ledelse i departementet?
10. Hva har denne forsinkelsen å si for samarbeidet med allierte, da spesielt USA?

Komiteen ber om svar innen 20. mai 2025 kl. 12.00.

Med vennlig hilsen

Kontroll- og konstitusjonskomiteen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Peter Frølich', written over the printed name.

Peter Frølich
komitéleder

Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
25/02314-7

Dato
19. mai 2025

Svar på oppfølgingsspørsmål fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite om ny maritim innsatsskvadron

Jeg viser til brev fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite av 14. mai med oppfølgingsspørsmål vedrørende ny innsatsskvadron i Ramsund.

Innledningsvis vil jeg understreke at det vil etableres en ny maritim innsatsskvadron (Special Operations Task Group - SOTG), med utgangspunkt i Ramsund orlogsstasjon, slik Stortinget har vedtatt. Avdelingen vil etableres innen utgangen av 2026. Det er oppbyggingen av avdelingen i forhold til ambisjonen om å oppnå full operativ evne innen utgangen av 2026 som er forsinket.

Under følger svar på komiteens spørsmål.

- 1. Er det økonomiske begrensninger som ligger til grunn for forsinkelsene, og er de i så fall prioritert på denne måten av Forsvarets ledelse, eller er det politiske prioriteringer som ligger bak?**

For å oppnå full operativ evne med ny maritim innsatsskvadron (SOTG), må alle innsatsfaktorer være på plass. Dette inkluderer tilstrekkelig øvet og trent personell, materiell samt eiendom, bygg og anlegg (EBA). Årsakene til forsinkelsene for den enkelte innsatsfaktor varierer, og vil beskrives nærmere gjennom svarene på de neste spørsmålene.

Eksterne og interne utviklingstrekk påvirker kontinuerlig gjennomføringen av langtidsplanene. Justeringer er derfor nødvendig for å opprettholde en helhetlig balanse mellom oppgaver, struktur og økonomi i gjennomføringen. Dette var også nødvendig i forrige langtidsplan, og forsvarssjefen anbefalte underveis i gjennomføringen enkelte tiltak for å skape bedre balanse

mellom oppgaver, struktur og økonomi. Et av de anbefalte tiltakene var å ikke gjennomføre etableringen av SOTG med tilhørende EBA- og materiellprosjekter. Leveransene av materiell til ny maritim innsatsskvadron er forsinket med om lag to år. Dette skyldes delvis lange ledetider og delvis utsettelse av materiellprosjektet i påvente av beslutninger om tilstrekkelig finansiering av ny maritim innsatsskvadron (SOTG). I tillegg har planleggingen av EBA-prosjektene tatt lengre tid enn forutsatt.

Ny langtidsplan for perioden 2025-2036 sikret tilstrekkelig finansiering til å gjennomføre oppbyggingen av ny maritim innsatsskvadron (SOTG). Der vi er i dag, er det ingen økonomiske begrensninger for den videre utviklingen av avdelingen. Godkjente og planlagte investeringsprosjekter dekker behovene for å oppnå full operativ evne med ny maritim innsatsskvadron (SOTG). Den begrensende faktoren for å oppnå full operativ evne tidligere er ledetider på bygging av EBA, anskaffelse av materiell og kompetanseutvikling.

2. Er det igangsatt tilstrekkelig utdanning og rekruttering til avdelingen?

Utdanning og rekruttering til avdelingen følger en opptrappingsplan, der skvadronen gradvis tilføres personell i perioden fram til 2026. I henhold til den gjeldende opptrappingsplanen vil ny maritim innsatsskvadron (SOTG) være fullt bemannet i løpet av 2026. For å kunne oppnå full operativ evne må personellet etter at de er tilsatt i avdelingen øve og trene tilstrekkelig sammen. Planen for rekruttering og utdanning av personell er nå tilpasset og harmonisert med status på materiell- og byggeprosjektene og samtidig mot kravet om at avdelingen skal etableres innen utgangen av 2026.

3. Er det opprettet tilstrekkelig antall stillingshemler med finansiering, for å realisere utdanning og operativ drift i avdelingen?

4. Hvis så ikke er tilfelle, jf. Spørsmål 2 og 3, skyldes dette økonomiske begrensninger i bevilgningen til Marinejegerkommandoen, eventuelt Forsvarets spesialstyrker?

Spørsmål tre og fire besvares sammen.

Forsvaret har gjennom sin virksomhetsstyring finansiert opptrapping av ny maritim innsatsskvadron (SOTG) i tråd med opptrappingsplanen som er beskrevet i svaret på spørsmål 2.

5. Hva er igangsatt av byggeprosesser på Ramsund?

6. Hvor langt har Forsvarsbygg kommet i planlegging og gjennomføring av prosjektet?

Spørsmål fem og seks besvares sammen.

Ramsund orlogsstasjon skal videreutvikles som Sjøforsvarets base i Nord-Norge, og tilpasses ny fartøysstruktur i Sjøforsvaret. I tillegg til etableringen av ny maritim

innsatsskvadron (SOTG), legges det også til rette for økt kapasitet for alliert trening, øving og operasjoner.

EBA-prosjektet for understøttelse av ny maritim innsatsskvadron (SOTG) i Ramsund omfatter etablering av kontorer, lagring, vedlikehold av materiell og småbåtanlegg. Bygget til SOTG er planlagt som et fellesbygg med tre brukere: SOTG, Kystjegerkommandoen og maritim minemottiltakskapabilitet. Prosjektet er under planlegging. Nødvendige forberedende tiltak med blant annet klargjøring av infrastruktur og flytting av hovedatkomsten til orlogsstasjonen for å frigjøre areal vil starte tidlig i 2026 og ferdigstilles samme år. Byggearbeidene for fellesbygget skal starte første halvår 2027 og planlegges ferdigstilt innen utgangen av 2028.

I tillegg bygges 50 nye forlegningskvarter som skal stå ferdig innen utgangen av 2026. Disse vil bidra til at ny maritim innsatsskvadron (SOTG) vil kunne operere, øve og trene ut fra Ramsund orlogsstasjon. Grunnarbeidene for forlegningskvarterene starter høsten 2025.

7. Skyldes forsinkelsene økonomiske forhold, eller er det andre hindre for at utbyggingen skal gå i henhold til opprinnelig plan?

Som tidligere beskrevet er det nye bygget til ny maritim innsatsskvadron (SOTG) planlagt som et fellesbygg med tre brukere: SOTG, Kystjegerkommandoen og maritim minemottiltakskapabilitet. Årsaken til samlingen i et fellesbygg var å kunne oppnå stordriftsfordeler og sørge for best mulig plassutnyttelse i Ramsund. Samlingen av tre brukere i et felles bygg har ført til en mer komplisert planleggings- og godkjenningsprosess, og derfor har planleggingen av bygget tatt lengre tid enn først antatt. Bygget planlegges ferdigstilt innen utgangen av 2028.

8. Hva skyldes forsinkelsene i materiellanskaffelsene til avdelingen?

Realiseringen av materiellprosjektet knyttet til ny maritim innsatsskvadron (SOTG) ble utsatt noe som en følge av usikkerhet knyttet til finansiering av den totale forsvarsstrukturen i gjennomføringen av forrige langtidsplan. Det er i tillegg lange ledetider i markedet innenfor enkelte materielltyper. Hovedmengden av materiellet vil nå leveres i 2026.

Anskaffelsen av tre Norwegian Combat Craft Medium (N-CCM) fartøy tiltenkt ny maritim innsatsskvadron (SOTG) i Ramsund er forsinket fra leverandøren, og vil etter planen leveres til Forsvaret i 2026 og 2027.

9. Ettersom forsinkelsen i operativt tidsrom for avdelingen har vært kjent over tid; hvorfor har ikke dette blitt prioritert høyere av politisk ledelse i departementet?

Helt siden Forsvaret rapporterte om en forverret prognose på utviklingen av ny maritim innsatsskvadron (SOTG) i slutten av september 2023, forstår jeg at det har vært tett politisk oppfølging fra ledelsen Forsvarsdepartementet. Det har blitt arbeidet med å finne tiltak som

likevel kunne realisere ambisjonen om full operativ evne innen utgangen av 2026. Etter en grundig vurdering ble det slått fast at den begrensende faktoren i utviklingen mot full operativ evne var ledetider på bygging av EBA, anskaffelse av materiell og utvikling av personell. På grunn av denne erkjennelsen ble det konkludert med at *«etableringen av en ny maritim innsatsskvadron (SOTG), med utgangspunkt i Ramsund, ferdigstilles innen utgangen av 2026. Dette innebærer at avdelingen vil ha en operativ evne i 2026, men at oppbyggingen mot full operativ evne fortsetter også etter 2026»* i etatsstyringsmøtet med Forsvaret 3. mai 2024.

10. Hva har denne forsinkelsen å si for samarbeidet med allierte, da spesielt USA?

Forsvarssamarbeidet med USA er svært viktig for norsk sikkerhet. USA er Norges viktigste allierte, og samarbeidet favner bredt. De siste årene har spesialstyrkesamarbeidet utviklet seg i positiv retning, både bilateralt med USA og trilateralt som også inkluderer Storbritannia. Samarbeidet omfatter trening og øving samt kapabilitets- og konseptutvikling med bruk av høyteknologiske og avanserte kapasiteter. Norge har i dag tre SOTGer. Utviklingen av den fjerde SOTGen med utgangspunkt i Ramsund orlogsstasjon vil bidra til å videreutvikle dette strategisk viktige samarbeidet. Vi har jevnlig dialog med våre samarbeidspartnere både om status for ny maritim innsatsskvadron (SOTG) og andre pågående samarbeid.

Ramsund orlogsstasjon er et omforent område under *Tilleggsavtale om forsvarssamarbeid mellom Norge og USA (Supplementary Defense Cooperation Agreement)*, som trådte i kraft i 2022 etter Stortingets samtykke. Omforente områder er sentrale i utviklingen av det bilaterale forsvarssamarbeidet med USA. Det er løpende og god dialog med ulike aktører på amerikansk side om hvordan man kan utvikle samarbeidet knyttet til både Evenes flystasjon og Ramsund orlogsstasjon, ettersom begge er nøkkelsteder for videreutviklingen av samarbeidet med USA i det maritime domenet. Dette omfatter både logistikk, spesialstyrker samt maritim overvåking og utbedring av infrastruktur.

Med hilsen

Tore O. Sandvik

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Statsråd Tore O. Sandvik
Forsvarsdepartementet
Pb. 8126 Dep
0032 Oslo

Vår ref.:
2025/1805

Deres ref.:

Dato:
23.05.2025

Vedr. sak om ny maritim innsatsskvadron i Ramsund

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til Tildelingsbrev for Forsvaret 2021, 2022, 2023 og 2024 hvor det står:

«Opprettelse av ny maritim Special Operations Task Group (SOTG) i MJK med utgangspunkt i Ramsund orlogsstasjon, med full operativ evne innen utgangen av 2026.»

Og videre:

«Rapportering

Forsvaret skal utarbeide, oppdatere og vedlikeholde en plan for å nå målsettingene, med årlige målbare milepæler. Forsvaret skal rapportere status i forhold til gjennomføring av planen med eventuelle avvik, risiko og tiltak, samt prognoser for å nå målsettingene. Det legges til grunn at planen baseres på omforente planforutsetninger og at den er kjent for FD.»

Komiteen har følgende spørsmål:

Hvilken rapportering har forsvarsministeren mottatt, som beskrevet i tildelingsbrevene, for de angitte årene?

Komiteen ber om svar innen 28. mai 2025.

Med vennlig hilsen
Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Peter Frølich
komitéleder

Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
25/02314-13

Dato
27. mai 2025

Svar på spørsmål fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite

Jeg viser til brev fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite av 23. mai med spørsmål vedrørende sak om ny maritim innsatsskvadron i Ramsund.

Komiteen viser til at det gjennom tildelingsbrevene til Forsvaret for perioden 2021-2024 ble stilt krav om *at ny maritim SOTG, med utgangspunkt i Ramsund orlogsstasjon, skulle oppnå full operativ evne innen utgangen av 2026*. Dette medfører riktighet.

Komiteen viser videre til at departementet har stilt krav om at *«Forsvaret skal utarbeide, oppdatere og vedlikeholde en plan for å nå målsettingene, med årlige målbare milepæler. Forsvaret skal rapportere status i forhold til gjennomføring av planen med eventuelle avvik, risiko og tiltak, samt prognoser for å nå målsettingene. Det legges til grunn at planen baseres på omforente planforutsetninger og at den er kjent for FD»*. Jeg vil presisere at dette rapporteringskravet først ble gitt i tildelingsbrevet for 2024, og ikke var en del av tildelingsbrevene for perioden 2021-2023.

Rapportene fra Forsvaret er vanligvis sikkerhetsgradert BEGRENSET eller høyere. Gjengivelsene av rapporteringen under er avgradert i samråd med Forsvaret, slik at informasjonen skal kunne benyttes i den åpne høringen om saken. Hvis komiteen ønsker det, kan departementet sende fullstendige rapporter på BEGRENSET nett.

Under følger svar på komiteens spørsmål.

Hvilken rapportering har forsvarsministeren mottatt, som beskrevet i tildelingsbrevene, for de angitte årene?

Rapportering for 2021

I henhold til tildelingsbrevet for 2021 skulle Forsvaret rapportere på styringsparameter 5 (Forsvarets spesialstyrker) i første og tredje tertialrapport.

- **I første tertialrapport (mottatt 1. juni 2021)** rapporterte Forsvaret *«ingen vesentlige avvik»* for ny maritim innsatsskvadron (SOTG).
- **I tredje tertialrapport (mottatt 24. februar 2022)** rapporterte Forsvaret at *«det er startet forberedelser av oppdrag om å opprette en ny SOTG med utgangspunkt i Ramsund orlogsstasjon (ROS), med full operativ evne innen utgangen av 2026. Milepælsplanen for dette er endret i prosjekt Ramsund 2025. Utover dette er det ingen kjente avvik eller risiko for gjennomføring.»*

Rapportering for 2022

I henhold til tildelingsbrevet for 2022 skulle Forsvaret rapportere på styringsparameter 5 (Forsvarets spesialstyrker) i første og tredje tertialrapport.

- **I første tertialrapport (mottatt 27. mai 2022)**, rapporterte Forsvaret at det var et pågående arbeid for å beslutte den generelle innretning av den nye maritime SOTGen. De rapporterte videre at den detaljerte opptrappingsplanen ikke var ferdigstilt, og at det var en risiko for at dette kunne påvirke oppbyggingen. Forsvaret presiserte at de planla å iverksette tiltak for å bedre situasjonen.
- **19. september 2022** rapporterte Forsvaret mer detaljert på resultatkravet, da det ble innhentet ny status i forbindelse med et skriftlig spørsmål fra Stortingsrepresentant Christian Tybring-Gjedde. Forsvaret rapporterte da at *«strukturutviklingsplaner og pågående prosjekter styrer mot etablering av maritim SOTG med full operativ evne innen utgangen av 2026»*.
- **2. desember 2022** sendte Forsvaret et eget skriv der de anbefalte å terminere opprettelsen av ny maritim SOTG. Skrevet ble sendt etter en erkjennelse av at det var oppstått en ubalanse mellom ambisjoner og ressurser i langtidsplanen. Forsvaret ga anbefalinger om tiltak knyttet til å redusere ambisjonsnivå og omprioriteringer der det var handlingsrom. Forsvaret begrunnet anbefalingen med at Forsvaret ved å unnlate å bygge opp ny maritim SOTG kunne prioritere mer sårbare områder, og derigjennom øke den totale operative evnen.
- **18. desember 2022** svarte FD i skriv til Forsvaret at *«implementeringen av en ny maritim innsatsstyrke skal fortsette som vedtatt inntil en mer utfyllende vurdering av anbefalingen eventuelt er fremsendt av FST og vurdert av FD.»*
- **I tredje tertialrapport (mottatt 21. februar 2023)** rapporterte Forsvaret at *«arbeidet med å opprette en ny SOTG går i henhold til planen. Ved forrige rapportering var det et avvik i form av manglende personellopptrappingsplan. Den er nå utarbeidet.»*

Rapportering for 2023

I henhold til tildelingsbrevet for 2023 skulle Forsvaret rapportere på styringsparameter 5 (Forsvarets spesialstyrker) i første tertialrapport. Forsvaret valgte også å rapportere på resultatkravet om ny maritim innsatsskvadron (SOTG) i andre og tredje tertialrapport.

- **I første tertialrapport (mottatt 30. mai 2023)**, rapporterte Forsvaret at *«det er ingen endringer fra forrige rapportering»*.
- **I andre tertialrapport (mottatt 29. september 2023)**, rapporterte Forsvaret at *«materieellprosjekt tilknyttet ny SOTG er forskjøvet som konsekvens av tidligere balansering av investeringsporteføljen. I tillegg tilsier dagens personell- og kompetanseutvikling samt bemanningsplaner at full operativ evne først vil være nådd i 2028»*.

Rapporteringen fra andre tertial i 2023 medførte tett oppfølging fra FD. Hovedpunktene i den formelle kommunikasjonen i oppfølgingen mellom FD og Forsvaret er oppsummert under:

- **12. oktober 2023** mottok FD en utdypende forklaring på årsakene til den forverrede prognosen på ny maritim SOTG.
- **17. januar 2024** mottok FD svar på tilleggsspørsmål knyttet til status for de enkelte innsatsfaktorene, og hvordan ambisjonen om full operativ evne kunne nås.
- **12. februar 2024** sendte FD oppdragsbrev nr. 2 til Forsvaret for 2024 – *oppfølging av resultatkravet om full operativ evne med SOTG i 2026*. Her ble det presisert at resultatkravet om full operativ evne i 2026 bestod. Samtidig skulle Forsvaret blant annet *«svare på hvilke konsekvenser interne omprioriteringer for å nå full operativ evne for den nye maritime SOTGen innen utgangen av 2026 vil ha for øvrig oppgaveløsning og måloppnåelse»*.
- **22. februar 2024** mottok FD svar på oppdragsbrev nr. 2, som konkluderte med at *«med interne omprioriteringer vil det fortsatt ikke være mulig å nå full operativ evne av ny SOTG med alle planlagte innsatsfaktorer i løpet av 2026. Omprioriteringer vil i tillegg ha negative konsekvenser for tetting av gap i eksisterende struktur, skape samtidighetsutfordringer og ytterligere anstrengelse Forsvarets driftsprofil»*.
- **I tredje tertialrapport (mottatt 13. mars 2024)**, henviste Forsvaret til skrivet fra 22. februar 2022 for status på etableringen og den pågående dialogen om oppbyggingen.
- **3. mai 2024** var SOTG tema i etatsstyringsmøtet med Forsvaret. FD påpekte *«at både departementet og Forsvaret må ta grep for at etableringen av SOTG, med utgangspunkt i Ramsund, ferdigstilles innen utgangen av 2026, og at det kan være aktuelt å benytte midlertidig EBA for å oppnå dette. Med nåværende status på innsatsfaktorene vil det være naturlig at oppbyggingen mot full operativ evne fortsetter også etter 2026.»* FD ba om at Forsvaret skulle sende fram ytterligere dokumentasjon før resultatkravet kunne endres formelt.
- **8. mai 2024** mottok FD vurderinger fra Forsvaret om prognosen for hvilken operativ evne som kunne oppnås i 2026. Forsvaret rapporterte at de ville kunne etablere en ny maritim SOTG med utgangspunkt i Ramsund, som ville være i stand til oppdragsløsning med mindre enheter. Videre beskrev de at avdelingen ved utgangen av 2026 kunne gjennomføre aktivitet både ut fra Ramsund og Haakonsværn.

I dialog med Forsvaret ble derfor endelig konklusjonspunkt etter etatsstyringsmøtet 3. mai at *«Forsvarets resultatkrav om at det skal opprettes en ny maritim innsatsskvadron (SOTG),*

med utgangspunkt i Ramsund, med full operativ evne innen utgangen av 2026 endres. Nytt resultatkrav er at etableringen av en ny maritim innsatsskvadron (SOTG), med utgangspunkt i Ramsund, ferdigstilles innen utgangen av 2026. Dette innebærer at avdelingen vil ha en operativ evne i 2026, men at oppbyggingen mot full operativ evne fortsetter også etter 2026».

Dette ble videre kommunisert til Stortinget gjennom framleggelsen av Prop. 1 S (2024-2025) den **7. oktober 2024**. Som jeg tidligere har gitt uttrykk for, mener jeg at teksten i proposisjonen på en tydeligere måte burde beskrevet at oppbyggingen var forsinket i forhold til ambisjonen om å oppnå full operativ evne innen utgangen av 2026.

Rapportering for 2024

I henhold til tildelingsbrevet for 2024 gikk FD over fra tertialrapportering til halvårsrapportering. Forsvaret skulle rapportere på styringsparameter 5 (Forsvarets spesialstyrker) både i halvårsrapporten og årsrapporten.

- **I halvårsrapporten for 2024 (mottatt 11. september 2024)**, rapporterte Forsvaret på det tidligere resultatkravet om full operativ evne innen utgangen av 2026. Etter presisering fra FD om at det var det *reviderte* ambisjonsnivået som var grunnlaget for statusoppdateringen, bekreftet Forsvaret at statusen fortsatt var som beskrevet i rapporteringen fra 8. mai 2024.
- **I årsrapporten for 2024 (mottatt 15. mars 2025)**, rapporterte Forsvaret en «*ikke ønsket utvikling*» på resultatkravet grunnet utfordringer med EBA og personell. På oppfølgingsspørsmål fra FD svarte Forsvaret den **25. april 2025** at status og prognose fortsatt var som beskrevet i rapporteringen fra 8. mai 2024.

I forbindelse med mediasakene om SOTG samt skriftlige spørsmål fra Stortinget og Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite, har jeg innhentet flere skriftlige statusrapporter på oppbyggingen av ny maritim innsatsskvadron (SOTG) fra Forsvaret. Jeg har i tillegg gjennomført møte med ledelsen i Forsvarets spesialstyrker og besøkt Ramsund orlogsstasjon. Dette har gitt meg utdypende informasjon om faktorer som kan påvirke oppbyggingen av avdelingen, og jeg ønsker å informere Stortinget om disse.

Som en konsekvens av utfordringer med setningsskader på et eksisterende bygg i Ramsund, omtalt som «dykkerbygget», har FS i brev av 21. mai 2025 varslet Forsvarsstaben om stans av all aktivitet i Ramsund fra juni 2025 fram til en erstatning for bygget er realisert. Forsvarsstaben oppgir at de arbeider med en løsning som muliggjør at spesialstyrkene kan ha en tilstedeværelse i Ramsund også fram til dykkerbygget erstattes med midlertidig eller permanente bygg.

Materiellprosjektet som blant annet skal anskaffe personlig utstyr og IKT-systemer til ny maritim innsatsskvadron (SOTG) er blitt dyrere enn planlagt. Årsaken er høy etterspørsel i markedet, høy prisvekst på militært materiell og svak norsk kronekurs. Dette gjelder for store deler av investeringsporteføljen til Forsvaret. Forsvarsstaben opplyser at det planlegges å

omfordele midler fra andre investeringsprosjekter slik at materiellet som er planlagt til ny maritim innsatsskvadron (SOTG) blir finansiert og levert i henhold til oppdatert plan.

Ny maritim innsatsskvadron (SOTG) er en del av Forsvarets spesialstyrker (FS). FS har i 2025 en anstrengt driftssituasjon. Forsvarsstaben har i sin virksomhetsstyring finansiert FS med personellrammer som følger opptrappingsplanen for ny SOTG. Forsvaret opplyser at opptrappingsplanen er tilpasset og harmonisert med status på materiell- og byggeprosjekter og samtidig mot kravet om at avdelingen skal etableres innen utgangen av 2026. Forsvaret opplyser at FS har valgt å ansette flere eller raskere enn det finansieringen i opptrappingsplanen la opp til, og at dette er en av årsakene til den anstrengte driftssituasjonen. Den økonomiske driftssituasjonen *kan* påvirke etableringen av avdelingen.

I regjeringens budsjettforslag i RNB foreslås det en betydelig styrking av Forsvarets driftsbudsjett gjennom en omdisponering fra investering til drift. De foreslåtte omdisponeringene til FS er ikke i sin helhet øremerket til SOTG, men midlene skal prioriteres slik at ambisjonen for etablering av SOTG med utgangspunkt i Ramsund orlogsstasjon innen utgangen av 2026, med en gradvis økning i den operative evnen etter 2026, oppfylles. Prognosen for full operativ evne er på nåværende tidspunkt 2028, men jeg vurderer at usikkerhet knyttet til særlig EBA medfører at det er en risiko for ytterligere forsinkelser.

Til tross for de nevnte utfordringene vil det etableres en ny maritim innsatskvadron (SOTG), med utgangspunkt i Ramsund orlogsstasjon, slik Stortinget har vedtatt. Basert på nåværende prognose vil avdelingen etableres innen utgangen av 2026. Full operativ evne vil først oppnås når alle innsatsfaktorer er på plass, og enheten får øvd og trent tilstrekkelig sammen.

Med hilsen

Tore O. Sandvik

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Vedlegg:

Kopi til:
Stortingets president